

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko – správní

Rozvoj malých obcí v zázemí velkých měst

Bc. Petra Hořínková

Diplomová práce
2011

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Petra HORÁNKOVÁ
Osobní číslo: E090458
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Regionální rozvoj
Název tématu: Rozvoj malých obcí v zázemí velkých měst
Zadávací katedra: Ústav veřejné správy a práva

Zásady pro vypracování:

Cílem této diplomové práce je vliv suburbanizace a její dopady do obecních rozpočtů.

Pojem suburbanizace a její podoby
Faktory ovlivňující suburbanizaci
Dopady suburbanizace do obecních rozpočtů
Současná situace suburbanizace v ČR
Suburbanizace města Pardubice

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- HLADIS, Ing. Petr. www.uur.cz [online]. Copyright, 2001-2005 [cit. 2010-06-19]. Ústav územního rozvoje. Dostupné z WWW: <uur.cz>.
- HLILÍČKA, Pavel. Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů. první. Brno : ERA, 2005. 131 s. ISBN 978-73660-8-4.
- OUŘEDNÍČEK, Martin ; ČESKO, Ministerstvo životního prostředí. www.suburbanizace.cz [online]. Praha : Univerzita Karlova v Praze, 2008 [cit. 2010-06-17]. Suburbanizace. Dostupné z WWW: <suburbanizace.cz>. ISBN 978-80-865617-3-1.
- PIKE, A., RODRIGUEZ-POSE, A., Tomaneym J. Local and regional development. New York: Routledge, 2006. ISBN10 0-203-00306-3
- SQUIRES, G. D. Urban Sprawl: Causes, Consequences, and Policy Responses. Washington, D.C.: The Urban Institute Press, 2002. ISBN 0-87766-709-8
- ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Hrozba fungování (malých) měst. první. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007. 234 s. ISBN 978-80-903813-3-9.
- Ústav pro ekopolitiku. Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. první. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 191 s. ISBN 978-80-901914-9-5.
- Ústav územního rozvoje. Suburbanizace: sborník ze semináře AUÚP : Asociace pro urbanismus a ÚP ČR. první. Brno : Ústav územního rozvoje, 2009. 95 s. ISBN 978-80-87318-03-4.

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: 21. června 2010

Termín odevzdání diplomové práce: 6. května 2011

doc. Ing. Růžka Mýtková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Votavová, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 2. srpna 2010

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně, veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména skutečnosti, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 6. května 2011

vlastnoruční podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní doc.Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové Ph.D. za konzultace, cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla ke zdárnému vypracování této práce. Také bych ráda poděkovala panu Ivanu Hořínkovi za pomoc a odborné rady při porovnávání rozpočtů obcí.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá analýzou procesu suburbanizace a jejího dopadu do rozpočtu statutárního města Pardubice. Cílem práce je vymezení suburbánního zázemí města užitím charakteristik, které se váží k období 2000 – 2009. Práce vychází z definice suburbanizace a k určení příčin a faktorů, které ji ovlivňují. V další části jsou vymezeny obce, které spadají do suburbánního zázemí Pardubic a výstupem je určení dopadů suburbanizace do rozpočtu statutárního města Pardubice a do rozpočtu vybraných suburbánních obcí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Suburbanizace, typy suburbanizace, faktory a příčiny suburbanizace, suburbánní zázemí, dopady suburbanizace do rozpočtu.

TITLE

Development of small communities in the outskirts of big cities

ANNOTATION

This thesis analyzes the process of urbanization and its impact on the budget of the Statutory City of Pardubice. My goal is to define suburban hinterland by characteristic of period 2000-2009 using. My thesis is based on the definition of urbanization and to determine the causes and factors that affect it. In the second part are selected municipalities, which are parts of suburban hinterland of Pardubice. The result is to determine the impact of suburbanization on the budgets of the Statutory City of Pardubice and selected suburban municipalities.

KEYWORDS

Suburbanization, Types of urbanization, Factors and cause sof suburbanization, Suburban background, Impacts of urbanization on budget.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Porovnání příjmů rozpočtu obce Líbeznice za rok 2006 a 2010 (v tis. Kč).....	37
Tab. 2: Porovnání výdajů obce Líbeznice za rok 2006 a 2010 (v tis. Kč)	38
Tab. 3: Propočet ztráty daňových příjmů obce Přešimasy za rok 2006.....	39
Tab. 4: Vývoj počtu obyvatel obcí ORP Pardubice od roku 2000 do roku 2009.....	44
Tab. 5: Hustota zalidnění správního obvodu ORP Pardubice za rok 2001 a 2009.....	46
Tab. 6: Velikost migračního salda ORP Pardubice za období 2000 - 2009.....	48
Tab. 7: Vyjíždka obyvatel ORP Pardubice za práci a do škol za rok 2001	50
Tab. 8: Velikost zastavěných ploch obcí ORP Pardubice v porovnání za rok 2001 a 2008 ...	52
Tab. 9: Porovnání příjmů města Dašice za rok 2001 a 2009.....	56
Tab. 10: Porovnání výdajů města Dašice za rok 2001 a 2009.....	56
Tab. 11: Vývoj vybraných daňových příjmů města Dašice za období 2001 - 2009.....	57
Tab. 12: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací města Dašice 2001 - 2009	57
Tab. 13: Vývoj vybraných kapitálových výdajů města Dašice za období 2001 - 2009.....	57
Tab. 14: Porovnání příjmů obce Dřítěč za rok 2001 a 2009	59
Tab. 15: Porovnání výdajů obce Dřítěč za rok 2001 a 2009	59
Tab. 16: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Dřítěč za období 2001 - 2009	60
Tab. 17: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Dřítěč za období 2001 - 2009	60
Tab. 18: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Dřítěč za období 2001 - 2009	60
Tab. 19: Porovnání příjmů obce Mikulovice za rok 2001 a 2009	62
Tab. 20: Porovnání výdajů obce Mikulovice za rok 2001 a 2009	62
Tab. 21: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Mikulovice za období 2001 - 2009	62
Tab. 22: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Mikulovice 2001 - 2009	62
Tab. 23: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Mikulovice za období 2001 - 2009	63
Tab. 24: Porovnání příjmů obce Němčice za rok 2001 a 2009	65
Tab. 25: Porovnání výdajů obce Němčice za rok 2001 a 2009	65
Tab. 26: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Němčice za období 2001 - 2009	65
Tab. 27: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Němčice 2001 - 2009	66
Tab. 28: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Němčice za období 2001 - 2009	66
Tab. 29: Porovnání příjmů obce Opatovice n.L. za rok 2001 a 2009.....	68
Tab. 30: Porovnání výdajů obce Opatovice n.L. za rok 2001 a 2009.....	68
Tab. 31: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Opatovice nad Labem 2001 - 2009	68
Tab. 32: Vývoj vybraných kapit. příjmů a dotací obce Opatovice n.L. 2001 - 2009	69

Tab. 33: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Opatovice n.L. 2001 - 2009.....	69
Tab. 34: Porovnání příjmů města Sezemice za rok 2001 a 2009.....	71
Tab. 35: Porovnání výdajů města Sezemice za rok 2001 a 2009.....	71
Tab. 36: Vývoj vybraných daňových příjmů města Sezemice 2001 - 2009.....	71
Tab. 37: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací města Sezemice 2001 - 2009.....	71
Tab. 38: Vývoj vybraných kapitálových výdajů města Sezemice 2001 - 2009.....	72
Tab. 39: Porovnání příjmů obce Spojil za rok 2001 a 2009.....	73
Tab. 40: Porovnání výdajů obce Spojil za rok 2001 a 2009.....	74
Tab. 41: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Spojil 2001 - 2009.....	74
Tab. 42: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Spojil 2001 - 2009.....	74
Tab. 43: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Spojil za období 2001 - 2009.....	74
Tab. 44: Porovnání příjmů obce Srch za rok 2001 a 2009.....	76
Tab. 45: Porovnání výdajů obce Srch za rok 2001 a 2009.....	76
Tab. 46: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Srch 2001 - 2009.....	77
Tab. 47: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Srch 2001 - 2009.....	77
Tab. 48: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Srch 2001 - 2009.....	77
Tab. 49: Porovnání příjmů obce Srnojedy za rok 2001 a 2009.....	79
Tab. 50: Porovnání výdajů obce Srnojez za rok 2001 a 2009.....	79
Tab. 51: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Srnojedy 2001 - 2009.....	80
Tab. 52: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Srnojedy 2001 - 2009.....	80
Tab. 53: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Srnojedy 2001 - 2009.....	80
Tab. 54: Porovnání příjmů obce Staré Hradiště za rok 2001 a 2009.....	82
Tab. 55: Porovnání výdajů obce Staré Hradiště za rok 2001 a 2009.....	82
Tab. 56: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Staré Hradiště 2001 - 2009.....	82
Tab. 57: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce St. Hradiště 2001 - 2009.....	83
Tab. 58: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce St. Hradiště 2001 - 2009.....	83
Tab. 59: Porovnání příjmů města Pardubice za rok 2001 a 2009.....	85
Tab. 60: Porovnání výdajů města Pardubice za rok 2001 a 2009.....	85
Tab. 61: Vývoj vybraných daňových příjmů města Pardubice za období 2001 - 2009.....	86
Tab. 62: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací města Pardubice 2001 - 2009.....	86
Tab. 63: Vývoj vybraných kapitálových výdajů města Pardubice 2001 - 2009.....	86

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Schéma suburbanizace	14
Obr. 2: Satelitní městečka	17
Obr. 3: Rezidenční suburbanizace v obci Jesenice u Prahy	18
Obr. 4: Komerční suburbanizace u dálnice D1 v Říčanech u Prahy	19
Obr. 5: Daňové příjmy pro rok 2011 (schéma RUD)	36
Obr. 6: Administrativní mapa správního obvodu ORP Pardubice k 1.1.2007	42
Obr. 7: Rozdělení obcí na obce 1. a 2. suburbánní zóny.....	54
Obr. 8: Porovnání vývoje daňových příjmů ČR, daňových příjmů města a počtu obyvatel... 57	
Obr. 9: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	58
Obr. 10: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	60
Obr. 11: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	61
Obr. 12: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	63
Obr. 13: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	63
Obr. 14: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	66
Obr. 15: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	67
Obr. 16: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	69
Obr. 17: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	70
Obr. 18: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	72
Obr. 19: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	72
Obr. 20: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	75
Obr. 21: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	75
Obr. 22: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	77
Obr. 23: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	78
Obr. 24: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	80
Obr. 25: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	81
Obr. 26: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel.....	83
Obr. 27: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	84
Obr. 28: Vývoj daň. příjmů ČR, daň. příjmů města a počtu obyvatel za rok 2001 - 2009	86
Obr. 29: Vývoj kapit. příjmů, kapit. výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009.....	87
Obr. 30: Porovnání velikosti vybraných daňových příjmů obcí za rok 2001 a 2008	89
Obr. 31: Porovnání růstu počtu obyvatel obcí v roce 2001 a 2009	89

Obr. 32: Přehled celkového vývoje vybraných kapit. příjmů, invest. dotací a kapit. výdajů v letech 2001 – 2009	90
Obr. 33: Změny bilance rozpočtu celkových příjmů a výdajů vybraných obcí za rok 2001 2009 ve vztahu	91

OBSAH

Seznam tabulek

Seznam obrázků

Úvod.....	12
1 Pojem suburbanizace a její podoby.....	13
1.1 Historie suburbanizace.....	14
1.2 Podoby suburbanizace.....	16
1.2.1 Satelitní městečka.....	16
1.2.2 Rezidenční suburbanizace.....	17
1.2.3 Komerční suburbanizace.....	18
1.3 Vývojové fáze suburbanizace.....	20
1.3.1 Prvotní suburbanizace.....	20
1.3.2 Klasická (moderní) suburbanizace.....	20
1.3.3 Současná (postmoderní) suburbanizace.....	22
1.4 Urban sprawl.....	23
1.4.1 Pojem Urban sprawl.....	23
1.4.2 Historie Urban sprawlu.....	24
1.4.3 Další problémy spojené s Urban sprawlem.....	24
1.4.4 Urban sprawl v České republice.....	25
2 Faktory ovlivňující suburbanizaci.....	26
2.1 Podmínky a příčiny suburbanizace.....	27
2.2 Důsledky suburbanizace.....	28
2.2.1 Důsledky rezidenční formy suburbanizace.....	29
2.2.2 Důsledky komerční suburbanizace.....	33
2.2.3 Hodnocení důsledků rezidenční a komerční suburbanizace.....	34
3 Dopady suburbanizace do obecních rozpočtů.....	35
3.1 Trojí význam počtu obyvatel.....	36
3.2 Dopady suburbanizace do rozpočtu.....	38
4 Analýza procesu suburbanizace v zázemí města Pardubice.....	41
4.1 Vymezení suburbánního území Pardubic.....	41
4.1.1 Vybrané charakteristiky pro sledování suburbanizačních procesů.....	43
4.2 Dopady suburbanizace do rozpočtů.....	54
Závěr.....	86
Použitá literatura.....	91

Úvod

Suburbanizace je chápána jako stěhování obyvatel, jejich aktivit a funkcí z jádrových území měst na okraje těchto měst. Ve statutárním městě Pardubice se proces suburbanizace začal objevovat po roce 2000, kdy se obyvatelé města pomalu začali stěhovat do zázemí jádrového města, čili do příměstských oblastí. Suburbanizací se i někdy rozumí vytváření tzv. suburbíí, tj. specifických typů sídel v zázemí měst. Suburbanizaci lze dle funkce rozdělit na rezidenční a komerční. Důvodů, proč k suburbanizace dochází, je mnoho. Většina lidí se stěhuje kvůli nevyhovujícímu prostředí, které panuje v centru města, jiní si zase plní svůj sen, kterým je vlastní rodinný domek na okraji města. Suburbanizace může mít i podobu „sídelní kaše“ (urban sprawlu), která je způsobena určitým prostorovým růstem měst a charakterizuje ji nízká hustota, rozvolněnost a prostorová roztržitost nové zástavby v okolí existujících kompaktních jader městských aglomerací. Se suburbanizací jsou spojeny jak negativní, tak i pozitivní důsledky. Jedním z takovýchto negativních důsledků je dopad suburbanizace do rozpočtu jádrového města a rozpočtu suburbánní obce.

Důvodem pro zpracování diplomové práce na téma *Rozvoj malých obcí v zázemí velkých měst*, byla potřeba pochopení problematiky probíhajícího procesu suburbanizace statutárního města Pardubice, protože suburbanizační procesy tohoto města nebyly dosud podrobně zkoumány (na rozdíl např. od sousedního Hradce Králové). Suburbanizace je chápána jako komplexní proces, který je podmíněn a způsoben celou řadou provázaných faktorů. Důležitou roli v procesu suburbanizace hraje stát nebo místní úřad, který může novou výstavbu nějakým způsobem zvýhodnit.

Na základě výše uvedeného, je cílem práce analýza procesu suburbanizace statutárního města Pardubice a její dopady do rozpočtů obcí. Důraz je kladen na proces suburbanizace, faktory ovlivňující suburbanizaci a na vymezení suburbánního zázemí města. Záměrem je také zhodnotit, jak je proces suburbanizace spojen s rozpočtem města a s rozpočtem suburbánních obcí a najít případná doporučení, která by snížila negativní dopady suburbanizace do municipálních rozpočtů.

Ke splnění tohoto cíle je třeba provést následující dílčí kroky:

- na základě studia dostupné literatury definovat pojem suburbanizace pro potřeby této práce,
- definovat faktory ovlivňující suburbanizace s ohledem na situaci v zázemí Pardubic,
- vymežit suburbánní zázemí Pardubic,
- stanovit dopady suburbanizace do municipálních rozpočtů.

1 Pojem suburbanizace a její podoby

Pojem suburbanizace je odvozen z anglického slova *suburb*, tedy předměstí které vzniklo jako složenina z latinského základu *urbs* znamenající město a předpony *sub*, které označuje umístění vedle, za nebo před městem.¹

Suburbanizace je chápána jako stěhování obyvatel, jejich aktivit a funkcí z jádrových území měst na okraje těchto měst. Také může být chápána jako růst měst, které se prostorově rozpínají do okolní venkovské a přírodní krajiny. Jedna z nejbvýstižnějších definic označuje urbanizaci za „stávání se městským“. Suburbanizace se pak analogicky označuje jako proces „stávání se předměstským“, „přeměnu na předměstské“. Na proces suburbanizace se dá nahlížet jako na kontinuální změnu sociálního a fyzického prostředí z venkovského na předměstské, suburbánní.²

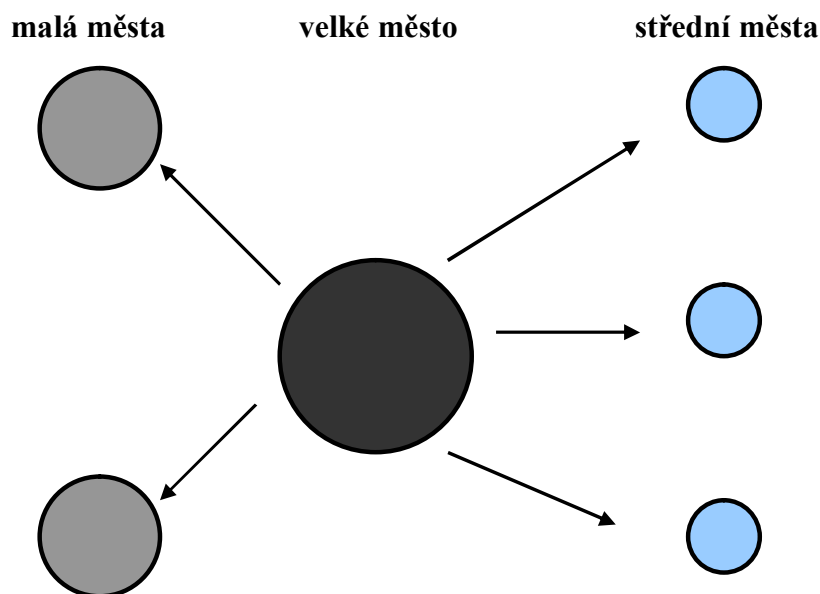
Suburbanizací se někdy rozumí vytváření suburbií, tj. specifických typů sídel v zázemí měst. Suburbium je vnímáno jako prostorově samostatné sídlo, které vyvolává pocit prostorové identity.³ Lepší je na suburbanizaci nahlížet jako na proces, který vede k vytváření nových typů zástavby a využití území v rámci již existujících sídelních struktur.⁴ Tento proces rozšiřování území města zaznamenáváme u většiny vyspělých zemí, ale u nás to bylo již při historickém vývoji měst. Suburbanizace je spojována s nízkou hustotou osídlení a řídkou zástavbou.

¹ www.suburbanizace.cz [online]. 2006 [cit. 2011-03-09]. [Http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm](http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm). Dostupné z WWW: <[suburbanizace.cz](http://www.suburbanizace.cz)>.

² OUŘEDNÍČEK, M. *Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu*, in Sýkora, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. 39 s

³ SÝKORA, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. první. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. str.3

⁴ MAJER, K. *Právní nástroje a reálné možnosti ovlivnit suburbanizaci*. In Sýkora, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. str.28

Obr. 1: Schéma suburbanizace

Zdroj: ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace: hrozba fungování (malých) měst*. první. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007. str. 20

Suburbanizace je způsobena příchodem nových lidských aktivit do územích, které leží mimo kompaktní zástavbu města. Časem však dochází i k tomu, že takto vzniklé lokality jsou absorbovány rozrůstajícím se kompaktním městem. Suburbanizaci utváří nejen umístění člověka a jím konaných činností, ale i výstavba objektů, kde se lidské aktivity uskutečňují. Patřičnou pozornost je třeba v souvislosti s procesem suburbanizace věnovat nejen fyzické, ale také sociální složce příměstského prostředí.

Důvodů, proč k suburbanizaci dochází, je mnoho. Většina lidí se stěhuje kvůli nevyhovujícímu prostředí, které panuje v centru města, jiní si zase plní svůj sen, kterým je rodinný domek na okraji města.

1.1 Historie suburbanizace

Prvopočátky suburbanizace kladou různí autoři do různých dob v závislosti na pojetí, jakým suburbanizaci chápou. Je-li chápána jako rozvoj okrajových měst, můžeme její kořeny najít už ve vývoji perských a egyptských měst v dávné historii, případně v růstu středověkých měst.⁵

⁵ MERTL, J. 1996. *Suburbanizace Prahy po roce 1989: Diplomová práce*. Praha: Univerzita Karlova, FSV, ISS katedra sociologie. str.12.

Proces suburbanizace probíhá v České republice se zpožděním oproti západní Evropě, kde byl tento proces nejintenzivnější v 60. a 70. letech.⁶ Ke klasické formě suburbanizace severoamerického typu na našem území před rokem 1989 prakticky nedocházelo. Výstavba rodinných domů nebyla podporována, plánovači upřednostňovali stavbu mnohapatrových domů a budování nových rezidenčních čtvrtí s vysokou hustotou osídlení.⁷

Na rozdíl od vývoje v západních zemích docházelo v zemích východní Evropy k tzv. „socialistické“ formě suburbanizace. To znamenalo, že ve velkých městech byla stavěna sídliště vzdálená od centra, s jejichž výstavbou byly zároveň rozšiřovány administrativní hranice měst. Československo patřilo mezi země, kde byla suburbanizace velkých měst prakticky zastavena. To bylo způsobeno mnoha různými faktory. K těm nejúčinnějším patřila právě administrativní regulace velkoměst, ale důležitá byla i okolnost, že výdaje na bydlení a životní náklady v příměstských obcích se za komunismu příliš nelišily od nákladů ve vnitřních částech měst. Předměstí proto nebyla pro většinu domácností po stránce hospodářské aktivní. Výstavba rodinného domu byla bez dostupných půjček na pokrytí nákladů za hranicí možností většiny rodin a pro přilákání bohatých postrádaly zaostalé obce v zázemí měst jak technické vybavení, tak sociální prestiž. Hromadné výstavbě domů také bránila ochrana zemědělské půdy.⁸

Po pádu komunismu následovalo mnoho dramatických změn ve společnosti. Díky přechodu na tržní ekonomiku došlo k zásadnímu vlivu na budoucí vývoj metropolitních oblastí. Došlo k zastavení státní výstavby nájemního bydlení, liberalizaci trhu cen s nemovitostmi, k restituci starších nájemních domů do rukou původních vlastníků. Během několika let po změně režimu začala výstavba nového bydlení opět stoupat, protože státní výstavba byla nahrazena soukromou.⁹

Rychlé tempo suburbánní výstavby v okolí Prahy v posledních letech může působit dojmem, že se jedná jen o porevoluční boom, kdy lidé chtějí bydlet raději ve vlastním domě, než někde v pronájmu. O jeden z motivů pro tuto volbu se sice jedná, rozhodně však není hlavní hybnou silou rozvoje nových kolonií rodinných domů. V našich zemích si můžeme být jisti, že tento rozvoj jen tak nepovolí neboť právě začal.¹⁰

⁶ KOUŘILOVÁ, J. 2004. *Suburbanizace a suburbanizační procesy*. In: Kolektiv autorů, Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Plzeň. Aleš Čeněk. str.42-43

⁷ KOSTELECKÝ, T., ČERMÁK, D. 2004. *Metropolitan Areas in the Czech Republic*. Praha: SoÚ AVČR. str. 43

⁸ Suburbanizace a občanská aktivita: případová studie Přezletice

⁹ KOSTELECKÝ, T., ČERMÁK, D. 2004. *Metropolitan Areas in the Czech Republic*. Praha: SoÚ AVČR. str. 43-44

¹⁰ HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše : otázky k suburbánní výstavbě rodinných domů*. první. Brno : ERA, 2005. str.35

1.2 Podoby suburbanizace

Suburbanizací vznikají oblasti nové výstavby, které jsou označovány za satelitní městečka, nákupní či průmyslové zóny. Zjednodušeně lze tyto lokality rozdělit podle funkce, která v dané lokalitě převládá na dva druhy: rezidenční (obytné) a komerční (pracovní a obslužné). Rezidenční suburbanizace je zaměřena na sledování bytové výstavby v příměstských lokalitách. Výzkum komerční suburbanizace je zaměřen na šíření ekonomických funkcí.¹¹

1.2.1 Satelitní městečka

V České republice se název satelitního městečka vžil v průběhu 90. let 20. století. Jde o obytné celky, které se vyskytují v zázemí měst a vznikají během několika měsíců nebo let. Satelitní městečka obklopují velká města. Spousta lidí chce bydlet v satelitním městečku, protože to mají blízko do města a přitom mají vlastní rodinný dům se zahradou. Při srovnání peněz vynaložených na bydlení a peněz na dopravu je sice u satelitních městeček levnější bydlení, ale na druhou stranu se zvyšuje cena za dopravu. Nevýhodou těchto satelitů je, že všechny domy v něm jsou stejné, svou komplexitou nezapadají do krajiny a chybí tu základní občanská vybavenost jako např. základní školy, mateřské školky, obchod se základními potravinami, napojení na městskou hromadnou dopravu a třeba i ordinace praktického lékaře. Za vším tedy musí lidé ze satelitu dojíždět do velkého města a to může být pro některé problém, protože ne všichni lidé vlastní osobní automobil.

¹¹ *Www.suburbanizace.cz* [online]. 2006 [cit. 2011-03-09]. [Http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm](http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm). Dostupné z WWW: <[suburbanizace.cz](http://www.suburbanizace.cz)>.

Obr. 2: Satelitní městečka

Zdroj: *Www.nazeleno.cz* [online]. 2006 [cit. 2011-03-09]. [Http://www.nazeleno.cz/dum-a-zahrada/satelitni-mestecka-skodi-zivotnimu-prostredi.aspx](http://www.nazeleno.cz/dum-a-zahrada/satelitni-mestecka-skodi-zivotnimu-prostredi.aspx). Dostupné z WWW: <nazeleno.cz>.

1.2.2 Rezidenční suburbanizace

Rezidenční suburbanizace je chápána jako proces, kdy se lidé z města stěhují do menších, klidnějších příměstských lokalit, za lepším životním prostředím, kde si obvykle budují rodinné domy, každodenně vyjíždějí za prací a využívají služeb, co jim město nabízí. Tento typ suburbanizace je jeden z nejrozšířenějších. Sleduje se zde především výstavba nového bydlení v zázemí města a postupný odliv lidí z jádrového města do nových rodinných (v poslední době i bytových) domů v okolních obcích. Rezidenční suburbanizace má mnoho forem, které se liší podle rozsahu nové výstavby, charakteru bydlení, lokalizace zástavby, architektury i ceny domů. Jako příklad lze uvést těchto 5 typů rezidenční suburbanizace:

- individuální výstavba na okrajích zastavěného území obce,
- kolonie rodinných domů přilehlá k zastavěnému území obce,
- samostatně stojící kolonie rodinných domků,
- samostatně stojící rodinný dům,
- uzavřená komunita.

Existuje několik faktorů, které ovlivňují rozvoj rezidenční suburbanizace. Mezi tyto faktory můžeme zařadit např. zastavení výstavby nájemních domů ve městech, úbytek bytového fondu ve strašících částech měst přeměnou na administrativní funkce, zvyšování nájemného ve městech, uvolnění ochrany zemědělského půdního fondu, zavedení státní podpory hypotečního úvěrování, ale také restituce zemědělské půdy dědicům původních vlastníků, kteří nechtěli na půdě hospodařit a začali ji rozprodávat.

Obr. 3: Rezidenční suburbanizace v obci Jesenice u Prahy na okraji Průhonického parku

Zdroj: *Www.suburbanizace.cz* [online]. 2006. [Http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm](http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm). Dostupné z WWW: <[suburbanizace.cz](http://www.suburbanizace.cz)>.

1.2.3 Komerční suburbanizace

Komerční suburbanizace označuje proces, kdy dochází k přesunu ekonomických aktivit za administrativní hranice obce. Tato forma suburbanizace má zřetelné projevy zejména ve výhodně lokalizovaných místech podél hlavních dopravních tahů. Pomalu se některé funkce přelévají z centrálních částí měst do perifernějších lokalit nebo úplně mimo město. Areály komerční výstavby jsou většinou budovány na místě původních polí tzv. „greenfield (zelená louka). Podnikatelé umisťují své závody na zelené louce z důvodu nižší daně a nižších nákladů na výstavbu. Alternativou ke greenfields jsou tzv. brownfields. Brownfields jsou definované jako pozemky, které ztratily svou funkci a využití. Na těchto pozemcích se nacházejí zdevastované budovy a nesou ekologickou zátěž.

Na komerční suburbanizaci se podílejí z převážné části tato zařízení:

- obchodní (př. hypermarkety, velkoobchodní prodejny),
- výrobní (př. továrny, dílny)
- sklady (př. velkoobchodní a specializované)
- služby (př. řemeslnické dílny, servisy)
- technologické parky (př. výzkum a vývoj, různé laboratoře)
- dopravní (překladiště, čerpací stanice pohonných hmot)
- technické vybavení (př. služby technických sítí, hasiči).

Komerční suburbanizace má vysoké nároky na plochu a dopravní dostupnost, proto se komerční stavby soustřeďují zpravidla v sousedství dálnic nebo významných dopravních křižovatek. Komerční aktivity se dále seskupují do průmyslových zón.

Obr. 4: Komerční suburbanizace u dálnice D1 v Říčanech u Prahy

Zdroj: *Www.suburbanizace.cz* [online]. 2006. [Http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm](http://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm). Dostupné z WWW: <[suburbanizace.cz](http://www.suburbanizace.cz)>.

Oba jmenované druhy suburbanizace pak mají za následek pokles celkové rozlohy přirozených a přírodě blízkých ekosystémů, biocenter a biokoridorů územního systému ekologické stability krajiny i půd vhodných pro zachování udržitelného stupně zemědělského, lesnického a rekreačního využívání krajiny. Způsobují její nežádoucí fragmentaci a zejména komerční suburbanizace snižuje propustnost území z města do krajiny a poškozuje průmyslovým charakterem objektů „měkký“ přechod sídel do krajiny a jejich vedutu. Extrémní forma suburbanizace se vyznačuje neúnosně vysokými nároky na zábor půd i náklady na budování dopravní a technické infrastruktury při mnohem vyšších spotřebách energií a vody.

1.3 Vývojové fáze suburbanizace¹²

Na urbanizaci i suburbanizaci je lepší nahlížet jako na druhy vývoje města, které se uplatňují v závislosti na podmínkách panujících ve společnosti. Pro lepší zorientování jednotlivých pojetí suburbanizace, lze využít různých specifických přívlastků. J. Musil a Y. Ryšavý používají pro růst malých měst v blízkosti Prahy označení *klasická fáze* suburbanizace. Růst předměstí starověkých a středověkých měst lze označit za *prvotní* suburbanizaci, současný růst suburbií, který není spojen s průmyslovou revolucí za *postmoderní* suburbanizaci. V českých podmínkách se lze setkat i s pojmem sezónní suburbanizace.

1.3.1 Prvotní suburbanizace

Slovo *suburb* se překládá do češtiny jako předměstí. Většina evropských měst se v raném středověku vyvíjela z velké části nabalováním zástavby kolem hradů. Podhradí tak představují první předměstí. Tento vývoj je obzvláště příznačný pro území České republiky a například vývoj Prahy je typickým příkladem tzv. rostlého města. V jiných českých městech byli obyvatelé předměstí nazýváni „podměstskými“ (sub-urbs), na Moravě se rozlišovali „velkoměšťané“ a „předměšťané“. Předměstí nejsou záležitostí pouze evropského středověku. Suburbia tedy nejsou v dějinách vývoje měst ničím novým a existovala již v počátečních stádiích vývoje měst. Stejně starý je zřejmě i proces suburbanizace.

1.3.2 Klasická (moderní) suburbanizace

Přes určité odlišnosti v pojetí suburbanizace u jednotlivých autorů lze najít významný sjednocující názor. Suburbanizace je považována za součást procesu vývoje měst, tj. procesu urbanizace. Se vzrůstající intenzitou přemísťování obyvatelstva směrem do zázemí velkých měst vzrůstá i zájem o studium suburbanizace, která je stále častěji studována v kontextu ostatních městotvorných procesů. Hlavní pozornost je upřena především na srovnání koncentračních a dekoncentračních tendencí obyvatelstva.

¹² Celá kapitola „Vývojové fáze suburbanizace“ vznikla na základě SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha : Ústav pro ekopolitiku o.p.s., 2002. 191 s. ISBN 80-901914-9-5

Autoři považují růst obytných a průmyslových předměstí za součást „první“ fáze ve vývoji měst – urbanizace. Vycházejí totiž při řazení jednotlivých fází ve vývoji města z poměru růstu jádra a zázemí města, a protože v tomto období roste nejvíce především jádrové město, označují proces za urbanizaci. I když rostou významně okrajové části jádrového města a pozvolna i oblasti v zázemí, není celý proces označován jako suburbanizace. Je zřejmé, že při určení koncentrace nebo dekoncentrace obyvatelstva hraje významnou úlohu vymezení hranice mezi jádrem a zázemím. Již v období před nástupem průmyslové revoluce a vstupem migračních vln do měst lze pozorovat výrazné vyklidňování centrálních oblastí měst. Tento proces zesílil zejména v průmyslových městech nejvyspělejších států světa.

Druhá fáze ve vývoji měst je označena jako suburbanizace. Začínají se projevat kvalitativní změny především v oblasti bydlení a dopravy. Objevují se automobily a autobusy., budují se nové trasy veřejné dopravy (tramvaje) roste propojenost se zázemím města prostřednictvím vlakových spojení. Následkem zlepšených dopravních možností dochází k přesunu obyvatelstva směrem na okraj města, za zdravějším bydlením – uplatňují se první projekty zahradních měst. Přesouvá se zároveň i průmyslová výroba do míst, kde nejsou továrny na obtíž a mají stále dobrou dopravní dostupnost. Dochází k oddělení bydliště a pracoviště a nárůstu dojížděky do zaměstnání. Formují se městské aglomerace, často hvězdčového tvaru s obyvatelstvem koncentrovaným podél hlavních dopravních tahů v okolí města. Obyvatelstvo v socialistických zemích je v této fázi vývoje obvykle odkázáno na veřejnou dopravu, na rozdíl od situace v západních zemích, kde se stále více prosazuje individuální automobilová doprava. Tato odlišnost se projevuje zejména v morfologii nově utvářených městských regionů. V západních společnostech má významný vliv především automobilová individuální doprava, která umožňuje dostupnost zejména oblastí kolem silnic a dálnic. Socialistické země, kde dochází také k určitým náznakům dekoncentrace obyvatelstva, jsou typické především využíváním veřejné dopravy. Velký rozvoj předměstských satelitů je umožněn především v návaznosti na železniční dopravu, blíže městu začínají vyrůstat sídlištní celky napojené především na podzemní dráhu.

Později se ve zvětšené míře začínají projevat i nevýhody související především s enormním zatížením dopravního systému města. Centrum jako pracoviště se stává stále méně dostupným, snižuje se propustnost dopravní sítě a zvyšují se nároky na parkovací místa. Zároveň roste tlak terciárního sektoru na obytnou funkci v centrálních částech měst. Kanceláře a obchodní plochy nahrazují bydlení, některé služby se stěhují za obyvatelstvem do oblastí za hranicemi města.

Pokles počtu obyvatelstva zaznamenává nejen jádrové město, ale rovněž většina předměstí, zatímco původně venkovské oblasti v širším zázemí města se transformují na městská sídla, většinou na úkor přírodního prostředí a zemědělské půdy. Pokles počtu obyvatelstva v centrálním městě je natolik razantní, že dochází v součtu k populačnímu úbytku celého městského regionu. Přitom rostou především menší centra za hranicí dojížděkové vzdálenosti dominantního města. Dochází k deurbanizaci (desurbanizaci, kontraurbanizaci), kterou někteří autoři popisují jako konečnou fázi ve vývoji měst, po které může nastat buď reurbanizace, za výrazného přičinění městské správy, nebo úpadek města.

Klasickou suburbanizaci můžeme považovat za proces časově omezený, úzce související s reakcí obyvatelstva na podmínky v hustotě zalidněných a nezdravých průmyslových městech. Suburbanizace jako druh vývojového procesu města však pokračuje i v dnešní době.

1.3.3 Současná (postmoderní) suburbanizace

Ve spojených státech dochází v posledních desetiletích k růstu nových měst v okrajových částech metropolitních oblastí. Tímto fenoménem je růst nových měst, které jsou na rozdíl od klasických suburbií takřka nezávislé na jádrovém městě metropolitní oblasti. Pro tato sídla se postupně ujímají anglická označení *exurbia*, *tenoburb* nebo *technocity*. Vedle toho se rozvíjejí i sídla v předměstském pásmu specializovaná na využívání vyspělých technologií, vědu a výzkum. Kromě Spojených států jsou tyto technopole lokalizovány i v městských regionech velkoměst a univerzitních měst ve východní Asii, Rusku a západní Evropě. Nové sídelní formy se uplatňují zejména v rozvolněných amerických městech. Jako typický příklad nové sídelní formy se uvádí Los Angeles, které je považováno za „velkého dědečka“ tzv. *edge cities*. Edge cities jsou okrajová města vyrůstající zejména na křižovatkách hlavních komunikací. Tato nová sídla jsou někdy považována za budoucnost amerických měst.

Pokud porovnáme klasickou suburbanizaci, která se vyznačuje zejména závislostí suburbií na jádrovém městě s rozvojem „okrajových měst“, je otázkou, zda tento současný vývoj amerických měst lze považovat ještě za suburbanizaci. Populačním zdrojem růstu „okrajových měst“ nejsou nadále oblasti vnitřního města, ale především jiná předměstí. Dojížděka za prací a službami se navíc odehrává spíše v tangenciálních nežli v centripetálních směrech. Tento proces však není v literatuře zatím uceleně popsán a v podmínkách našeho sídelního systému si jej lze stěží představit.

1.4 Urban sprawl

Okraje dnešních měst jsou postupně zaplavovány jakousi *sídelní kaší*, velmi řídkou zástavbou, která se nekompromisně rozléhá do okolní krajiny. Volných míst ubývá a nové osídlení zabírá stále rozlehlější plochy předměstí větších i menších měst, jejichž centra se pomalu ztrácejí v záplavě neuspořádaných periferií. Přibývá rozbitých ploch bez života, jenž nejsou městem ani vesnicí, natož volnou krajinou. Sídelní kaše se usazuje především podél komunikačních os a často propojuje větší města v jedolitou hmotu bez rozdílu mezi středem a okrajem. Na jednotlivých předměstích navíc vyrůstají podobné, někdy dokonce i zcela totožné typy staveb, až je těžké poznat, kde se člověk vlastně nachází. Předměstí velkých měst jsou si často k nerozeznání podobná.¹³

1.4.1 Pojem Urban sprawl

Prostorové rozpínání měst je dnes již reálnou skutečností a tento trend dále pokračuje téměř ve všech evropských městech. V angličtině má slovo *sprawl* význam roztažení, rozlévání či natahování a ve spojení se slovem *urban* - městský – přesně vystihuje probíhající *rozlévání* a s tím spojené řidnutí dnešních měst. Pojem urban sprawl odkazuje také na prostředí bez tradičních městských veřejných prostor a na ztrátu městskosti. Nejvýstižnějším novým českým termínem pro urban sprawl je výraz *sídelní kaše*, který trefně pojmenovává neuspořádanou skrumáž předměstských staveb.

Urban sprawl je určitým způsobem prostorového růstu měst, který charakterizuje jednak nízká hustota, rozvolněnost a prostorová roztržitost nové zástavby v okolí existujících kompaktních jader městských aglomerací. Tato forma prostorové expanze měst má však horší dopady na životní prostředí než například na regulovaný růst městských aglomerací s cílem směřovat novou výstavbu na okraj stávající zástavby jádra aglomerace, do větších obcí (center osídlení) v aglomeraci či podél existujících významných dopravních koridorů, zejména veřejné kolejové dopravy.¹⁴

¹³ HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše : otázky k suburbánní výstavbě rodinných domů*. první. Brno : ERA, 2005. str.7

¹⁴ TOMÁŠ, Martin. *Vývoj a současné problémy vnitřní prostorové struktury města Pardubice*. Olomouc, 2008. 106 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého.

1.4.2 Historie Urban sprawlu

Vznik fenoménu urban sprawl spadá do období 30. let, kdy v USA začala výstavba rozsáhlých čtvrtí obytných domů. Tento „americký sen“ byl během 60. a 70. let v severovýchodní části země z velké části uspokojen (dodnes stále pokračuje extenzivní „Sunbelt“ neboli „sluneční pás“ na jihu USA). Okolo amerických měst tedy postupem času vyrostly rozsáhlé plochy rodinných domů. Dělo se to zejména díky dostatku nových pozemků a jejich cenám a takovýto růst si mohla města dovolit. Postupně však začalo docházet k profilování takto nově vzniklých čtvrtí podle sociálně ekonomické úrovně jejich obyvatel, jinými slovy vznikly chudší a bohatší oblasti. Rozlehlé rezidenční čtvrti (v USA se hovoří o městech) si vyžádaly množství služeb maloobchodního významu, a tak v jejich těsné blízkosti začala vznikat neméně rozlehlá nákupní centra.

Takto nově vzniklé rozsáhlé plochy s rezidenční funkcí si vyžádaly také rozsáhlé investice a výstavbu v oblasti dopravní obslužnosti. V USA byla otázka dopravní obslužnosti řešena převážně nákupem automobilů, ale také výstavbou dopravní infrastruktury, která měla podobu nových silnic a dálnic. Pro obyvatele to bylo jedno z nejpohodlnějších řešení, v němž sehrála důležitou roli i nízká cena pohonných hmot. To však s sebou přineslo i několik negativních důsledků. Vysoký počet obyvatel znamenal hodně automobilů, pro jejich rychlou a pohodlnou dostupnost center měst bylo potřeba vybudovat vysokokapacitní dálnice a samozřejmě i parkovací plochy pro tyto automobily. Města tak byla doslova obklíčena a oddělena od rezidenčních čtvrtí pruhy dálnic a rozsáhlými parkovišti. Další výstavba dálnic vedla k ještě intenzivnějšímu a mnohdy neefektivnímu využití automobilů. Výsledkem takového vývoje měst jsou dnes dopravní zácpy a kolapsy.¹⁵

1.4.3 Další problémy spojené s Urban sprawlem

Doprava se negativně odráží nejen na životním prostředí, ale i na životu obyvatel. Lidé, kteří tráví většinu dne v automobilech ztrácejí tím nejen spoustu času, ale také kontakt mezi sebou, a tím tráví spolu méně času. Za hlavní faktor se uvádí především velké vzdálenosti mezi jejich bydlišti, což se ještě prohlubuje s různou sociální úrovní. Vedle fyzické segregace nastupuje i segregace sociální.

¹⁵ TOMÁŠ, Martin. *Vývoj a současné problémy vnitřní prostorové struktury města Pardubice*. Olomouc, 2008. 106 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého. str.25

Výstavba nových čtvrtí je často náročná a neefektivní. Stává se to tehdy, jestliže nové čtvrti vznikají v nedostatečné návaznosti na stávající zástavbu a infrastrukturu. Posledním problémem je úpadek centrálních částí měst v důsledku migrace velkého počtu obyvatel.¹⁶

Urban sprawl má také negativní dopady na životní prostředí. Díky neúměrnému rozrůstání dochází ke znečištění ovzduší a vody. Toto znečištění pochází ze dvou typů zdrojů – bodových a plošných. Bodové zdroje jsou snadno identifikovatelné, většinou se jedná o znečišťující látky, které jsou vypouštěny potrubím do vody a komíny, které chrlí emise do ovzduší. Plošné zdroje je obvykle těžší najít a kontrolovat, protože malé množství znečišťujících látek prosakuje do ovzduší a vod ze zdrojů, jako jsou zemědělská pole, trávníky, staveniště, parkoviště, silnice, ale také výfukové plyny. Problémy s bodovými zdroji znečištění ovzduší a vod se sice snížily, ale problémy s plošnými zdroji jsou ve větší míře a silně spojené s užíváním půdy.¹⁷

1.4.4 Urban sprawl v České republice

V České republice je tento jev zcela výjimečný oproti jiným státům Evropy. V podmínkách České republiky tento pojem nevyčleňujeme, ale ztotožňujeme s negativní suburbanizací. Rezidenční forma suburbanizace je zde zastoupena poměrně malými oblastmi výstavby nových rodinných domů realizovaných od 90. let především v okolí větších měst nebo regionálních center. Populační velikost těchto oblastí je prozatím tak malá, že zde nedochází k většině negativních jevů. Špatná dopravní situace, kterou lze pozorovat především v Praze a v bezprostředním okolí, má jiné příčiny. Jiné problémy jsou vyvolané vzdáleností nových rezidenčních lokalit od města, v němž jejich obyvatelé tráví většinu svého času a kam dojíždí do zaměstnání, do škol i za většinou služeb. Na to se pak dále nabalují technické problémy při výstavbě těchto lokalit. Přívod elektrických a jiných sítí se pak stává značně nákladnou záležitostí. Tato odloučenost do značné míry podporuje i sociální segregaci zdejších obyvatel. Sami obyvatelé v tomto způsobu bydlení vidí například kvalitnější životní prostředí.

¹⁶ TOMÁŠ, Martin. *Vývoj a současné problémy vnitřní prostorové struktury města Pardubice*. Olomouc, 2008. 106 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého. str.26-27

¹⁷ SQUIERS, G. D. *Urban sprawl: Cause, Consequences, and Policy Responses*. Washington, D.C.: The Urban Institute Press, str. 37

Také komerční forma suburbanizace se nedá v České republice označit za jednoznačně negativní. Nákupní centra a hypermarkety, která hojně vznikají na okrajích velkých měst, se sice v dlouhém horizontu považují za negativní investici, přesto zde hrají významnou roli i pozitiva, k nimž se řadí dobrá dopravní dostupnost, úspěšná cenová politika a další nepřehlédnutelný faktor, kterým je obliba ze strany zákazníků. Suburbanizace se liší v USA v zemích EU a v ČR v závislosti na tom, zda převládají a jsou v povědomí obyvatel spíše její negativa nebo naopak některá její pozitiva jako například vyšší kvalita bydlení apod.

Urban sprawl je v našich podmínkách zcela neznámým jevem, a proto projevuje v tak malé míře, že převažují jeho výhody nad jeho nevýhodami. To však neznamená, že zde nehrozí žádné negativní scénáře. Je důležité se poučit z americké zkušenosti a případně začít podnikat nutné kroky k omezení negativních důsledků extenzivního typu suburbanizace, pokud možno co nejdříve.¹⁸

Tato kapitola tedy zkoumá, jakou roli hraje Urban sprawl v životě obyvatel. Nejen, že je spojen s nárůstem spotřeby energií, s klimatickými změnami, ale také se znečišťováním vody, znečišťováním ovzduší a s využíváním půdy. K určení velikosti těchto dopadů je třeba sledovat různé limity využití území, imisní limity, ale také sledovat příjmy a výdaje jádrového území obce a obcí nacházejících se v jeho zázemí.

2 Faktory ovlivňující suburbanizaci

Suburbanizace je poměrně komplexním procesem, který je podmíněn, ovlivněn a způsoben celou řadou vzájemně provázaných faktorů. Mnohé z nich obecně ovlivňují růst měst, jiné pak působí spíše ve prospěch rozvolněného rozšiřování měst do krajiny suburbanizací než kompaktní formy urbanizace. Vlivy formulující suburbanizaci se v průběhu posledních dvou století vyvíjely a jejich působení se do jisté míry odlišovalo v různých kulturních kontextech střední Evropy.

¹⁸ TOMÁŠ, Martin. *Vývoj a současné problémy vnitřní prostorové struktury města Pardubice*. Olomouc, 2008. 106 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého.

2.1 Podmínky a příčiny suburbanizace

Suburbanizace je chápána jako komplexní proces, který je podmíněn a způsoben celou řadou provázaných faktorů. Urbanizaci příměstské krajiny v podmínkách České republiky umožnil zejména růst bohatství obyvatelstva, technický pokrok v dopravě, rozvoj dopravní sítě a podpora pořizování bydlení ze strany státu. Při výstavbě různých výrobních hal a provozů hraje důležitou roli dopravní dostupnost k pozemkům, velká rozloha a relativně nízká cena těchto pozemků. Důležitou roli v tomto procesu hraje i stát nebo místní úřad, který může novou výstavbu nějakým způsobem zvýhodnit.

S růstem počtu obyvatel v příměstských lokalitách se stala atraktivní jejich kupní síla pro zřízení maloobchodních prodejen a také pracovní síla pro firmy, které se tak začínají stěhovat do lokalit za městem. Lokalizace je tak obecně ovlivněna dopravní dostupností, kvalitou životního prostředí a čím dál tím více i sociální a estetickou kvalitou suburbánního prostředí.¹⁹

Žádný z výše uvedených faktorů však nevysvětluje, proč nedochází k plynulému růstu kompaktního města, ale k prostorově roztroušené a do širokého okolí měst rozprostřené suburbanizaci. Pro narůstající počet domácností a firem se otevíral poměrně volný výběr z hlediska umístění v prostoru a neexistovala žádná výrazná omezení, která by je nutila svojí volbu realizovat na okraji stávajícího města. Individuální volby místa bydliště nebo umístění investice byly ovlivněny dopravní dostupností, kvalitou přírodního prostředí a postupem času stále více i sociální a estetickou kvalitou nově urbanizovaného prostředí.

Jednou z příčin stávající suburbanizace města Pardubice a jeho okolí, je sen lidí z vyšších příjmových vrstev postavit si vlastní kvalitní rodinný dům v zeleni a ne v centru města. Důvodů, proč již nechtějí bydlet v centru města, je několik. Nejčastěji však jde o zvyšující se kriminalitu v centru města, stále častěji se ve městě objevují sociálně problémové skupiny obyvatel, které se ve městě začínají usazovat, a tím se snižuje atraktivita města z pohledu bezpečnosti. Impulsem pro stěhování lidí z měst na jejich okraje je také růst cen nemovitostí ve městech.

¹⁹ *W*www.suburbanizace.cz [online]. 2008 [cit. 2011-03-17]. [Http://www.suburbanizace.cz/diplomky/Dostal_DP.pdf](http://www.suburbanizace.cz/diplomky/Dostal_DP.pdf). Dostupné z WWW: <www.suburbanizace.cz>. str.8

2.2 Důsledky suburbanizace

Suburbanizace přináší rozmanité důsledky na individuální, místní, metropolitní i celospolečenské úrovni. Některé z nich jsou vnímány jako pozitivní, jiné naopak vzbuzují nesouhlas a vedou ke snahám o ovlivnění suburbanizace. Důsledky konkrétní akce přispívající k suburbanizaci, ať jí je výstavba nového hypermarketu či vilky. Zatímco důsledky mohou být hodnoceny pozitivně z ekonomického hlediska, mohou přinášet negativní dopady sociální nebo enviromentální a naopak. Důsledky suburbanizace jsou velmi širokou problematikou, která nemůže být postížena v celé své šíři.

Mezi pozitivní dopady suburbanizace se řadí růst kvality a kvantity služeb v lokalitách, růst zaměstnanosti a pracovních příležitostí, zvýšení finančních příjmů (daň z nemovitostí, daň z příjmů, poplatky), příchod nových kulturních, sociálních a ekonomických elit a nakonec příchod nových kulturních a sportovních aktivit. Na druhé straně dochází k narušení architektonického a urbanistického charakteru venkovského osídlení, k úpadku klasického města, čímž dochází k oslabení měst, k prostorové segregaci a nepřipravenosti infrastruktury.

Při postížení důsledků suburbanizace by měly být sledovány takové výsledky lidské činnosti, které vedou k dlouhodobým změnám ve využití krajiny. Jedná se především o výstavbu a následné využívání nových objektů a technické infrastruktury. Nejde jen o přímé využívání objektů a k nim příslušející infrastruktury, ale i o takové využívání příměstské krajiny, které je generované novou výstavbou a lokalizací nových funkcí. K důsledkům suburbanizace nedochází jen při vlastním umístění nových aktivit v příměstské zóně (např. zábor zemědělské půdy a změna funkčního využití pozemků), ale i vlivem rozmanitých aktivit jednotlivců, domácností, firem a institucí v příměstském prostoru, včetně činností těch aktérů, kteří zde vůbec své bydliště či sídlo firmy nemají. Například v důsledku výstavby hypermarketu dochází k jeho využití mnoha lidmi, z nichž velká část v příměstské zóně vůbec nebydlí. Při dojíždění za nákupy se však podílejí na zatížení komunikační sítě i emisi zplodin. Pro poznání důsledků suburbanizace je nezbytné poznat umístění lidských aktivit v příměstské zóně, jejich charakter, jejich prostorové rozmístění, vztahy a toky, které v příměstské zóně a ve vztahu k jádru metropolitní oblasti vytvářejí.²⁰

Důsledky suburbanizace se dají sledovat jak z pohledu rezidenční, tak komerční formy suburbanizace. Za negativní důsledky suburbanizace jsou považovány takové, které snižují udržitelnost celkového společenského rozvoje v metropolitní oblasti.

²⁰ SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její společenské důsledky*. Praha : Univerzita Karlova, 2003. 17 s.

2.2.1 Důsledky rezidenční formy suburbanizace

Proces rezidenční suburbanizace je ovlivněn mnoha faktory a přináší do prostředí mnoho důsledků. Důsledky této formy suburbanizace přináší změny jak ve fyzickém, tak i v sociálním prostředí. Tyto důsledky rezidenční suburbanizace se vztahují k zázemí i jádru aglomerace.

Jde – li o změny ve funkčním prostředí města, díky suburbanizaci zde dochází k budování nových rodinných domů na okrajích měst a tím dochází k prostorovému rozpínání městského regionu. Lidé, kteří se stěhují na okraje těchto měst, jsou závislý každý den na dojížděcí za prací a za dalšími aktivitami, čímž roste individuální automobilová doprava a ve městě se pak utváří dopravní zácpy. Nejenže při výstavbě nového rodinného domku na okraji města dochází ke změnám ve využití krajiny (př. méně ploch pro zemědělské a rekreační využití), ale narušuje se tím architektonický ráz vesnic. V satelitních městečkách chybí většinou veřejné prostory pro setkávání s lidmi, satelit není napojen na městskou veřejnou hromadnou dopravu, protože jsou zde vysoké náklady na budování a údržbu inženýrských sítí a je zde nedostatečná kapacita a úroveň občanské vybavenosti (př. školy, školky).

Na druhou stranu lidé se stěhují do rodinných domů díky kvalitnějšímu životnímu prostředí na okraji města. Je zde větší bezpečnost a nižší kriminalita než ve městě a dům, ve kterém bydlí, je v jejich osobním vlastnictví. V obci, ve které se lidé rozhodnou postavit dům a přihlásit se tam k trvalému pobytu, dochází k nárůstu počtu obyvatel obce, čímž se začnou zvyšovat daňové příjmy obce a v důsledku toho, bude moci obec zlepšit technickou infrastrukturu (př. vybudování čističky odpadních vod nebo plynofikace).

Sociální změny v prostředí se pozitivně projevují v minimální kriminalitě, do suburbii přichází mladší, vzdělanější a příjmově nezávislí obyvatelé. Dochází k populačnímu růstu obce a noví obyvatelé se mohou svou aktivitou podílet na politické participaci v obci (noví kandidáti do Zastupitelstva obce).

V některých případech těchto změn dochází ke konfliktům mezi původními a nově přistěhovanými obyvateli. Přistěhovalci se odmítají hlásit k trvalému bydlišti v nové obci, chybí zde místa k veřejnému setkávání, dochází k izolovanosti některých skupin lidí (př. mladé ženy s dětmi, teenageři) a k individualismu.

2.2.1.1 Ekonomické důsledky rezidenční suburbanizace

Mezi jedny z hlavních ekonomických důsledků, které ovlivňují šíření rezidenční suburbanizace patří:

- cena pozemků,
- náklady na infrastrukturu
- hypoteční úvěrování.

Prvním ekonomickým důsledkem ovlivňujícím rezidenční suburbanizaci je cena pozemků. Ceny pozemků v zázemí měst jsou zpravidla nižší než ceny pozemků ve městech a se samosprávami menších měst se dá lépe vyjednávat, protože města si chtějí udržet kompaktní strukturu zástavby, zatímco přilehlé obce se snaží o přilákání investic na vlastní území. Jelikož zájmy měst a obcí se tímto způsobem stále častěji dostávají do konfliktu, koordinace územního rozvoje v metropolitních oblastech naráží na neochotu správ měst a obcí společně jednat o budoucím rozvoji. V Pardubickém kraji se v roce 2006 – 2008 pohybovala cena stavebních pozemků v obcích do 1999 obyvatel 1 502 Kč/m³ a v obcích nad 50 000 obyvatel kolem 3 224 Kč/m³. Rozdíl mezi cenou pozemku v zázemí města a přímo v jádru města činí 1 722 Kč/m³.

Další základní podmínkou rozvoje rezidenční suburbanizace je dobrá dopravní a technická infrastruktura. Řada suburbánních obcí má s novou rezidenční výstavbou špatné zkušenosti. Jednou z nejviditelnějších bývá zkušenost s budováním a následnou údržbou dopravní a technické infrastruktury ze strany developera a chybějící veřejné prostory i občanská vybavenost v nově vznikajících obytných čtvrtí. Závažné problémy způsobují zejména nevyřešené majetkové vztahy k pozemkům pod nově vybudovanou infrastrukturou. Ačkoliv za tyto pozemky zaplatili v rámci kupní ceny noví majitelé domů, v některých případech zůstanou pozemky s infrastrukturou po dokončení výstavby nového rezidenčního komplexu formálně v majetku developera, jindy je zajištěn převod na nové majitele nemovitostí. Často se stává, že developer slibované komunikace nedokončí a dostavbu požadují noví obyvatelé po obci či jsou nuceni ji zafinancovat ze svého.

Vznikají pak soukromé ulice s varovnými nápisy a závorami, čímž pak dochází k omezené propustnosti územím.²¹ Noví obyvatelé i obec by měli do budoucna počítat s růstem nákladů na údržbu infrastruktury, protože nová výstavba je napojována na sítě, které nutně potřebují modernizaci již v době jejich budování.

Zavedením státní podpory hypotečního úvěrování se stále zvyšuje poptávka po bydlení v osobním vlastnictví. Bydlení za městem se stává stále pro více rodin dostupnější a tím se proces suburbanizace stále rozvíjí. V suburbanizačních oblastech obvykle převládají typizované katalogové domy. Charakteristické je také umístování stavby rodinného domu do centra obvykle menší parcely. Vnitřní uspořádání domů je obvykle uspořádáno pro mladé rodiny a s tím jsou spojené problémy souběžného stárnutí lidí a domů. Do budoucna lze očekávat, že cena u průměrných domů bude stagnovat nebo snižovat, protože nekvalitní urbanismus snižuje ceny nemovitostí.²²

2.2.1.2 Sociální důsledky rezidenční suburbanizace

Rezidenční suburbanizace se šíří díky těmto sociálním faktorům:

- věková a vzdělanostní struktura nově příchozích,
- uspořádání satelitních městeček,
- sociální konflikty mezi starousedlíky a nově přistěhovalými,
- růst individualismu.

Kromě změny funkčního využití a fyzického prostředí příměstských oblastí se v důsledku suburbanizace výrazně mění také sociální prostředí suburbií. Selektivní charakter suburbanizace se projevuje nejen v nerovnoměrném rozvoji jednotlivých částí příměstské zóny, ale také v selektivnosti demografických a sociálních skupin obyvatelstva, která se procesu účastní. Hlavní rozdíly mezi původním obyvatelstvem příměstských obcí a nově příchozími suburbanizanty lze spatřovat v jejich demografické struktuře. Migrantů z města mají významně nižší věkový průměr, tvoří ucelené rodiny nebo jde o mladé páry, které zakládají rodinu a upřednostňují zdravé životní prostředí na okrajích měst. Ve skupině nových residentů jsou výrazně zastoupeny osoby se středoškolským a vysokoškolským vzděláním patřící do vyšších příjmových kategorií (s vysokým sociálním statutem).

²¹ OUŘEDNÍČEK, Martin. *Www.suburbanizace.cz : Nástroj pro usměrňování územního rozvoje obce* [online]. 2008 [cit. 2011-03-20]. [Http://www.suburbanizace.cz/priklady_06_nastroje_pro_usmernovani_uzemniho_rozvoje.htm](http://www.suburbanizace.cz/priklady_06_nastroje_pro_usmernovani_uzemniho_rozvoje.htm). Dostupné z WWW: <suburbanizace.cz>.

²² BAŠE, M. *Sídla a stavby na venkově*. Praha : Nakladatelství ČVUT, 2006. str.80

Nově příchozí obyvatelé tak významně pozměňují sociální statistiku původně venkovských suburbánních sídel.²³

V příměstských obcích dnes proto dochází k relativně výrazné polarizaci sociálně prostorové struktury. Tato diferenciací může vést jak k celkovému posílení sociálního prostředí obce, tak i k řadě problémů způsobených sociální nerovností obou skupin obyvatelstva. Častou příčinou neshod je odlišný způsob života původních a nových rezidentů. Uvnitř malého sídla tak může vzniknout rozdělené sociální prostředí s výrazným oddělením nových obyvatel, které snižuje sociální soudržnost sídel obce. Na druhou stranu společné soužití může vést v delším časovém období k vzájemnému přizpůsobení obou skupin a k posílení vlivu obce sídla (např. noví obyvatelé se účastní zastupitelstva v obci). Noví rezidenti jsou většinou aktivnější, mají větší schopnost ovlivnit rozhodování o veřejných otázkách obce, přinášejí s sebou řadu kontaktů a často disponují i větší politickou silou než původní obyvatelstvo obce. Tato aktivita se však může projevit jak v posílení a vyváženém rozvoji celé obce, tak i v jednostranném prosazování zájmů nových obyvatel.²⁴

V příměstských lokalitách v blízkosti stávajících vesnic obvykle vznikají tzv. satelitní městečka. Nově budované suburbanizační zóny jsou tvořeny ze soukromých pozemků, které jsou propojeny veřejnými komunikacemi. V suburbanizačních oblastech schází obvykle prostor pro setkávání lidí jako je náměstí nebo náves. Chybí zde parky, cesty, cyklostezky, které by spojovaly suburbanizační oblast s okolní krajinou. S rozvojem suburbanizace se v posledních letech také mluví o jevu tzv. zelených vdov. Zelenými vdovami označují původní obyvatelé vesnic ženy s malými dětmi, které osaměle tráví celý den, nemají moc možností kam jít na procházku a spíše se uzavírají ve svých domech. Jejich manželé od rána do večera jsou v práci, aby vydělaly dost peněz na splacení hypotéky.²⁵

Dnešní původní obyvatelé už nejsou tak sousedsky soudržní a může tím tak docházet k různým neshodám. Je to důsledek odlišného životního stylu a ekonomických možností. Zapadnutí nově příchozích obyvatel na vesnici je někdy složitější. Těžko si noví obyvatelé zde hledají svoje místo, ale na druhou stranu zde také dochází k vytváření nových přátelských vztahů, které jim město nemůže nabídnout.

²³ *www.mvcr.cz* [online]. 2005 [cit. 2011-03-09]. [Http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jejich-dusledky.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jejich-dusledky.aspx). Dostupné z WWW: <mvcr.cz>

²⁴ *www.mvcr.cz* [online]. 2005 [cit. 2011-03-09]. [Http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jejich-dusledky.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jejich-dusledky.aspx). Dostupné z WWW: <mvcr.cz>

²⁵ OLBRICHOVÁ, A. Sprawl aneb stavební mor : Paneláky naležato aneb návrší zelených vdov. *Ekonom* [online]. 2000, č.45, [cit. 2011-03-20]. Dostupný z WWW: <ekonom.cz>. str.12-17

Závažným společenským důsledkem procesu suburbanizace je zvyšování individualizace, která souvisí se závislostí dojížděky do města osobním automobilem. Lidé tráví daleko více času v autech a to obvykle sami nebo s jinými členy rodiny. Autem jezdí do práce, děti vozí do školy, jezdí za kulturou, za sportem, do obchodních center, multikin, restaurací a specializovaných obchodů. Někteří lidé si drží ve městě byt, ve kterém během týdne přespávají a za rodinou se vrací až o víkendu.

2.2.1.3 Ekologické důsledky rezidenční suburbanizace

Mezi ekologické faktory ovlivňující rezidenční suburbanizace se řadí:

- zábor půdy,
- zvyšování individuální dopravy,
- spotřeba energií, znečištění ovzduší i vod.

Suburbanizace spotřebovává velké množství půdy díky výstavbám velkých nákupních a logistických center. Tím dochází ke změnám ve využití půdy, která byla dříve určená k zemědělskému, lesnickému či rekreačnímu využití.

S přesunem obyvatel a jejich aktivit za hranice města souvisí prudké zvýšení automobilové dopravy. Začne růst spotřeba pohonných hmot, roste produkce emisí, při které dochází ke zhoršování kvality života, která byla prvním impulsem stěhování se z města na venkov. Na začátku suburbanizační oblasti není tolik zastavěna a lidé tak vidí ze svého domu na pole nebo na les. S postupem času však dochází k dalším a dalším výstavbám nových rodinných domků s vysokými ploty nebo ohradními zdmi, čímž se snižuje propustnost krajiny. Nesmíme také zapomenout na negativní dopady na živočišstvo a rostlinstvo v dané oblasti. Velké nebezpečí pro ně představuje výstavba dopravních komunikací, zejména dálnic, které narušují přírodní biotopy a brání migraci živočichů.

2.2.2 Důsledky komerční suburbanizace

Rozvoj komerční suburbanizace se na přeměně příměstských okresů podílí radikálněji než suburbanizace rezidenční. Zatímco výstavba nových rodinných domů je rozptýlena do menších lokalit, které navazují na stávající vesnice, komerční plochy se budují blízko významných dopravních křižovatek a dálnic.

Stejně jako rezidenční tak i komerční suburbanizace přináší do prostředí pozitivní a negativní důsledky. Kladně lze hodnotit vliv komerční suburbanizace na českou ekonomiku. Velký podíl má na tom zákon č. 72/2000 Sb. o investičních pobídkách, který vedl k tomu, že Česká republika se stala atraktivní i pro zahraniční investory. Ti pak přinášeli do naší republiky, finanční prostředky, nová pracovní místa a také nové technologie a zkušenosti z mezinárodních trhů.²⁶

Negativní důsledky přináší komerční suburbanizace hlavně z hlediska ekologie. Vznik nových suburbánních komerčních zón je příčinou stupňujících se nároků na prostor a budování nové silniční infrastruktury. Dochází tak k záborům půdy a přírodních ploch. Lokalizace nových podniků v zázemí měst vede k budování nové silniční infrastruktury a s tím souvisí zvýšení rostoucích přepravních výkonů silniční dopravy.²⁷

Komerční suburbanizace má také dopad na kvalitu života. Výstavba na zelených polích obvykle bývá z estetického hlediska až ošklivá. Některé firmy ovlivňují prostředí ekologicky nepříznivým způsobem výroby, ale v současné době je to důsledně kontrolováno.

2.2.3 Hodnocení důsledků rezidenční a komerční suburbanizace

V důsledku hromadných přesunů obyvatel za město se začínají ve větší míře projevat nevýhody a negativní dopady suburbanizace. Za ekonomické důsledky lze považovat ceny pozemků, náklady na infrastrukturu, hypoteční úvěrování, vysoké nároky na spotřebu energií (elektřina, plyn), relativně vysoké náklady na výstavbu technické infrastruktury a technické vybavenosti. Z ekologického hlediska suburbanizace dále negativně působí na životní prostředí, především prostřednictvím dopravní zácpy, zhoršením kvality ovzduší a hlukovým zatížením. Oblasti s nízkou hustotou zalidnění navíc není možné efektivně obsloužit veřejnou hromadnou dopravou a tím je obyvatelstvo suburbií ve většině případů závislé na osobních automobilech. Ze sociálních dopadů lze uvést kontrast mezi životem na sídlišti a rodinným bydlením za městem, významná je také ztráta sociální soudržnosti a prostorová segregace obyvatelstva. Rozvoj příměstské zóny také nepřímo podmiňuje úpadek vnitřních částí měst.²⁸

²⁶ *Czechinvest.org : podnikání a inovace* [online]. 2006 [cit. 2011-03-20]. Czechinvest. Dostupné z WWW: <czechinvest.org/podnikani-a-inovace>.

²⁷ GREMLICA, T. *Neuspořádaný, neregulovaný a z dlouhodobého hlediska neudržitelný růst městských aglomerací*. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. str.21

²⁸ PTÁČEK, P. *Suburbanizace v USA a v Německu: zdroj inspirace i poučení*. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. str.64-67

Pro budoucí vývoj suburbanizace jsou důležité různé nástroje, které mohou suburbanizaci ovlivnit nebo usměrnit. Na regionální úrovni lze využít územních plánů velkých územních celků, které mohou stanovit limity a regulativy územního rozvoje. Tyto limity a regulativy se stanovují s ohledem na ochranu životního prostředí, přírodních zdrojů, ale také pro zajištění významných veřejně prospěšných staveb regionálního a národního významu. Účinnějším prostředkem regulace územního rozvoje je sice místní plánování jednotlivých měst a obcí, ale suburbanizace je takový proces, který bohužel většinou přesahuje samosprávné hranice těchto obcí. Dalšími účinnými nástroji, které mohou ovlivnit suburbanizace jsou různé Regionální rozvojové agentury, Regionální strategie nebo Krajské orgány veřejné správy.

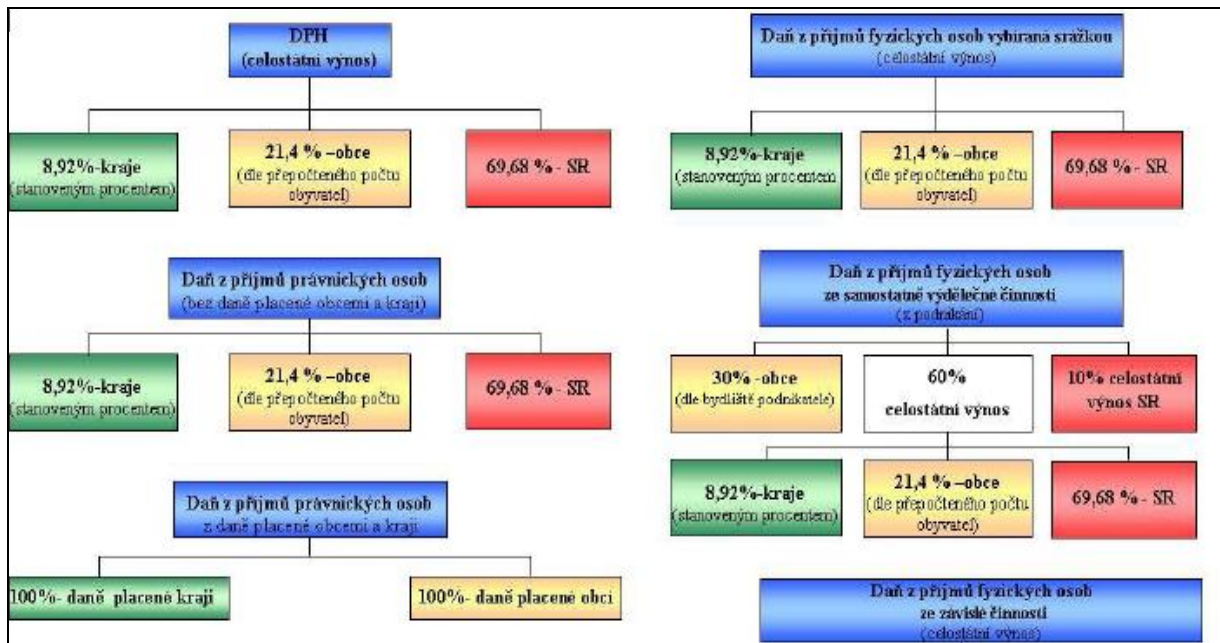
3 Dopady suburbanizace do obecních rozpočtů

Zásadní dopad pro obec přináší skutečnost, že značný počet nově přistěhovaných obyvatel se nehlásí v nové obci k trvalému bydlišti. Problémy ale mají i obce, kde se lidé k trvalému pobytu přihlásili, anebo se k trvalému pobytu přihlásila jen někteří členové rodiny (například matka na mateřské dovolené a děti se k trvalému pobytu přihlásily, zatímco otec, jako výdělečně činná osoba, zůstal přihlášen k trvalému pobytu ve městě. Nejcitelněji se tento fakt projevuje v rozpočtu obce, a to jak na straně příjmů, tak na straně výdajů. Příjmy do obecního rozpočtu tvoří daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a dotace. Více než polovina objemu financí se do rozpočtu obcí v současné době dostává prostřednictvím daňových příjmů, kdy v roce 2006 tyto daňové příjmy tvořily 53% z celkových příjmů rozpočtu. Stát se s obcemi a kraji dělí o výnos některých daní, přičemž systém rozpočtového určení daní je v současnosti založen na zásadním významu počtu obyvatel v obci podle evidence Českého statistického úřadu.²⁹

Schválená novela zákona o rozpočtovém určení daní zvyšuje podíl obcí na celostátním výnosu sdílených daní z 20,59 % na 21,05 % a mění výpočet podílu konkrétní obce na tomto výnosu. Zavádí nové kritérium rozlohy obce, které má váhu 3 % a kritérium prostého počtu obyvatel s váhou také 3 %. Kritérium přepočteného počtu obyvatel má i nadále nejvyšší váhu 94 %, avšak je navržena jeho výrazná modifikace. Vznikly pouze 4 velikostní kategorie a byla eliminována „skokovitá“ změna příjmů na jejich hranici.

²⁹ *Urrlab.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-03-14]. [Http://urrlab.cz/user/documents/default/suburbanizace/brozura/6.pdf](http://urrlab.cz/user/documents/default/suburbanizace/brozura/6.pdf). Dostupné z WWW: <urrlab.cz>.

V novém systému rozpočtového určení daní již například rozdíl 50 obyvatel nemůže pro obec s 1500 obyvateli znamenat ztrátu v daňových příjmech 300 000 Kč. Nicméně problém s alokací 30% z výnosu daně z příjmů fyzických osob z podnikání na základě trvalého bydliště podnikatele bude i nadále přetrvávat.³⁰

Obr. 5: Daňové příjmy pro rok 2011 (schéma RUD)

Zdroj: *Www.problemyzlivi.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-03-09]. [Http://www.problemyzlivi.cz](http://www.problemyzlivi.cz). Dostupné z WWW: <problemyzlivi.cz>

3.1 Trojí význam počtu obyvatel

Počet trvale přihlášených osob hraje při současném nastavení rozpočtového určení daní pro obec trojí roli. Jednak stát ponechává **30% z výnosu daně z příjmů fyzických osob z podnikání** obci podle místa trvalého bydliště podnikatele. Mezi novými obyvateli obcí je řada podnikatelů, kteří si trvalé bydliště většinou ponechávají v původním místě bydliště a v důsledku tak připravují pro ně novou obec o znatelný příjem. Například pro obec Líbeznice byl v roce 2006 výnos z této daně druhým největším příspěvkem do rozpočtu (viz. tab.3).

³⁰ MACEŠKOVÁ, Marie; OUŘEDNÍČEK, Martin. Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí. *Deník Veřejné správy* [online]. 2008, OF1/2008, [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <denik.obce.cz>.

Tab. 1: Porovnání příjmů rozpočtu obce Líbeznice za rok 2006 a 2010 (v tis. Kč)

Druhy příjmů	Rok		Rozdíl v Kč	
	2006	2010	v Kč	v %
Daň z přidané hodnoty	2885	4800	1915	1,8
Daň z příjmů FO ze SVČ	2400	1000	-1400	-10,3
Neinvestiční přijaté dotace od obcí	2200	1700	-500	-6,3
Daň z příjmů PO	1888	3000	1112	0,5
Daň z příjmů FO ze ZČ	1820	2600	780	-0,5
Přijaté nekapitálové příspěvky - Fond ŽP	1800	6450	4650	14,6
Státní dotace na provoz SS a neinvestiční náklady ve školství	1150	1800	650	0,3
Daň z nemovitostí	700	800	100	-1
Poplatek za likvidaci komunálního odpadu	650	850	200	-0,5
Správní poplatky	550	940	390	0,4
Příjmy z pronájmu a nájmu	440	900	460	1
Poplatek za provozování a výtěžek výherních hracích automatů včetně	170	420	250	0,7
Příjmy za poskytování služeb - dům služeb a pohřebnictví	115	60	-55	-0,4
Příjmy za likvidaci komunálního odpadu - podnikatelé	110	100	-10	-0,3
Přijaté nekapitálové příspěvky - EKO KOM	100	200	100	0,2
Poplatky za užívání veřejného prostranství	20	15	-5	-0,05
Poplatky za psy	15	30	15	0,02
Příjmy celkem	17013	25665	8652	0,17

Zdroj: vlastní zpracování dat z ARISwebu

V průběhu 4 let se v obci Líbeznice z důvodu nehlášení živnostníků k trvalému pobytu snížila daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti o 1 400 000 Kč (přibližně o 10,3%). Pokles byl zaznamenán i u daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti o 0,5% z důvodů nehlášení se některých nových obyvatel k trvalému pobytu v nové obci. Celkově vzrostly příjmy o 8 652 000 Kč díky velkému nárůstu přijatých nekapitálových příspěvků a některých dalších poplatků.

Mezi hlavní důvody pro takové chování patří administrativní náročnost změn souvisejících s vedením podnikání. Důležitým důvodem pro nepřihlášení k trvalému pobytu v nové obci je i snaha o setrvání v působnosti finančních úřadů větších měst, které jsou mnohem vytíženější a pravděpodobnost kontroly je tak velmi nízká. Význam mají i různé strategie rodin ve vztahu k držení druhého nebo dalšího bytu ve městě, kde zůstává hlášen jeden z členů rodiny.³¹

Údaje o počtu trvale bydlících obyvatel obce vstupuje do výpočtu podílu na celostátním výnosu sdílených daní ve dvojí podobě. První je **prostý počet obyvatel obce**, tj. s každým obyvatelem navíc obec získává určitou finanční sumu a druhá forma je **v podobě koeficientu**, jenž je přiřazen velikostní kategorii, do které obec spadá. Se zvyšujícím se počtem obyvatel koeficient roste, což v důsledku znamená vyšší relativní příděl na obyvatele z výnosu sdílených daní do obecního rozpočtu.

³¹ MACEŠKOVÁ, Marie; OUŘEDNÍČEK, Martin. Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí. *Deník Veřejné správy* [online]. 2008, OF1/2008, [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <denik.obce.cz>.

Zda obec přehoupne do kategorie s vyšším koeficientem, může často záviset pouze na několika málo osobách. V některých suburbánních obcích není přihlášeno k trvalému bydlišti 20 – 30 % nových obyvatel.³²

3.2 Dopady suburbanizace do rozpočtu

Nepřihlášení obyvatelé připravují svou obec nejen o příjmy, ale svou faktickou přítomností a životem v obci přináší zvýšené nároky na výdajovou stránku jejího rozpočtu (viz. tab.4).

Tab. 2: Porovnání výdajů obce Líbeznice za rok 2006 a 2010 (v tis. Kč)

Druhy výdajů	Rok		Rozdíl v Kč	
	2006	2010	v Kč	v %
Místní komunikace		890	890	3
Dopravní územní obslužnost	230	380	150	0,5
Čištění odpadních vod	1020	0	-1020	-5,9
Mateřská a základní škola	3050	2850	-200	-3,7
Knihovna	220	280	60	0,1
Tělovýchovná činnost, volný čas, zájmová činnost	180	200	20	-0,1
Zdravotní středisko a Dům služeb	200	400	200	0,8
Bytové hospodářství	100	250	150	0,7
Veřejné osvětlení	450	800	350	1,3
Hřbitov	141	100	-41	-0,4
Sběr a odvoz komunálního odpadu	1200	2300	1100	4,4
Péče o vzhled obce a veřejnou zeleň	1300	1800	500	1,3
Příspěvek na individuální dopravu a bezbariérové vybavení	106	0	-106	-0,6
Obecní policie a požární ochrana	1070	1060	-10	-1
Zastupitelstvo a činnost místní správy	5520	7150	1630	3,2
Úroky z úvěrů	160	200	40	0,05
Splátky dlouhodobých úvěrů	1816	0	-1816	-10,6
Územní plán	0	70	70	0,3
Bezdrátový rozhlas	0	170	170	0,8
Příspěvky z FŽP	0	250	250	1,2
Běžné výdaje	17013	19150	2137	4,5
Financování - splátky úvěrů	0	889	889	4,4
Výdaje celkem	17013	20039	3026	4,25

Zdroj: vlastní zpracování dat z ARISwebu

Mezi lety 2006 a 2010 se celkové výdaje rozpočtu zvedly o 3 026 000 Kč (o 4,25%) v důsledku toho, že lidé, kteří nejsou přihlášení k trvalému pobytu v obci využívají různých služeb obce. Jako příklad lze uvést využití kanalizace, svozu komunálního odpadu, místní komunikace, veřejného osvětlení, ale také využití mateřské školy, základní školy, obecní policie a požární ochrany. Tyto všechny druhy infrastruktury platí obec za všechny obyvatele obce včetně těch, kteří v ní nejsou hlášeni k trvalému pobytu.

³² MACEŠKOVÁ, Marie; OUŘEDNÍČEK, Martin. Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí. *Deník Veřejné správy* [online]. 2008, OF1/2008, [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <denik.obce.cz>.

Propočet ztráty daňových příjmů

V obci Přišimasy, která se nachází v okrese Kolín, bylo provedeno obecním úřadem terénní šetření, které ukázalo, o jakou finanční sumu peněz může obec přicházet v důsledku nehlášení se nových obyvatel k trvalému bydlišti. Použity byly i oficiální údaje, které poskytl obecní úřad. Orientační propočet ztráty daňových příjmů ukazuje tab 3.

Tab. 3: Propočet ztráty daňových příjmů obce Přišimasy za rok 2006

	Počet obyvatel	Počet podnikatelů	Výnos ze sdílených daní (v Kč)	Výnos z alokace 30 % daně z příjmů FO ze SVČ dle trvalého bydliště podnikatele	Daňové příjmy celkem * (v Kč)
Evidenční počet MF (resp. ČSÚ)	545	116	3180697,3	40056	3220753,3
Evidence obecního úřadu	607	116	3542538,1	40056	3582594,1
Odhad faktického počtu	713	146	4161169,1	50415	4211584,4
Rozdíl	168	30	980471,8	10359	990831,1

Zdroj: Obecní úřad Přišimasy, MF ČR, terénní šetření obecního úřadu Přišimasy

* Bez daně z nemovitosti a daně z příjmů právnických osob placené obcemi.

Výsledná částka daně z příjmů fyzických osob ukazuje ztrátu přibližně 991 000 Kč. Tato částka tvoří v porovnání s celkovými příjmy rozpočtu obce Přišimasy jednu pětinu rozpočtu, což je alarmující.

Díky suburbanizaci se v rozpočtu obcí zvyšují náklady, které jsou spojené s fungováním obce. Lidé bez trvalého pobytu v obci jsou napojeni na místní kanalizaci bez toho, aniž by platili za čištění odpadních vod, využívají místní komunikace k přepravě dětí do škol a k cestě za prací, dále se jedná o svoz komunálního odpadu, u kterého nehlášený občan neplatí poplatek, a tím se tento náklad obce rapidně zvyšuje. Pokud chce nehlášený občan dát své dítě do mateřské nebo základní školy, která se v obci nachází, nedostane škola a ani obec příspěvek na toto dítě a v nemalé řadě se jedná i o využití služeb požární ochrany (například při odčerpávání vody ze zatopeného sklepu) anebo také využití služeb obecní policie (například při rušení nočního klidu).

Závěr teoretické části a předpoklady pro praktickou část

Suburbanizace je stále relativně nový proces, při kterém dochází ke změnám fyzického a sociálního prostředí města, ať už v pozitivním či negativním důsledku. Důsledky mohou být ekonomické, enviromentální či sociální. Důležitým ekonomickým důsledkem suburbanizace je její dopad do rozpočtu obce, kdy při nehlášení se obyvatel k trvalému bydlišti v nové obci dochází k odlivu daňových příjmů z rozpočtu obce a k vyšším výdajům, které jsou spojené s technickou, dopravní a sociální infrastrukturou.

Nehlášení se k trvalému bydlišti v nové obci má pozitivní dopad na rozpočet města, ve kterém má občan sice hlášený trvalý pobyt, ale ve městě fakticky nebydlí. Městu tak do jeho rozpočtu plynou daňové příjmy za tyto občany a nezvyšují se výdaje rozpočtu za tyto občany. Není jasné, zda se postupně obyvatelé nezačnou přihlašovat k trvalému bydlení. Z různých terénních výzkumů plyne, že trvalé bydliště nemá v obci řada obyvatel ze staré zástavby. V tomto případě může obec využít pouze pár naznačených diskriminačních opatření. Tyto kroky by měly vést alespoň ke zmírnění nežádoucích dopadů na život obce. Je třeba se také zamyslet, zda se nebude v budoucnu žádat návrat daňových poplatníků zpět do degradovaných částí měst, jak je tomu v zemích, kde suburbanizace probíhala v minulém století.

Obec nemá prakticky žádné pravomoci, jak by mohla donutit nové rezidenty, aby se přihlásili k trvalému bydlišti v obci, ve které bydlí. Na druhou stranu se může pokusit nastavit jakási pravidla, která mohou být poměrně silným donucovacím prostředkem. Jako příklad takového pravidla může být, že do místní mateřské školy nebudou přijímány děti těch rodičů, kteří nemají hlášený trvalý pobyt v obci. Také se může stát, že noví obyvatelé požadují po obci, aby vynaložila náklady na povrchovou úpravu místní komunikace, nebo aby se zvýšila kapacita přijímaných dětí do mateřských a základních škol. Poté může obec argumentovat nedostatek finančních prostředků na tyto výdaje právě v důsledku toho, že nejsou tyto osoby přihlášeny k trvalému pobytu a snažit se je donutit to změnit. Obec by se také měla snažit vyvíjet na nové rezidenty určitý morální nátlak, aby přihlášením se k trvalému pobytu vyjádřili pocit občanské sounáležitosti k obci, ve které žijí.

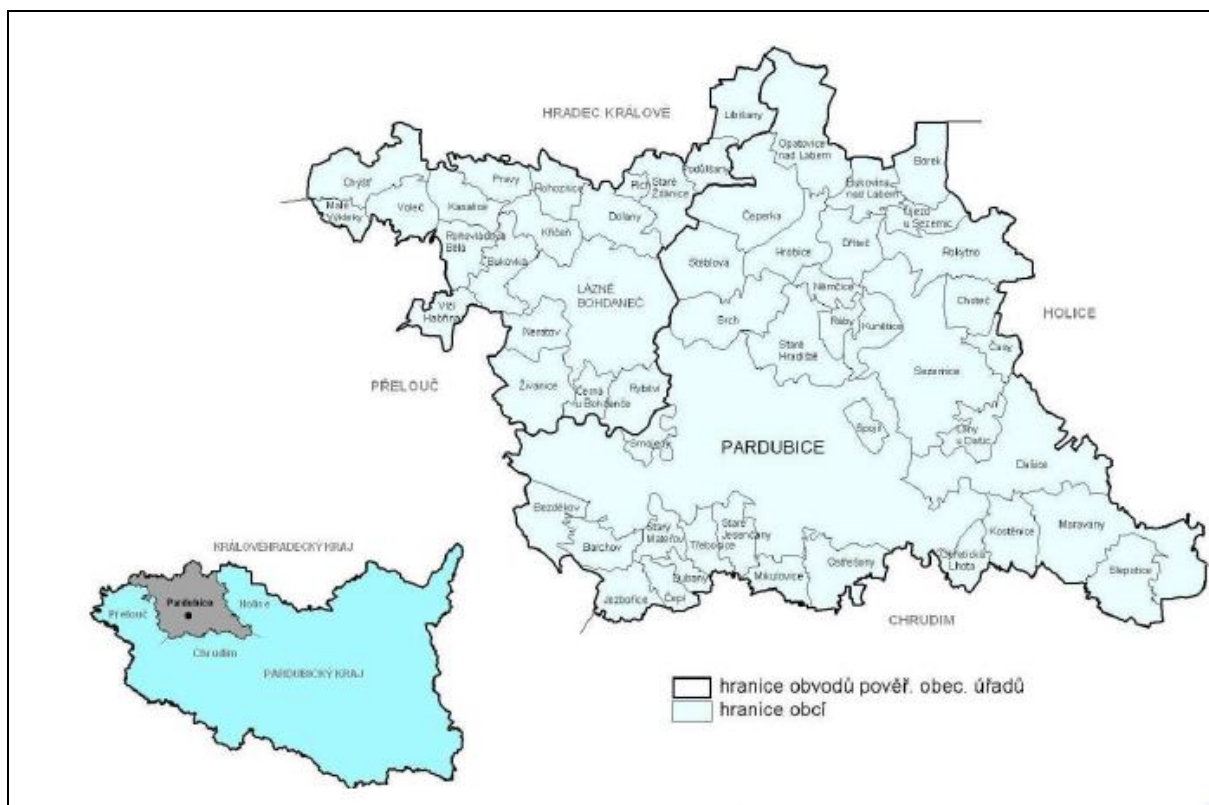
4 Analýza procesu suburbanizace v zázemí města Pardubice

Celá tato kapitola sleduje proces suburbanizace v zázemí města Pardubice za období 2001 – 2009. Cílem této analýzy je vymezení suburbánního území Pardubic, dále určení obcí, do kterých směřují hlavní migrační proudy a zjištění dopadů suburbanizace do rozpočtu města Pardubic a do rozpočtu suburbánních obcí s největší mírou přistěhovalých.

4.1 Vymezení suburbánního území Pardubic

Vymezení suburbánního území jednotlivých jádrových měst je v Hradecko-pardubické aglomeraci daleko více nejednoznačné, než je tomu v ostatních velkých městech České republiky. Hradecko-pardubická aglomerace je v České republice jedinou (velkou) biocentrickou aglomerací s vyrovnanými centry. Spádová území obou měst se překrývají, a proto struktura v blízkém okolí nadregionálních center je velmi podobná. Jak Pardubice, tak i Hradec Králové mají poměrně rozsáhlá administrativní území, která jsou schopna ve značné míře uspokojit případné suburbanizační tendence. Dá se tedy očekávat, že obce, které budou vůči Pardubicím suburbánními, budou rozmístěné v určitém prostorovém segmentu od centrálního města, než víceméně koncentricky, jak by tomu bylo v případě monocentrické aglomerace (př. Praha, Brno). Z těchto důvodů bude třeba se věnovat jednotlivým obcím podrobněji a používat soubornější ukazatele při sestavování suburbánního zázemí Pardubic.

Pro zjištění suburbánního zázemí Pardubic se v práci vychází ze správního obvodu ORP Pardubice. Správní obvod ORP Pardubice leží v severozápadní části Pardubického kraje, jeho severní část je obklopena obcemi Královehradeckého kraje, na východě hraničí s Holickem, na jihu s Chrudimskem a ze západu je ohraničen obcemi správního obvodu ORP Přelouč. Území má velmi těsné dopravní, hospodářské a společenské vazby na města Hradec Králové a Chrudim, které leží v blízkosti hranic správního obvodu ORP Pardubice.

Obr. 6: Administrativní mapa správního obvodu ORP Pardubice k 1.1.2007

Zdroj: *Www.czso* [online]. 1997, 8.4.2011 [cit. 2011-04-08]. [Http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home). Dostupné z WWW: <czso.cz>.

Správní obvod ORP Pardubice zahrnuje v současné době 97 katastrálních území uspořádaných do 56 obcí. Území správního obvodu ORP Pardubice (409km²) je v Pardubickém kraji třetím největším po Chrudimsku a Moravskotřeboňsku a představuje 9,1% rozlohy kraje. Počtem obyvatel výrazně převyšuje ostatní správní obvody. V 56 obcích, které tvoří správní území ORP, žilo k 31.12.2009 celkem 125 960 obyvatel (24,4% obyvatel kraje). Počet obcí je druhý nejvyšší po Chrudimsku, velmi vysoká hustota zalidnění (307,8osob/km² tj. 2,7krát více než průměr kraje) souvisí s vysokou koncentrací obyvatelstva v krajském městě. Správní území je členěno na dvě spádové oblasti pověřených obecních úřadů, jejichž sídla jsou v Pardubicích a v Lázních Bohdaneč.³³

V centru města Pardubice a jeho blízkém okolí žije 106 746 obyvatel, tedy 84,7% všech obyvatel ORP, s následujícím rozdělením: Pardubice 90 077 (84,4%) obyvatel, ostatní dvě města 6 953 (6,5%) a obce 9 716 (9,1%) obyvatel. Vliv centra na funkci převážné části obcí v ORP je zcela rozhodující. V relativně samostatné poloze a se vztahy také k sousedním územím leží město Dašice s obcí Moravany na jihovýchodě území a obec Opatovice nad Labem v severní části území.

³³ *Www.pardubice.eu* [online]. 2010 [cit. 2011-04-08]. [Http://www.pardubice.eu/urad/radnice/uzemni-planovani/uzemne-planovaci-podklady/UAP/uap2010/text/text-a.pdf](http://www.pardubice.eu/urad/radnice/uzemni-planovani/uzemne-planovaci-podklady/UAP/uap2010/text/text-a.pdf). Dostupné z WWW: <pardubice.eu>.

Ve městech Dašice, Lázně Bohdaneč a Sezemice žije 2 621 (5,6%) obyvatel, v obcích mimo centrum celkem 16 593 (13,2%) obyvatel, z nichž většina (12 198) žije v obcích do 1 000 obyvatel. Z uvedeného hodnocení je zřejmá vysoká míra koncentrace obyvatel situovaná v centru ORP.

Dle sociogeografické regionalizace byl vymezen funkční mikroregion Pardubic. Podle profesora RNDr. Martina Hampla³⁴ spadají Pardubice do mikroregionu 1. stupně. Mikroregion 1. stupně lze v podstatě přirovnat ke spádovému území středisek. V tomto mikroregionu je již vyvinutá základní občanská vybavenost jako jsou základní školy (popř. mateřské školy), zdravotní zařízení (dětský lékař, praktický lékař a stomatolog) a základní administrativa. Tato občanská vybavenost se netýká pouze samostatné působnosti obcí, ale i nejnižší úrovně přenesené působnosti obcí. V roce 1991 žilo ve městě Pardubice 94,4 tis. obyvatel a v mikroregionu Pardubic 139,6 tis. obyvatel. Během 10 let došlo k výraznému poklesu počtu obyvatel. V Pardubicích žilo v roce 2001 jen 90,7 tis. obyvatel a v mikroregionu Pardubic 137,8 tis. obyvatel.³⁵

4.1.1 Vybrané charakteristiky pro sledování suburbanizačních procesů

Jako indikátor urbanizačních a suburbanizačních procesů byly zvoleny dostupné charakteristiky, které se nachází na stránkách Českého statistického úřadu. Sice ne přesně vystihují daný jev, avšak vzhledem k neexistenci přesnějších dat popisujících suburbanizační procesy, byly použity pro vymezení suburbánních obcí v zázemí města Pardubice. Teoreticky dostupných charakteristik existuje celá řada, ale pro tuto práci byly s ohledem na obdobné práce³⁶ zvoleny tyto následující:

- index vývoje počtu obyvatel,
- hustota zalidnění,
- migrace obyvatel,
- vyjíždka za prací a do škol,
- index zastavění.

³⁴ Český geograf působící na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty UK zabývající se sociogeografickou regionalizací

³⁵ ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace: hrozba fungování (malých) měst*. první. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007. str.29

³⁶ Obdobná práce od RNDr. Zity Kučerové *Statistika a analýza pro účely koncepce bytové politiky města Hradec Králové 2003*

Index vývoje počtu obyvatel

Populační vývoj představuje jednu ze základních charakteristik hodnotících demografický vývoj. Index vývoje počtu obyvatel vyjadřuje celkový populační vývoj obce, a to jak přirozený, tak i mechanický. Vývoj těchto procesů je ovlivněn celou řadou náhodných a nepostižitelných jevů a jeho aplikace vyžaduje citlivý přístup. Index počtu obyvatel vznikne srovnáním dvou shodně vymezených ukazatelů, zjištěných na statistických jednotkách, které jeví časovou, místní, prostorovou nebo věcnou diferencovanost. Díky tomuto indexu se dá zjistit, jak se změnil počet obyvatel v dané obci během 10 let.

Správní obvod Pardubice zahrnuje 56 obcí, z nichž 4 obce mají statut města. Jsou jimi Pardubice, Lázně Bohdaneč, Sezemice a Dašice. V těchto městech žije 79,1% obyvatelstva a z toho 71,5% žije v Pardubicích. Asi 36 obcí nemá více jak 500 obyvatel, 9 obcí má méně než 200 obyvatel. Z venkovských obcí pouze 5 přesahuje hranici 1000 obyvatel (Moravany, Opatovice nad Labem, Rybitví, Srch a Staré Hradiště).

Ve městech ORP žije 99 651 (79,1%) obyvatel. Příměstská oblast Pardubic zahrnuje území, ve kterém leží dvě města (Lázně Bohdaneč a Sezemice) a řada obcí, jejichž vazby na toto široké centrum jsou pro jejich funkci zcela rozhodující. S tím souvisí převážně městský způsob života obyvatel ve správním území a jejich vyšší mobilita, spojená s dojížděnkou za prací. Následující tabulka uvádí, jak se vyvíjel počet obyvatel v obcích správního obvodu ORP Pardubice od roku 2000 do roku 2009.

Tab. 4: Vývoj počtu obyvatel obcí správního obvodu ORP Pardubice od roku 2000 do roku 2009

Obec	Rok										Index vývoje počtu obyvatel rok 2009/2000
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Barchov	137	159	158	156	154	157	161	171	173	185	1,35
Bezděkov	234	260	260	247	239	251	266	263	258	261	1,12
Borek	186	200	210	224	225	238	238	240	248	242	1,30
Bukovina nad Labem	207	216	220	219	212	202	203	206	205	217	1,05
Bukovka	410	401	400	400	395	387	398	401	412	408	1,00
Časy	172	180	181	190	211	200	226	220	219	226	1,31
Čeperka	920	923	947	949	970	991	1 001	1 022	1 019	998	1,08
Čepi	410	423	418	412	400	407	391	404	415	403	0,98
Černá u Bohdaneče	253	251	255	261	271	277	270	275	279	285	1,13
Dašice	1 802	1 768	1 777	1 797	1 847	2 021	2 252	2 473	2 651	2 621	1,45
Dolany	311	332	324	326	327	337	348	360	361	367	1,18
Dřiteč	229	246	261	269	282	303	322	342	354	382	1,67
Dubany	180	185	185	191	197	208	218	217	215	213	1,18
Hrobice	187	185	185	185	182	184	188	186	198	206	1,10
Choteč	266	271	266	278	284	283	292	300	307	319	1,20
Chýst	172	201	205	196	195	196	197	202	204	206	1,20
Jezbořice	295	308	314	316	323	323	329	338	347	350	1,19
Kasalice	193	195	193	192	192	187	194	202	201	206	1,07
Kostěnice	509	508	499	494	501	495	487	496	501	506	0,99
Křičín	228	248	245	238	234	240	238	241	273	230	1,01

Kunětice	220	254	255	268	264	258	262	264	269	285	1,30
Lány u Dašic	126	134	136	135	135	135	143	140	143	148	1,17
Lázně Bohdaneč	3 172	3 236	3 278	3 274	3 280	3 289	3 277	3 302	3 348	3 392	1,07
Libišany	387	401	403	407	409	412	416	433	439	441	1,14
Malé Výdečky	132	139	137	138	135	131	128	125	121	120	0,91
Mikulovice	799	797	812	846	837	869	881	915	972	1 075	1,35
Moravany	1 722	1 659	1 667	1 706	1 744	1 772	1 768	1 789	1 789	1 799	1,04
Němčice	123	131	131	150	154	165	180	192	409	500	4,07
Neratov	95	94	95	97	101	98	98	109	120	126	1,33
Opatovice nad Labem	2 110	2 170	2 190	2 218	2 218	2 218	2 277	2 452	2 549	2 596	1,23
Ostřešany	902	871	896	899	914	921	936	953	980	982	1,09
Pardubice	91 309	90 171	89 725	88 741	88 181	88 260	88 316	89 245	89 892	90 077	0,99
Plich	73	72	77	79	84	91	87	87	92	96	1,32
Podůlšany	153	153	148	148	144	140	141	141	143	141	0,92
Pravy	83	85	89	87	89	91	88	81	84	92	1,11
Ráby	536	544	553	560	564	587	589	598	605	602	1,12
Rohovládova Bělá	454	440	445	439	456	457	474	478	504	522	1,15
Rohoznice	249	246	251	254	251	246	250	251	252	253	1,02
Rokytno	740	744	748	739	730	754	777	789	825	841	1,14
Rybitví	1 318	1 327	1 365	1 379	1 386	1 372	1 396	1 413	1 433	1 423	1,08
Sezemice	3 021	3 028	3 064	3 097	3 151	3 231	3 328	3 431	3 493	3 561	1,18
Slepotice	398	431	432	439	437	447	441	445	445	447	1,12
Spojil	264	270	272	280	296	318	356	400	432	449	1,70
Srch	889	925	910	985	1 015	1 069	1 124	1 165	1 269	1 320	1,48
Smojedy	262	415	537	568	589	598	617	638	642	643	2,45
Staré Hradiště	1 161	1 196	1 212	1 219	1 239	1 275	1 301	1 338	1 379	1 446	1,25
Staré Jesenčany	190	231	229	232	219	225	243	253	295	308	1,62
Staré Ždánice	552	588	593	614	623	625	621	629	667	669	1,21
Starý Mateřov	317	332	336	340	354	408	427	474	485	505	1,59
Stéblová	164	164	172	183	186	187	191	198	206	216	1,32
Třebosice	140	153	154	152	162	165	165	172	185	177	1,26
Uhřetická Lhota	216	226	218	217	219	238	235	239	241	247	1,14
Újezd u Sezemic	109	111	109	112	109	111	119	127	122	122	1,12
Vlčí Habřina	289	318	315	309	308	297	301	293	294	289	1,00
Voleč	317	303	310	309	303	306	319	324	325	320	1,01
Žvanice	822	822	810	817	815	818	852	866	884	899	1,09

Zdroj: vlastní zpracování dat na základě údajů z veřejné databáze ČSÚ

Z tabulky vyplývá, že v časovém období od roku 2000 do roku 2009 lze sledovat výrazný růst počtu obyvatel ve všech obcích správního obvodu ORP Pardubice včetně statutárního města Pardubice. Podle indexu vývoje počtu obyvatel bylo zjištěno, že většina obcí správního obvodu ORP Pardubice zaznamenala růst, ale jen některé přesáhly hraniční hodnotu 1,20 (nárůst přibližně o 500 obyvatel). Tato hranice byla zvolena k výběru obcí, u kterých se dle dalších charakteristik bude zkoumat, zda spadají či nespádají do suburbánního zázemí Pardubic. Velikost indexu přesáhla hodnotu 1,2 u obcí Barchov, Borek, Časy, Dašice, Dříteč, Choteč, Chýšť, Kunětice, Mikulovice, Němčice, Neratov, Opatovice nad Labem, Plich, Spožil, Srch, Smojedy, Staré Hradiště, Staré Jesenčany, Starý Mateřov, Stéblová a obec Třebosice. Nejvyšší hodnotu tohoto indexu měla obec Němčice (4,07), Smojedy (2,45), Spožil (1,70) a Dašice (1,45).

V tomto sledovaném období byl zaznamenán růst počtu obyvatel některých obcí v prostoru mezi Pardubicemi a Hradcem Králové a obcí v zázemí Pardubic. Také se v tomto období snížil počet obyvatel statutárního města Pardubice, s čímž souvisí začínající procesy suburbanizace.

Počet obyvatel správního území ORP Pardubice od roku 2005 trvale roste. Důsledkem tohoto růstu je výstavba rodinných domů a bytových domů ve městech a v okolních obcích.

Hustota zalidnění

Mezi další sledované sociodemografické podmínky patří hustota zalidnění, která byla zvolena jako další charakteristika pro vymezení suburbánního území Pardubic. Hustota zalidnění je údaj, který se běžně uvádí u obcí i jiných území a charakterizuje jejich průměrnou míru osídlení lidmi. Obvykle se udává v počtu obyvatel na km² a lze ho vypočítat jako podíl počtu obyvatel obce a plochy (rozlohy) daného území.³⁷

Průměrná hustota zalidnění ORP Pardubice činí 122 obyvatel/km², Pardubického kraje 114 obyvatel/km² a celé České republiky je 133 obyvatel/km². Následující tabulka udává velikost hustoty zalidnění jednotlivých obcí ve správním obvodu ORP Pardubice za rok 2001 a 2009.

Tab. 5: Hustota zalidnění správního obvodu ORP Pardubice za rok 2001 a 2009

Obec	Rok					
	2001			2009		
	Počet obyvatel	Rozloha (km ²)	Hustota zalidnění (obyvatel/km ²)	Počet obyvatel	Rozloha (km ²)	Hustota zalidnění (obyvatel/km ²)
Barchov	159	4,42	36,0	185	4,42	41,9
Bezděkov	260	5,27	49,3	261	5,27	49,5
Borek	200	5,22	38,3	242	5,22	46,4
Bukovina nad Labem	216	4,46	48,4	217	4,46	48,7
Bukovka	401	5,55	72,3	408	5,55	73,5
Časy	180	2,58	69,8	226	2,58	87,6
Čeperka	923	11,33	81,5	998	11,33	88,1
Čepi	423	2,48	170,6	403	2,48	162,5
Černá u Bohdanče	251	2,65	94,7	285	2,65	107,5
Dašice	1 768	17,72	99,8	2 621	17,73	147,80
Dolany	332	6,45	51,5	367	6,46	56,8
Dřiteč	246	5,37	45,8	382	5,37	71,1
Dubany	185	1,7	108,8	213	1,73	123,1
Hrobice	185	6,15	30,1	206	6,15	33,5
Choteč	271	4,14	65,5	319	4,15	76,9
Chýšť	201	7,89	25,5	206	7,89	26,1
Jezbořice	308	4,36	70,6	350	4,36	80,3
Kasalice	195	4,57	42,7	206	4,58	44,9

³⁷ [Http://aplikacergsg.sci.muni.cz](http://aplikacergsg.sci.muni.cz) [online]. 2008 [cit. 2011-04-23]. Aplikace v regionální a sociální geografii. Dostupné z WWW: <aplikacergsg.sci.muni.cz>.

Kostěnice	508	5,76	88,2	506	5,76	87,8
Křičeň	248	4,34	57,1	230	4,34	53
Kunětice	254	3,95	64,3	285	3,95	72,2
Lány u Dašic	134	3,58	37,4	148	3,57	41,5
Lázně Bohdaneč	3 236	21,78	148,6	3 392	21,78	155,7
Libišany	401	5,72	70,1	441	5,72	77,1
Malé Výkleky	139	2,13	65,3	120	2,13	56,3
Mikulovice	797	3,44	231,7	1075	3,44	312,5
Moravany	1 659	16,41	101,1	1 799	16,41	109,6
Němčice	131	2,55	51,4	500	2,55	196,1
Neratov	94	4,13	22,8	126	4,04	31,2
Opatovice nad Labem	2 170	12,01	180,7	2 596	12,01	216,2
Ostřešany	871	6,64	131,2	982	6,64	147,9
Pardubice	90 171	77,71	1160,4	90 077	82,66	1089,7
Plech	72	0,96	75,0	96	0,96	100
Podůlšany	153	3,34	45,8	141	3,34	42,2
Pravy	85	3,79	22,4	92	3,79	24,3
Ráby	544	2,37	229,5	602	2,37	254
Rohovládova Bělá	440	4,43	99,3	522	4,43	117,8
Rohoznice	246	3,48	70,7	253	3,49	72,5
Rokytno	744	10,84	68,6	841	10,84	77,6
Rybitví	1 327	5,24	253,2	1 423	5,25	271
Sezemice	3 028	22,14	136,8	3 561	22,15	160,1
Slepotice	431	7,44	57,9	447	7,44	60,1
Spojil	270	1,75	154,3	449	1,75	256,6
Srch	925	8,43	109,7	1 320	8,43	156,6
Srnojedy	415	2,47	168,0	643	2,48	259,3
Staré Hradiště	1 196	8,79	136,1	1 446	8,79	164,5
Staré Jesenčany	231	3,71	62,3	308	3,71	83
Staré Ždánice	588	5,74	102,4	669	5,74	116,6
Starý Mateřov	332	3,04	109,2	505	3,02	167,2
Stěblová	164	7,83	20,9	216	7,84	27,6
Třebosice	153	3,18	48,1	177	3,18	55,7
Uhřetická Lhota	226	3,21	70,4	247	3,21	76,9
Újezd u Sezemic	111	3,46	32,1	122	3,46	35,2
Vlčí Habřina	318	3,37	94,4	289	3,37	85,8
Voleč	303	4,76	63,7	320	4,78	66,9
Živanice	822	7,94	103,5	899	8,05	111,7

Zdroj: vlastní zpracování dat na základě dat z veřejné databáze ČSÚ

Ve výše uvedené tabulce (Tab. 5) jsou uvedeny hustoty zalidnění jednotlivých obcí ORP Pardubice včetně krajského města Pardubic. Obce, jejichž hustota zalidnění přesáhla průměr České republiky, jsou zvýrazněny tučně. V roce 2001 bylo 9 obcí přesahující tento průměr a v roce 2009 tohoto průměru a ještě více dosáhlo 15 obcí. Z toho plyne, že během rozmezí 10 let se hustota zalidnění zvýšila u 15 obcí ORP Pardubice a nejvíce u obcí Mikulovice (312,5 obyvatel/km²), Srnojedy (259,3 obyvatel/km²), Spožil (256,6 obyvatel/km²), Ráby (254 obyvatel/km²), Opatovice nad Labem (216,2 obyvatel/km²), Němčice (196,1 obyvatel/km²), Lázně Bohdaneč (155,7) a další.

Ve správním obvodu ORP Pardubice je nejvyšší hustota zalidnění v Pardubicích a v jejich nejbližším okolí a s rostoucí vzdáleností od města postupně klesá. Výjimkou je aglomerační vazba Hradec Králové a Chrudim ve směru sever – jih.

Migrace obyvatel (velikost migračního salda)

Migrace je nejvýznamnější složkou územních pohybů obyvatelstva, pouze v jejím důsledku vznikají trvalé změny v prostorovém rozmístění obyvatelstva. V České republice jsou statisticky sledována pouze data za migrace přesahující administrativní hranice obce. Migrace výrazně ovlivňuje celkový počet obyvatelstva, jeho strukturu, množství pracovních sil a další demografické ukazatele.³⁸

Tam, kde není možno zjistit migraci přímo, užívá se nepřímého zjišťování migrace, která spočívá ve zjištění migračního salda diferenční metodou, tj. ve srovnání celkového a přirozeného přírůstku obyvatelstva za určité období, u kterých známe celkový počet obyvatel. Rozdíl těchto dvou údajů představuje odhad migračního salda za uvedené období. Jednou z variant diferenční metody je metoda přirozeného přírůstku, která spočívá ve zjištění přirozeného přírůstku na základě běžné evidence obyvatelstva dané obce. Poté rozdíl celkového přírůstku a takto zjištěného přirozeného přírůstku dává migrační saldo. Následující tabulka ukazuje velikost migračního salda obcí ve správním obvodu ORP Pardubice za rok 2001 – 2009.³⁹

Tab. 6: Velikost migračního salda správního obvodu ORP Pardubice za období 2000 - 2009

Obec	Migrační saldo										Celkem
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Barchov	-1	0	1	-1	-5	3	7	9	3	13	29
Bezděkov	-2	-2	-1	-14	-8	11	10	-3	-3	0	-12
Borek	0	1	12	13	0	13	-1	2	6	-8	38
Bukovina nad Labem	-2	2	4	-3	-8	-6	2	4	-1	8	0
Bukovka	-3	8	-1	2	-7	-10	12	-2	10	1	10
Časy	-3	-2	-2	5	21	-10	24	-8	-3	6	28
Čeperka	-9	5	20	8	19	20	4	20	2	-27	62
Čepí	3	7	-7	-8	-6	5	-13	9	15	-7	-2
Černá u Bohdanče	11	-2	5	4	9	7	-6	5	4	8	45
Dašice	9	24	12	26	53	170	240	200	174	-34	874
Dolany	24	2	-5	3	-3	14	7	10	2	7	61
Dřiteč	2	14	15	7	11	19	20	20	10	19	137
Dubany	24	5	-1	4	5	9	7	-1	-2	3	53
Hrobice	-6	-2	0	0	-2	2	4	-3	11	6	10
Choteč	41	-3	-6	9	3	4	10	6	4	7	75
Chýst'	3	-1	5	-6	-1	2	2	5	2	3	14
Jezbořice	0	11	5	2	7	0	2	7	10	3	47
Kasalice	2	8	-2	-2	-3	-3	7	5	-1	1	12
Kostěnice	3	-14	-5	-4	10	-6	-10	13	5	6	-2
Křičín	-2	-3	-5	-5	-5	4	-1	-2	30	-40	-29
Kunětice	-6	0	3	14	-4	-5	6	1	5	14	28

³⁸ [Http://aplikacergsg.sci.muni.cz](http://aplikacergsg.sci.muni.cz) [online]. 2008 [cit. 2011-04-23]. Aplikace v regionální a sociální geografii. Dostupné z WWW: <aplikacergsg.sci.muni.cz>.

³⁹ [Http://cs-i.demopaedia.org](http://cs-i.demopaedia.org) : Populační divize [online]. 2006 [cit. 2011-04-23]. [Http://cs-i.demopaedia.org](http://cs-i.demopaedia.org). Dostupné z WWW: <cs-i.demopaedia.org>.

Lány u Dašic	-4	-1	5	1	0	0	7	-3	3	3	11
Lázně Bohdaneč	13	146	27	-17	14	-1	-24	25	28	30	241
Libišany	6	-5	-1	1	2	6	0	13	7	5	34
Malé Vyklety	-3	0	0	0	-2	-2	0	0	-2	-2	-11
Mikulovice	13	4	17	36	-10	32	14	35	52	95	288
Moravany	22	-6	6	44	43	44	8	26	11	10	208
Němčice	6	11	1	17	3	12	14	9	212	80	365
Neratov	0	-5	1	5	3	-2	3	12	8	6	31
Opatovice nad Labem	134	15	33	24	-4	-9	49	165	84	26	517
Ostřešany	4	12	20	8	19	13	12	14	32	-2	132
Pardubice	-662	-380	-291	-797	-525	187	128	555	533	62	-1 190
Pích	-2	1	6	1	6	4	-2	0	4	2	20
Podůlšany	-1	-2	-4	-2	-1	-2	3	-1	0	-1	-11
Pravy	6	2	4	-1	2	1	-4	-7	4	8	15
Ráby	18	-1	9	8	5	22	1	15	2	0	79
Rohovládova Bělá	5	3	1	-4	8	-3	20	0	25	20	75
Rozohnice	4	3	6	4	-2	-1	4	4	1	1	24
Rokytno	8	6	4	-4	-9	19	25	11	28	14	102
Rybitví	19	4	43	19	8	-20	28	10	11	-9	113
Sezemice	70	28	44	21	58	82	83	100	59	54	599
Slepotice	-2	1	0	6	-1	9	-8	4	1	-5	5
Spojil	-1	16	5	9	14	22	39	42	32	15	193
Srčh	8	17	-14	76	31	58	46	30	92	45	389
Srnojedy	11	139	117	23	15	5	8	11	-5	-5	319
Staré Hradiště	33	32	9	7	15	34	21	29	40	61	281
Staré Jesenčany	-12	-9	-2	1	-10	5	16	7	39	10	45
Staré Ždánice	5	9	3	23	12	3	-3	11	39	1	103
Starý Mateřov	9	15	6	5	16	46	15	41	11	19	183
Stěblová	4	4	7	12	5	2	4	10	4	6	58
Třebosice	46	3	2	0	7	2	-4	9	8	-9	64
Úhřetická Lhota	7	6	-6	0	2	15	-4	2	1	7	30
Újezd u Sezemice	-4	-5	-2	2	-1	2	9	6	-3	2	6
Vlčí Habřina	-2	2	-7	-6	-1	-11	1	-10	1	0	-33
Voleč	8	-4	7	2	-6	4	12	5	2	-2	28
Živanice	-4	-3	-7	6	-2	1	30	8	19	6	54

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z veřejné databáze ČSÚ

Tab. 6 zachycuje velikosti migračního salda během let 2000 až 2009. Čísla, která jsou zvýrazněna tučně, zachycují migrační saldo, které je během sledovaných 10 let kladné a přesahuje hranici 100 přistěhovalých obyvatel. Tuto hranici v průběhu tohoto časového intervalu přesáhlo 17 obcí, z nichž 3 jsou se statutem města (Dašice, Lázně Bohdaneč, Sezemice). Z těchto čtyřech měst dosáhlo město Dašice nejvyššího migračního salda a to 874 nově přistěhovalých obyvatel. Hodnota migračního salda krajského města Pardubice má zápornou hodnotu, což ukazuje, že se od roku 2000 začal projevovat proces suburbanizace a lidé se začali stěhovat z Pardubic do okolních obcí. Do kterých obcí směřovaly tyto migrační proudy, ukáže následující obrázek.

Obyvatelé se stěhují ze statutárního města Pardubic do okolních obcí, kde vznikají obytné satelity. V posledních letech se tak prudce zvýšil počet obyvatel zejména v Němčicích, Srchu, Starém Mateřově, Spoju, ale také výrazně rostou Staré Jesenčany, Mikulovice a Dašice.

Vyjížd'ka za prací a do škol

Vyjížd'ka za prací a do škol je další sociodemografickou charakteristikou, která vyjadřuje vazbu obce na centrum. Lze ji s velkým omezením využít jako charakteristiku koncentrace pracovních příležitostí a školství v obci, vztaženou k její populační velikosti.⁴⁰ Tabulka zobrazuje počet obyvatel ORP Pardubic vyjíždějících za prací a do škol v rámci obce, okresu, kraje a vyjíždějících do jiného kraje.

Tab. 7: Vyjížd'ka obyvatel ORP Pardubice za prací a do škol za rok 2001

Obec	Vyjíždějící za prací				Vyjíždějící do škol			
	v rámci obce	v rámci okresu	v rámci kraje	do jiného kraje	v rámci obce	v rámci okresu	v rámci kraje	do jiného kraje
Barchov	2	50	4	3	0	25	0	1
Bezděkov	3	90	3	12	0	33	1	5
Borek	13	50	1	15	0	28	1	4
Bukovina nad Labem	5	48	1	33	0	28	1	6
Bukovka	11	131	1	14	0	72	0	7
Časy	14	43	0	3	0	32	1	3
Čeperka	48	206	2	148	26	41	1	105
Čepí	18	124	14	6	0	61	11	6
Černá u Bohdanče	14	86	0	4	0	38	2	6
Dašice	255	374	21	30	176	98	11	20
Dolany	18	124	1	13	0	51	1	7
Dřiteč	14	65	0	19	6	15	0	4
Dubany	3	67	8	4	0	18	3	1
Hrobice	10	62	3	5	0	19	0	11
Choteč	8	94	2	5	0	40	0	11
Chýst	31	38	1	18	0	32	2	4
Jezbořice	14	65	14	3	0	12	30	4
Kasařice	11	47	0	22	0	31	0	6
Kostěnice	50	132	12	8	0	79	7	8
Křičín	16	81	1	5	0	34	1	3
Kunětice	3	83	5	2	0	44	1	4
Lány u Dašic	13	35	1	3	1	25	0	2
Lázně Bohdaneč	307	879	25	100	307	196	9	68
Libišany	11	46	0	126	0	25	1	18
Malé Vyklety	2	27	0	9	0	21	0	2
Mikulovice	28	235	42	12	34	69	14	16
Moravany	157	445	49	46	117	84	25	34
Němčice	0	43	0	10	0	19	0	4
Neratov	0	29	0	3	0	7	0	0
Opatovice nad Labem	286	230	11	443	206	60	3	113
Ostřešany	44	273	13	15	38	94	5	19
Pardubice	30 480	3 715	1 119	3 224	11 709	497	518	2 132
Plch	2	19	0	8	0	4	0	7
Podůlšany	0	50	0	20	0	9	1	15
Pravy	2	15	0	11	0	9	0	4
Ráby	18	157	4	28	0	52	3	15
Rohovládova Bělá	26	108	1	17	47	19	3	6
Rohoznice	22	73	0	21	0	15	0	19
Rokytno	61	183	6	31	41	78	2	11
Rybitví	112	368	5	21	94	69	7	19
Sezemice	239	869	41	85	254	149	16	47
Slepotice	14	128	16	8	0	56	7	8

⁴⁰ www.ropstrednicechy.cz/download.php [online]. 2007 [cit. 2011-04-23]. Prováděcí dokument k regionálnímu operačnímu programu. Dostupné z WWW: <www.ropstrednicechy.cz>.

Spojil	3	64	5	3	0	33	2	2
Srch	30	308	5	41	24	101	6	26
Srnojedy	12	93	2	2	0	29	0	7
Staré Hradiště	117	360	8	38	0	164	3	23
Staré Jesenčany	2	73	6	7	0	23	3	6
Staré Ždánice	29	154	0	55	17	23	1	52
Starý Mateřov	18	103	5	4	0	36	0	4
Stěblová	7	46	2	12	0	31	0	6
Třebosice	1	34	2	1	0	27	1	4
Úhřetická Lhota	1	65	16	0	0	31	1	6
Újezd u Sezemic	3	37	0	4	0	14	1	2
Vlčí Habřina	14	90	2	12	0	39	1	9
Voleč	14	83	0	19	0	31	0	8
Žrvanice	42	287	7	22	38	87	5	12

Zdroj: vlastní zpracování dat na základě údajů ze Sčítání lidí, domů a bytů za rok 2001

Ve výše uvedené tabulce (tab. 7) je uvedena vyjíždka obyvatel ORP Pardubice do zaměstnání a do škol za rok 2001 proto, že tyto údaje jsou výsledkem Sčítání lidí, domů a bytů. Toto další sčítání bylo provedeno v dubnu 2010 a výsledky tohoto sčítání ještě nejsou k dispozici. Vyjíždka je uskutečňována v rámci obce, okresu, kraje nebo vyjíždka za hranice Pardubického kraje. Vyjíždka za prací v rámci obce je nejvyšší u obcí se statutem města - Lázně Bohdaneč (307), Opatovice nad Labem (286), Sezemice(239), mimo statutární město Pardubice. Do škol vyjíždí nejvíce studentů v rámci obce se statutem města Lázně Bohdaneč (307), Opatovice nad Labem (206), Sezemice (254) a obec Staré Hradiště (164), opět mimo statutární město Pardubice.

Index zastavění

Index zastavění vyjadřuje poměr zastavěných a volných ploch v dané obci. Tímto indexem je stanovena maximální intenzita využití (přípustný počet m²). Zastavitelné plochy jsou vymezeny podle územního plánu jednotlivých obcí. Závazné části územního plánu každé obce jsou vyhlášovány obecně závaznou vyhláškou. Podmínky pro vymezení a využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb veřejné infrastruktury stanoví regulační plán obce. Následující tabulka znázorňuje velikost zastavěných ploch v obcích správního obvodu ORP Pardubice za rok 2001 a 2008.

Tab. 8: Velikost zastavěných ploch obcí ORP Pardubice v porovnání za rok 2001 a 2008

Obec	Rok						Index zastavěných ploch za rok 2001/2008
	2001			2008			
	Celková výměra	Zastavěné plochy	% zastavěných	Celková výměra	Zastavěné plochy	% zastavěných	
Barchov	441,54	7,53	1,71	441,6	7,59	1,72	1,01
Bezděkov	527,46	7,79	1,48	527,44	8,14	1,54	1,04
Borek	522,24	5,69	1,09	522,24	5,90	1,13	1,04
Bukovina nad Labem	445,96	6,05	1,36	445,96	6,08	1,36	1,00
Bukovka	554,61	8,98	1,62	554,61	9,05	1,63	1,01
Časy	257,78	5,85	2,27	257,65	5,75	2,23	0,98
Čeperka	1 132,94	23,46	2,07	1 133,02	22,66	2,00	0,97
Čepí	247,83	9,37	3,78	248,14	9,81	3,95	1,05
Černá u Bohdanče	265,06	5,90	2,23	265,04	6,12	2,31	1,04
Dašice	1 771,90	39,04	2,20	1 772,68	41,93	2,37	1,07
Dolany	645,47	12,88	2,00	646,07	13,07	2,02	1,01
Dřiteč	536,63	8,72	1,62	536,63	8,94	1,67	1,03
Dubany	170,56	4,59	2,69	171,89	4,79	2,79	1,04
Hrobice	614,85	7,81	1,27	614,92	8,17	1,33	1,05
Choteč	414,12	8,24	1,99	414,75	9,12	2,20	1,11
Chýst	789,5	7,77	0,98	789	8,00	1,01	1,03
Jezbořice	436,38	9,03	2,07	436,38	8,76	2,01	0,97
Kasalice	458,97	8,06	1,76	458,44	7,80	1,70	0,97
Kostěnice	575,92	14,82	2,57	575,77	14,88	2,58	1,00
Křičeň	434,25	9,11	2,10	433,83	9,12	2,10	1,00
Kunětice	395,25	7,68	1,94	395,36	7,69	1,95	1,00
Lány u Dašic	357,79	4,17	1,17	357,02	4,09	1,15	0,98
Lázně Bohdaneč	2 178,36	40,58	1,86	2 178,46	38,56	1,77	0,95
Libišany	572,07	10,93	1,91	572,07	10,75	1,88	0,98
Malé Vykdeky	213,17	3,92	1,84	213,17	4,10	1,92	1,05
Mikulovice	344,36	13,15	3,82	344,35	14,37	4,17	1,09
Moravany	1 641,21	43,61	2,66	1 641,39	41,34	2,52	0,95
Němčice	254,93	3,2	1,26	254,93	4,39	1,72	1,37
Neratov	413,14	5,43	1,31	403,56	4,15	1,03	0,76
Opatovice nad Labem	1 201,14	43,48	3,62	1 201,11	43,08	3,59	0,99
Ostřešany	664,45	21,4	3,22	664,45	21,75	3,27	1,02
Pardubice	7 770,75	607,9	7,82	8 265,51	644,54	7,80	1,06
Plch	96,26	3,51	3,65	96,27	3,52	3,66	1,00
Podůlšany	333,85	6,05	1,81	333,85	6	1,80	0,99
Pravy	379,2	3,85	1,02	379,42	3,79	1,00	0,98
Ráby	237,17	8,31	3,50	237,06	8,7	3,67	1,05
Rohovládova Bělá	443,37	8,73	1,97	443,37	9	2,03	1,03
Rohoznice	348,46	6,65	1,91	348,45	6,81	1,95	1,02
Rokytno	1 083,87	19,91	1,84	1 084,27	20,06	1,85	1,01
Rybitví	524,51	24,71	4,71	524,51	24,31	4,63	0,98
Sezemice	2 214,44	52,55	2,37	2 215,47	53,88	2,43	1,03
Slepotice	743,61	15,44	2,08	743,84	14,71	1,98	0,95
Spojil	175,41	5,75	3,28	175,41	6,58	3,75	1,14
Srč	843,47	16,85	2,00	843,33	18,75	2,22	1,11
Smojedy	247,58	6,04	2,44	247,58	6,52	2,63	1,08
Staré Hradiště	879,16	22,65	2,58	879,16	24,2	2,75	1,07
Staré Jesenčany	371,09	5,51	1,48	371,42	6,17	1,66	1,12
Staré Zdánice	574,27	13,83	2,41	573,52	14,05	2,45	1,02
Starý Mateřov	304,48	8,67	2,85	302,42	9,58	3,17	1,10
Stěblová	783,07	3,69	0,47	783,61	3,95	0,50	1,07
Třebosice	318,41	4,32	1,36	318,33	4,48	1,41	1,04
Uhřetická Lhota	320,98	5,48	1,71	320,98	5,53	1,72	1,01
Újezd u Sezemic	345,64	3,66	1,06	345,64	3,69	1,07	1,01
Vlčí Habřina	337,37	7,75	2,30	337,37	7,71	2,29	0,99
Voleč	476,4	9,73	2,04	478,17	10,36	2,17	1,06
Živanice	794,92	17,33	2,18	804,53	18,9	2,35	1,09

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z veřejné databáze ČSÚ

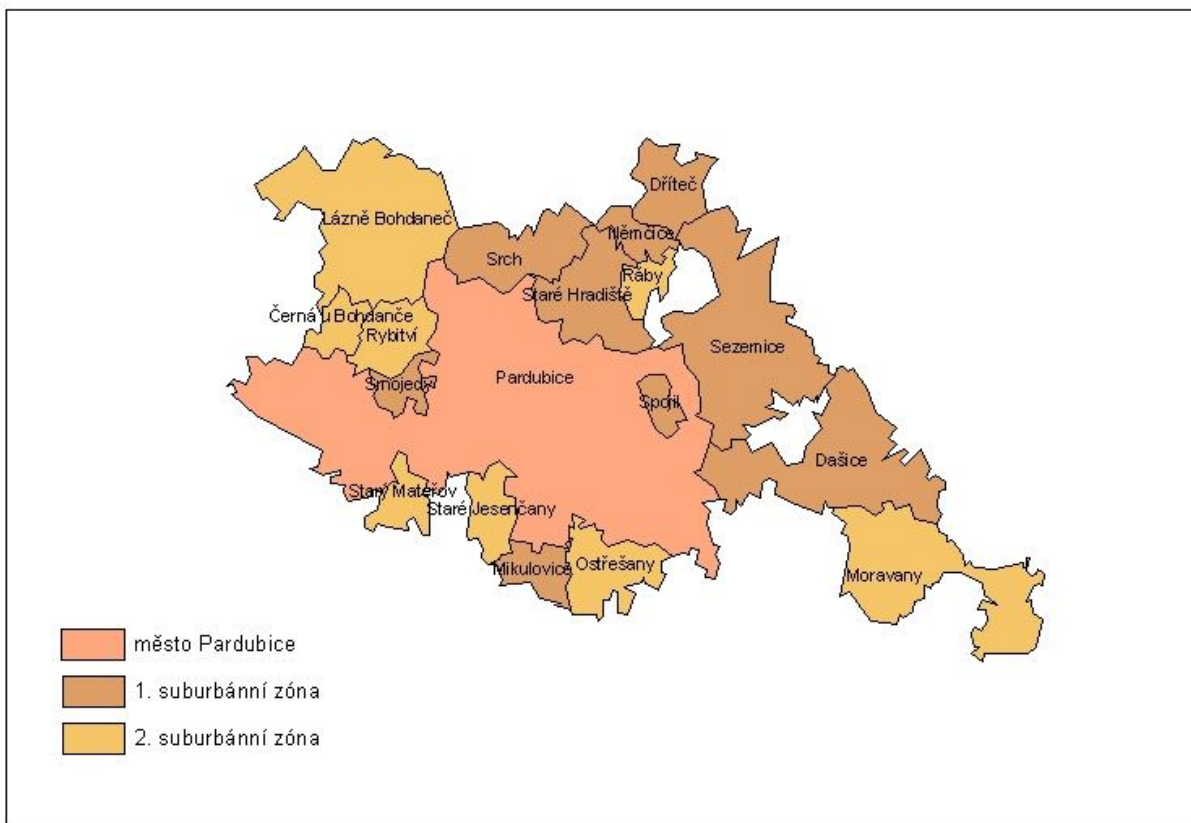
V tab. 8 je uvedeno, kolik hektarů tvoří z celkové rozlohy území plochy zastavěné. Velikost těchto ploch je pro srovnání uvedena za rok 2001 a 2008.⁴¹ Díky těmto údajům byl u každé obce vypočítán index zastavění. Nejvyšší hodnota tohoto indexu je v obcích Choteč, Němčice, Spojil, Staré Jesenčany a Srch, nejnižší hodnota je u obcí Neratov, Slepovice, Lány u Dašic a další.

Z výše uvedeného vyplývá, že zastavěná území se stále rozšiřují na úkor zemědělské půdy, v podmínkách zázemí Pardubic většinou kvalitní orné. S rozšiřováním zástavby souvisí také infrastruktura a doprava. To vyvolává další nároky na zábor půdy.

Vyhodnocení vybraných charakteristik

Pro určení suburbánních obcí bylo zvoleno výše uvedených 5 charakteristik, z nichž většina se vztahovala k sociodemografickým podmínkám. Ke každé charakteristice byla zvolena určitá hranice, která pomohla s výběrem okruhu obcí, u kterých by se suburbanizace projevila. Jako suburbánní obce v zázemí města Pardubic pak byly vybrány ty z nich, které dosáhly stanovených hraničních hodnot každé charakteristiky. U vývoje počtu obyvatel šlo o hodnotu indexu větší jak 1,2, hustota zalidnění přesahovala průměr České republiky tj. 133 obyvatel/km², hodnota migračního salda během sledovaných deseti let přesáhla hodnotu 100 (rozdíl přistěhovalých a vystěhovalých), vyjíždka za prací a do škol přesáhla počet vyjíždějících za daný rok 50 obyvatel obce a index zastavěných ploch byl větší než 1,0. Mezi obce, které splnily všechny tyto charakteristiky a můžou být považovány za suburbánní, patří **Dašice, Dříteč, Mikulovice, Němčice, Opatovice nad Labem, Sezemice, Spojil, Srch, Srnojedy a Staré Hradiště** (dále označeny jako obce 1. suburbánní zóny). Ostatní obce z ORP Pardubice buď nedosáhly k žádné hraniční hodnotě, anebo splňovalo jen 3 charakteristiky z 5 – dále označeny jako obce 2. suburbánní zóny (Černá u Bohdanče, Lázně Bohdaneč, Moravany, Ostřešany, Ráby, Rybitví, Staré Jesenčany a Starý Mateřov).

⁴¹ Velikost tohoto ukazatele se každoročně nemění nebo jen o pár hektarů, proto se zde porovnává velikost zastavěného území za rok 2001 a 2008.

Obr. 7: Rozdělení obcí na obce 1. a 2. suburbánní zóny

Zdroj: vlastní zpracování v ArcMapu

Na obr. 9 je znázorněno rozdělení obcí na obce 1. a 2. suburbánní zóny kolem zázemí města Pardubice. Do 1. suburbánní zóny jsou zařazeny obce, které splňovaly všech pět vybraných dílčích charakteristik, a proto jsou považovány za obce, u kterých se projevila suburbanizace nejvíce. Obce nacházející se v 2. suburbánní zóně jsou takové, které splňovaly alespoň 3 vybrané charakteristiky. Neznamená to ale, že obce, které dále spadají do zázemí města Pardubic, nejsou suburbánní. I nepatrný nárůst obyvatel v obci může znamenat, že se v dané obci začíná projevovat suburbanizace.

4.2 Dopady suburbanizace do rozpočtů

Většina obcí vnímá rezidenční suburbanizaci jako přínos pro jejich obec, protože díky nárůstu počtu obyvatel dochází k přílivu daňových příjmů do jejich rozpočtů. Ve skutečnosti je ale pravda taková, že značný počet takto nově příchodících obyvatel se nehlásí k trvalému pobytu v nové obci a tato skutečnost se pak projevuje v rozpočtu obce jak na straně příjmů, tak na straně výdajů.

Dle rozpočtové skladby se dělí příjmy na daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté dotace. Nejvýznamnějšími jsou příjmy daňové, které tvoří více jak polovinu celkových příjmů rozpočtu, tedy jsou hlavním zdrojem financování. Výše příjmů rozpočtu každé obce se odvíjí od iniciativy představitelů obce na získání finančních prostředků prostřednictvím různých dotačních titulů a podle rozpočtového určení daně. Pomocí rozpočtového určení daně se rozhoduje o tom, kolik finančních prostředků získá obec do svého rozpočtu prostřednictvím sdílení celostátního výnosu daní mezi státem a územními rozpočty.

V roce 2007 došlo k některým změnám v rozpočtovém určení daní. Mezi problematické oblasti předchozího systému rozpočtového určení daní patří skokové přechody, 14 velikostních kategorií obcí, přepočtený počet obyvatel a velké rozdíly v příjmu na obyvatele mezi největšími a nejmenšími obcemi. Tyto změny se týkaly pouze sdílených daní, nedošlo ke změně parametrů „motivačních“ složek a nezměnilo se ani stávající spektrum sdílených daní.

Mezi navržené změny rozpočtového určení daní patří:⁴²

- postupné přechody mezi velikostními kategoriemi obcí...94%,
- zapojení nových kritérií:
 - výměra katastrálního území...3%
 - skutečný počet obyvatel...3% (původně jedno kritérium dle přepočteného počtu obyvatel),
- 4 velikostní kategorie + Plzeň, Ostrava, Brno a Praha (původně 14 kategorií),
- cca 4,4 násobné rozdíly v příjmech obyvatel (původně 6,5).

Níže jsou podrobně rozebrány rozpočty sledovaných obcí nacházejících se v I. suburbánní zóně Pardubic.

Město Dašice

Dašice mají statut města. V roce 2001 žilo v tomto městě 1768 obyvatel a do roku 2009 počet obyvatel vzrostl na 2621. V roce 2008 činila rozloha katastrálního území 1772,68 ha. V této obci je dopravní obsluha dostatečná po komunikaci II třídy a ve výhledu je pak napojení na R35. Veřejná infrastruktura je vyhovující potřebám města, je zde dobrá autobusová i osobní doprava. Plochy pro bydlení jsou dostatečné a odpovídající rozvoji města. V této obci stagnuje přirozený přírůstek a migrační saldo je pozitivní.

⁴² *Www.spov.org* [online]. 2007 [cit. 2011-04-23]. *Www.spov.org/.../ministr-financi-kalousek-k-rozpocetovemu-urceni-dani.aspx*. Dostupné z WWW: <*spov.org*>.

Území této obce je atraktivní z hlediska jeho využití pro bydlení a vyšší vybavenost bydlení. Kvalita služeb a veřejných prostranství neodpovídá významu sídla a snižuje atraktivitu sídla. Část pracovních příležitostí se nachází v místě obce, za zbytkem musí občané obce dojíždět. Dojíždka je v současné době komplikovaná, ale po výstavbě komunikace R35 se zlepší.⁴³ Následující tabulky (tab. 9 a tab. 10) porovnávají celkové příjmy rozpočtu města za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu města Dašice za rok 2001 a 2009.

Tab. 9: Porovnání příjmů města Dašice za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	8724,1	39	19988,6	40
Nedaňové příjmy	2214,1	10	5848,7	12
Kapitálové příjmy	1080,6	5	322,5	1
Přijaté dotace	10448,9	46	23269,4	47
Příjmy celkem	22467,6	100	49429,2	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 10: Porovnání výdajů města Dašice za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	23389,2	89	47187,7	92
Kapitálové výdaje	2928,4	11	4325,6	8
Výdaje celkem	26317,6	100	51513,3	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Podíl daňových příjmů města Dašice v roce 2001 činil 39% z celkových příjmů rozpočtu města ve sledovaném roce. V roce 2009 daňové příjmy představovaly více jak dvojnásobek těchto příjmů oproti roku 2001, ale podíl daňových příjmů z celkových příjmů se zvýšil pouze o 1%. Obdobný vývoj má podíl dotací ve sledovaných letech. Kapitálové výdaje tvořily v roce 2001 a v roce 2009 přibližně 10% z celkových výdajů rozpočtu města Dašice.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje města Dašice. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

⁴³ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 11: Vývoj vybraných daňových příjmů města Dašice za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	1713,6	3953,7	3654,4	2580,6	2769,3	3180,4	3675,3	3780,2	3779,7	
Daň z příjmů FO ze SVČ	625,2	552,5	1131,9	609,2	679,6	355,5	331,6	786,3	286,1	
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	0,0	131,8	142,9	181,8	228,8	315,6	328,7	
Daň z příjmů právnických osob	1903,7	2054,0	1656,5	2591,1	2953,5	2956,9	4143,9	5449,2	4064,1	
Daň z přidané hodnoty	3132,4	3323,5	4000,6	3722,6	4634,8	5337,6	6254,8	7609,6	7829,7	
Daň z nemovitosti	1067,7	322,7	66,3	1576,3	1637,3	1280,0	1707,6	1554,8	1589,5	
Celkem	8442,6	10206,4	10509,7	11211,6	12817,4	13292,2	16342,1	19495,7	17877,8	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 12: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací města Dašice za období 2001 - 2009

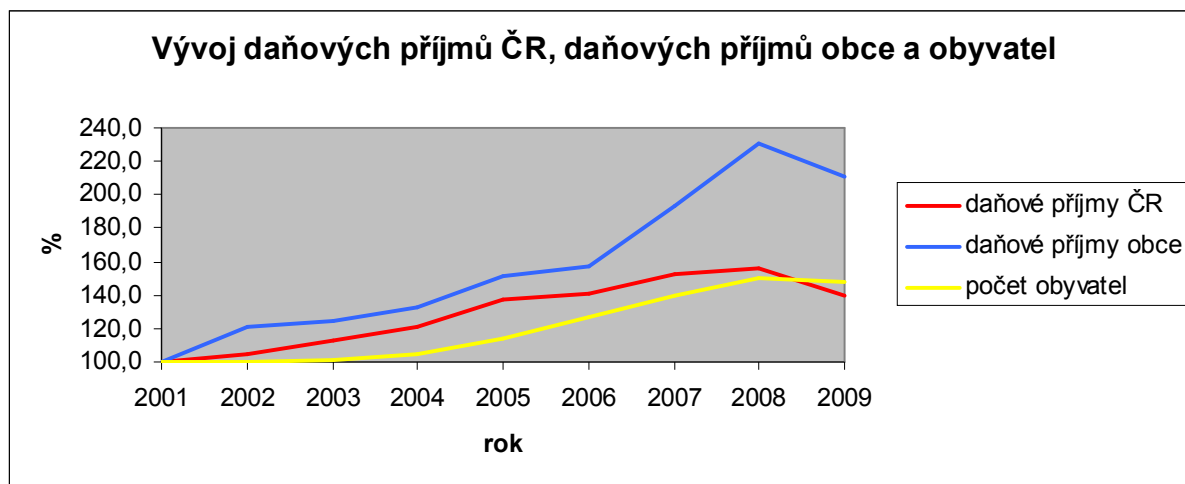
Kapitálové příjmy a dotace	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Přijaté příspěvky na investice	92,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	108,8	
Příjmy z prodeje pozemků	739,5	1020,3	165,0	2415,3	5,2	824,3	639,1	490,4	213,8	
Přijaté investiční dotace	640,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	11340,0	0,0	0,0	
Celkem	1472,0	1020,3	165,0	2515,3	5,2	824,3	11979,1	490,4	322,5	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 13: Vývoj vybraných kapitálových výdajů města Dašice za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Projektová dokumentace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budovy haly a stavby	1283,7	0,0	0,0	2909,1	83,9	899,9	20991,7	12051,7	301,3	
Pozemky	0,0	0,0	445,8	0,0	0,0	299,7	0,0	0,0	0,0	
Celkem	1283,7	0,0	0,0	2909,1	83,9	899,9	20991,7	12051,7	301,3	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

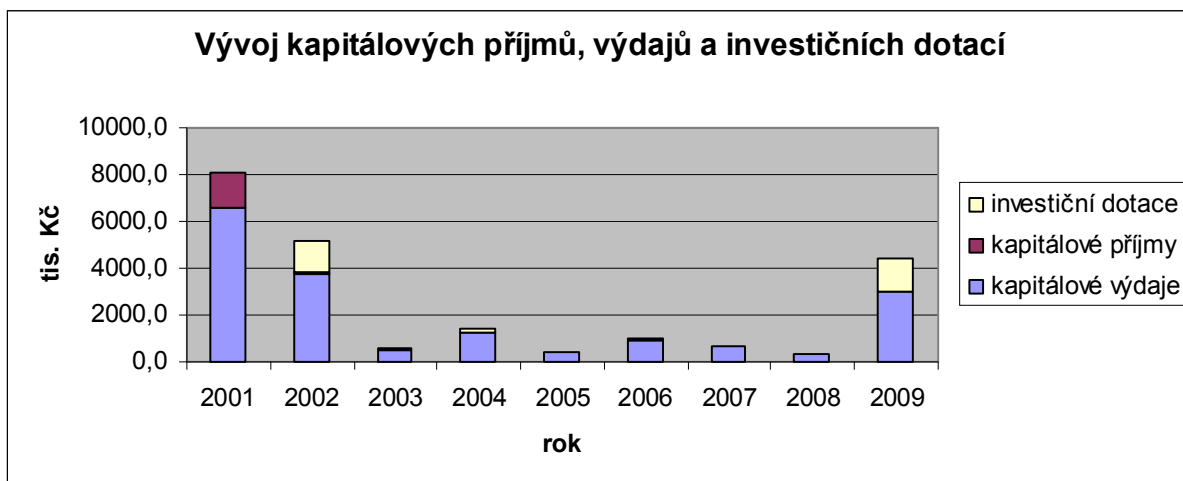

Obr. 8: Porovnání vývoje daňových příjmů ČR, daňových příjmů města a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Graf znázorňuje vývoj vybraných daňových příjmů města Dašice, vývoj daňových příjmů České republiky a růst obyvatelstva města ve sledovaném období. Významné zvýšení zaznamenává daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti v roce 2003. V následujících letech dochází k propadu této daně až do roku 2008, kdy je zaznamenán další výrazný růst, který je v následujícím roce nahrazen dalším propadem, který je způsoben dopadem hospodářské krize do veřejných rozpočtů.

Ostatní daňové příjmy vyjma daně z nemovitostí zaznamenávají lineární růst umocněný zvyšujícím se počtem obyvatel města ve sledovaném období. V roce 2009 je zaznamenán pokles všech daňových příjmů obce a daňových příjmů České republiky z důvodu dopadu hospodářské krize do veřejných rozpočtů. I přes tento dopad vzrostly daňové příjmy města o 112% oproti roku 2001.

Obr. 9: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Město Dašice ve sledovaném období mělo významné příjmy z prodeje pozemků a na druhou stranu byly tyto příjmy vloženy do investiční činnosti města. V roce 2007 přijalo město významnou investiční dotaci ve výši 11 milionů korun. Tato dotace byla poskytnuta na výstavbu nájemních bytů pro nízko příjmové skupiny obyvatel.

Obec Dříteč

V roce 2001 měla obec Dříteč 246 obyvatel a do roku 2009 vzrostl počet obyvatel na 382. Rozloha katastrálního území obce za sledované období 2001 – 2008 činila 536,63 ha. Tato obec nemá napojení na nadřazenou síť ve směru na Pardubice, naopak ve směru na město Hradec Králové je napojení na síť vyhovující. Střetává se zde automobilová, cyklistická i pěší doprava. Občanská vybavenost obce je odpovídající její velikosti. Bohužel je zde slabá dopravní dostupnost veřejnou dopravou, a proto při rozvoji obce bude nutno tuto dostupnost posílit. Nachází se zde velké množství ploch pro bydlení a do této obce se stěhuje čím dál tím více obyvatel, z důvodu velké atraktivity území a velkého zájmu o bydlení v této obci. S předpokládaným nárůstem obyvatel je nutno posílit pracovní příležitosti, a to zejména ve službách obecně a ve výrobních službách.

Vzhledem k poloze obce k větším sídlům je zde špatná dojíždka do zaměstnání. Obec Dříteč má zájem o posilování vztahů s obcí Opatovice nad Labem, z důvodu propojení těchto obcí veřejnou infrastrukturou (pěší, cyklo, veřejná doprava).⁴⁴ Následující tabulky (tab. 14 a tab. 15) porovnávají celkové příjmy rozpočtu obce za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Dříteč za rok 2001 a 2009.

Tab. 14: Porovnání příjmů obce Dříteč za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	4166,1	62	3164,3	65
Nedaňové příjmy	708,2	11	1020,8	21
Kapitálové příjmy	281,3	4	0,0	0
Přijaté dotace	1518,7	23	695,5	14
Příjmy celkem	6674,2	100	4880,7	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 15: Porovnání výdajů obce Dříteč za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	3739,0	70	5931,8	82
Kapitálové výdaje	1583,6	30	1314,1	18
Výdaje celkem	5322,6	100	7245,9	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

V roce 2001 a 2009 výše daňových příjmů přesahovala 60% příjmů celkového rozpočtu. Vyšší podíl na celkových příjmech v roce 2001 měly přijaté dotace a poté nedaňové příjmy. Při porovnání celkových příjmů a celkových výdajů byl v roce 2001 rozpočet obce kladný a v roce 2009 ztrátový. S vyššími výdaji než příjmy souvisí výstavba sportovního zařízení v obci. Tato ztráta byla financována úvěrem, který v roce 2009 banka obci poskytla ve výši 2,5 milionu korun.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Dříteč. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

⁴⁴ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 16: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Dříteč za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	219,9	270,9	298,3	335,7	375,5	417,0	491,0	507,4	501,1
Daň z příjmů FO ze SVČ	82,1	117,6	122,8	175,0	339,2	68,4	73,8	813,6	73,5
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	30,0	23,2	20,5	27,1	32,4	44,3	44,7
Daň z příjmů právnických osob	215,0	278,2	324,1	364,8	424,6	436,7	584,9	765,0	555,0
Daň z přidané hodnoty	382,6	432,6	473,3	537,9	665,5	743,5	778,5	1097,8	1017,9
Daň z nemovitostí	193,0	136,0	293,0	277,1	308,6	230,5	317,3	327,9	369,3
Celkem	1092,7	1235,3	1541,5	1713,6	2134,0	1923,1	2277,9	3556,1	2561,4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 17: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Dříteč za období 2001 - 2009

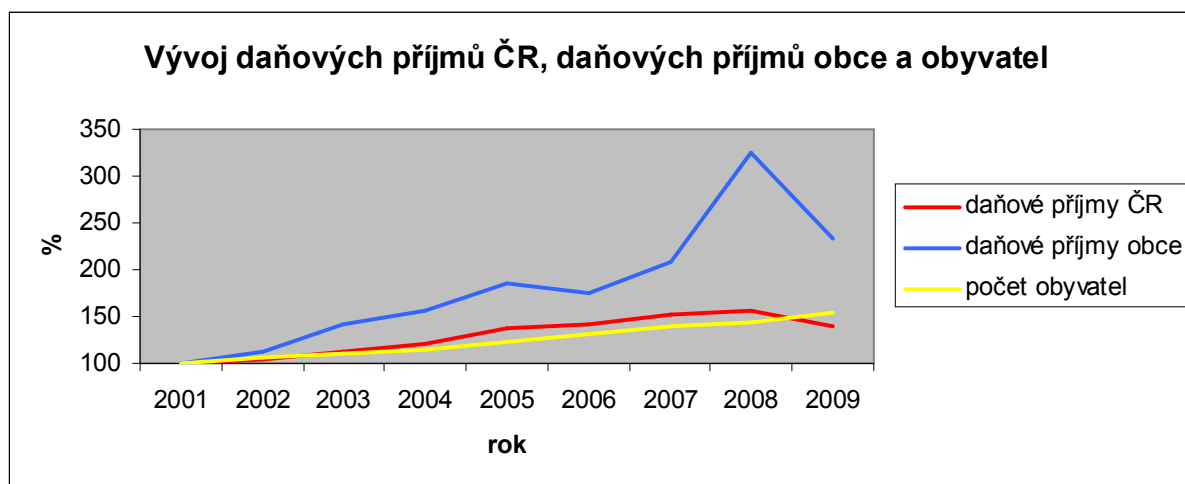
Kapitálové příjmy a dotace	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Přijaté příspěvky na investice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Příjmy z prodeje pozemků	0,0	800,3	2752,1	6120,5	0,0	563,2	0,0	0,0	0,0
Přijaté investiční dotace	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	150,0	390,0	0,0
Celkem	0,0	800,3	2752,1	6220,5	0,0	563,2	150,0	390,0	0,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 18: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Dříteč za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Projektová dokumentace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budovy haly a stavby	60,3	713,5	3756,8	2882,7	2327,8	44,9	0,0	724,5	301,3
Pozemky	0,0	1334,1	585,9	531,8	15,1	503,3	107,0	1,3	0,0
Celkem	60,3	2047,6	4342,7	3414,5	2342,9	548,2	107,0	725,7	301,3

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

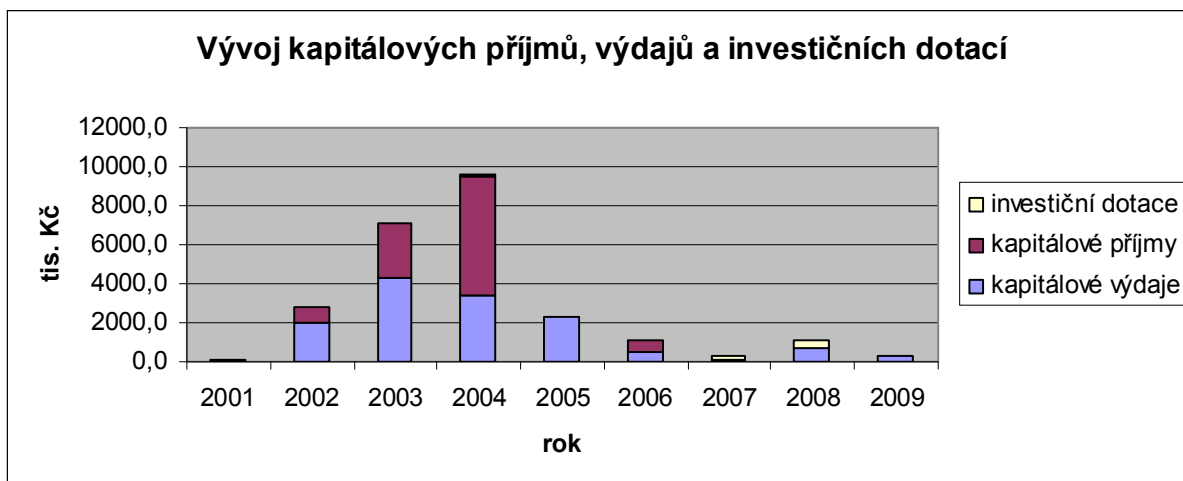

Obr. 10: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Celkově se v roce 2009 zvýšily daňové příjmy obce o 134% než tomu bylo v roce 2001. Výrazný nárůst daňových příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti byl zaznamenán v roce 2005, kdy šlo až o desetinásobný nárůst těchto příjmů oproti předchozím rokům. Daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a daň z příjmů právnických osob rostly během sledovaného období lineárně.

Během roku 2001 až 2009 rostl počet obyvatel úměrně v návaznosti na předchozí roky. V roce 2009 je zaznamenán opět propad daňových příjmů obce díky dopadu hospodářské krize do veřejných rozpočtů.

Obr. 11: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Mezi lety 2002 až 2005 dochází v obci k velké investiční činnosti, která je z převážné části financována z prostředků, které obec získala na základě prodeje pozemků uskutečněného v letech 2002, 2003 a 2004. Peníze spojené s prodejem pozemků investovala obec jak do nákupu dalších pozemků, tak i do výstavby. Většina těchto činností byla financována z vlastních zdrojů obce. Obec přijala investiční dotaci v letech 2004 – 2007 a dále v roce 2008, ale velikost těchto dotací nebyla výrazná.

Obec Mikulovice

Mikulovice zaznamenaly za celé sledované období docela výrazný nárůst počtu obyvatel, kdy v roce 2001 zde žilo 797 obyvatel a v roce 2009 to již bylo 1075 obyvatel. Celková rozloha katastrálního území za rok 2008 činila 344,35 ha. Tato obec má výbornou polohu k významným dopravním cestám. Veřejná infrastruktura a dopravní dostupnost v této obci je dobrá a zastavitelné plochy pro bydlení jsou odpovídající zájmu a poloze obce. Je zde vysoký nárůst počtu obyvatel, z důvodu vysoké atraktivity území a velkého zájmu o bydlení, ale občanská vybavenost je nedostačující. Někteří obyvatelé pracují přímo v obci, ale většina dojíždí za prací do Pardubic. Tuto dojíždětku kladně ovlivní realizace Medlešické spojky.⁴⁵ Následující tabulky (tab. 19 a tab. 20) porovnávají celkové příjmy rozpočtu obce za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Mikulovice z rok 2001 a 2009.

⁴⁵ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 19: Porovnání příjmů obce Mikulovice za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	4122,1	37	7697,0	90
Nedaňové příjmy	633,5	6	276,3	3
Kapitálové příjmy	68,1	1	126,1	1
Přijaté dotace	6319,6	56	477,7	6
Příjmy celkem	11143,3	100	8577,1	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 20: Porovnání výdajů obce Mikulovice za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	5284,4	48	16978,3	96
Kapitálové výdaje	5787,0	52	736,4	4
Výdaje celkem	11071,4	100	17714,7	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Ve výše uvedené tabulce (tab. 19) činily v roce 2009 celkové daňové příjmy až 90% celkových příjmů rozpočtu a na to se váží běžné výdaje, které v roce 2009 tvořily 96% z celkových výdajů rozpočtu obce. Největším příjmem do rozpočtu obce byly v roce 2001 přijaté dotace tvořící 56% celkových příjmů rozpočtu.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Mikulovice. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

Tab. 21: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Mikulovice za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	888,0	1051,0	2137,9	1186,9	1670,0	1162,4	1380,2	1336,1	1321,3
Daň z příjmů FO ze SVČ	446,3	726,9	614,2	611,3	189,5	165,4	1049,4	462,8	211,2
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	82,5	76,0	40,2	69,6	85,2	113,2	116,8
Daň z příjmů právnických osob	794,5	944,0	1556,9	1197,8	1251,0	1405,0	1609,0	1963,2	1444,6
Daň z přidané hodnoty	1442,6	1420,2	0,0	1766,5	1835,4	2275,8	2432,3	2811,0	2819,4
Daň z nemovitosti	437,5	445,2	972,5	609,4	507,0	537,7	575,9	534,8	591,7
Celkem	4008,9	4587,3	5364,0	5447,8	5493,2	5616,0	7132,1	7221,1	6505,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 22: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Mikulovice za období 2001 - 2009

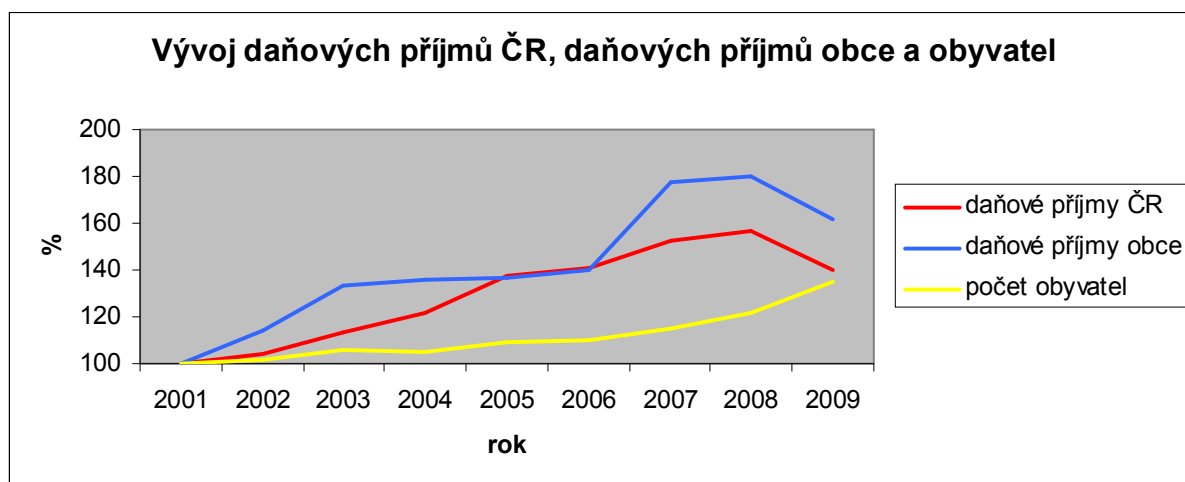
Kapitálové příjmy a dotace	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Přijaté příspěvky na investice	0,0	51,0	14,0	0,0	0,0	0,0	273,4	313,1	126,1
Příjmy z prodeje pozemků	23,3	6,8	972,5	43,2	3814,5	3,5	9059,1	2246,3	0,0
Přijaté investiční dotace	4652,0	0,0	120,0	44,0	0,0	0,0	17128,0	0,0	0,0
Celkem	4675,3	57,8	1106,5	87,2	3814,5	3,5	26460,5	2559,5	126,1

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 23: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Mikulovice za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Projektová dokumentace	9,4	80,0	14,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budovy haly a stavby	5244,3	811,2	747,4	3970,7	5549,8	2713,2	23185,2	4115,7	372,4
Pozemky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem	5253,7	891,2	761,6	3970,7	5549,8	2713,2	23185,2	4115,7	372,4

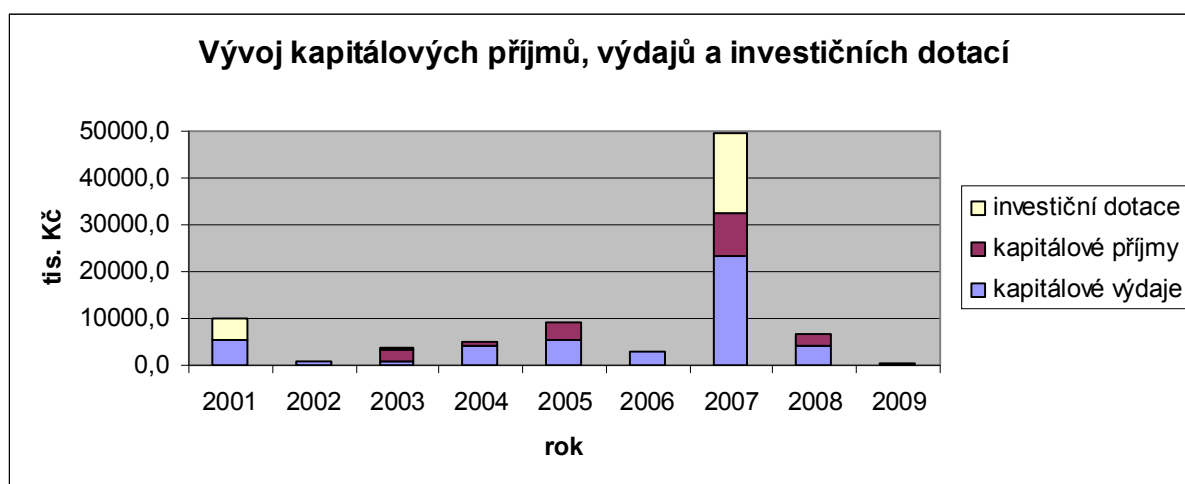
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Obr. 12: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

V roce 2003 výrazně vzrostla daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. Příjmy z daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti se ve sledovaném období vyvíjí nerovnoměrně, neboť po růstu této daně v roce 2002 dochází k postupnému poklesu této daně, kdy v roce 2006 dosahuje necelou čtvrtinu výnosu této daně přijaté obcí v roce 2002. Nejvyšší výnos této daně byl v roce 2007.. Celkové daňové příjmy vzrostly o 62% v roce 2009 oproti roku 2001. Od roku 2003 do roku 2006 růst celkových daňových příjmů stagnuje a zvyšuje se až od roku 2007. Propad těchto příjmů v roce 2002 zapříčinila nulová daň z přidané hodnoty.

Obr. 13: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací obce v roce 2001 – 2009

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

V tomto grafu je v roce 2007 zaznamenán nejvyšší nárůst vybraných kapitálových výdajů, kapitálových příjmů i přijatých investičních dotací. V letech 2003 až 2008 rostla příjmová stránka rozpočtu obce díky prodeji pozemků a s tímto růstem byly spojeny investice do výstavby uskutečňované v letech 2001 až 2008, které byly podpořeny získanými dotacemi v roce 2001 a 2007. V roce 2001 přijala obec dotaci na výstavbu nájemních bytů a infrastruktury, které jsou ve vlastnictví obce a dotaci na ochranu vod. V roce 2007 přijala obec dotaci na výstavbu a obnovu infrastruktury vodovodů a kanalizací ve výši 17,5 milionu korun. Ve sledovaném období nedošlo v obci k žádnému nákupu pozemků.

Obec Němčice

Ze všech deseti sledovaných obcí došlo v této obci k největšímu nárůstu obyvatel během 10 let. V roce 2001 zde žilo pouhých 131 obyvatel a do roku 2009 tento počet vzrostl na 500 obyvatel. Rozloha katastrálního území v roce 2008 byla 254,93 ha. Němčice nemají napojení na nadřazenou dopravní síť, a proto dostupnost do jiných obcí je uskutečňována osobním automobilem, pomocí cyklostezek nebo pěší chůzí. Veřejná doprava je nedostatečná, dopravní dostupnost veřejnou dopravou slabá, a proto při dalším rozvoji obce bude nutno tuto dopravní dostupnost posílit. Plochy pro výstavbu neodpovídají sice udržitelnému rozvoji, ale přesto v této obci roste počet obyvatel, díky vysoké atraktivitě území a velkému zájmu o bydlení. Pracovní příležitosti se v této obci nenachází, proto musí obyvatelé do práce dojíždět do Pardubic. Tato dojíždka za prací je velmi špatná, a proto je nutné řešit dopravní napojení do Pardubic ve spolupráci se sousedními obcemi. Během několika let došlo v této obci k nadměrnému nárůstu nově zastavěných a zastavitelných ploch s nevhodnou urbanistickou strukturou, která vede ke snížení kvality bydlení. Proto je třeba další rozvoj obce zaměřit na zkvalitnění životního prostředí.⁴⁶ Následující tabulky (tab. 24 a tab. 25) porovnávají celkové příjmy rozpočtu obce za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Němčice za rok 2001 a 2009.

⁴⁶ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 24: Porovnání příjmů obce Němčice za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	542,5	48	2923,0	75
Nedaňové příjmy	122,3	11	558,4	14
Kapitálové příjmy	452,4	40	4,7	1
Přijaté dotace	2,9	1	380,9	10
Příjmy celkem	1120,2	100	3867,0	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 25: Porovnání výdajů obce Němčice za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	503,1	29	3648,4	74
Kapitálové výdaje	1207,0	71	1305,1	26
Výdaje celkem	1710,0	100	4953,5	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Při srovnání let 2001 a 2009 došlo v této obci k velkému nárůstu daňových příjmů, kdy v roce 2001 tvořily tyto příjmy 48% celkových příjmů rozpočtu a v roce 2009 tvořily až 75% z celkových příjmů rozpočtu obce. Druhým nejvyšším rozpočtovým příjmem v roce 2001 byly kapitálové příjmy, které naopak v roce 2009 tvořily pouhé 1% z celkových příjmů rozpočtu obce. V roce 2001 tvořily kapitálové výdaje 71% z celkových výdajů rozpočtu. Tyto výdaje se váží ke kapitálovým příjmům v roce 2001.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Němčice. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

Tab. 26: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Němčice za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požití	135,5	237,3	140,0	169,1	189,1	202,4	243,7	271,5	533,6
Daň z příjmů FO ze SVČ	0,0	0,0	109,4	126,9	50,1	20,8	25,4	91,5	19,3
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	7,5	12,1	10,7	13,2	16,4	27,2	47,5
Daň z příjmů právnických osob	122,3	149,6	155,7	169,6	221,3	242,9	297,9	417,1	322,9
Daň z přidané hodnoty	182,7	192,2	234,7	308,0	347,4	392,1	401,8	556,0	1204,2
Daň z nemovitosti	98,8	95,4	107,3	109,9	99,3	87,2	122,2	128,4	142,1
Celkem	539,3	674,5	754,6	895,6	917,9	958,5	1107,4	1491,7	2269,6

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 27: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Němčice za období 2001 - 2009

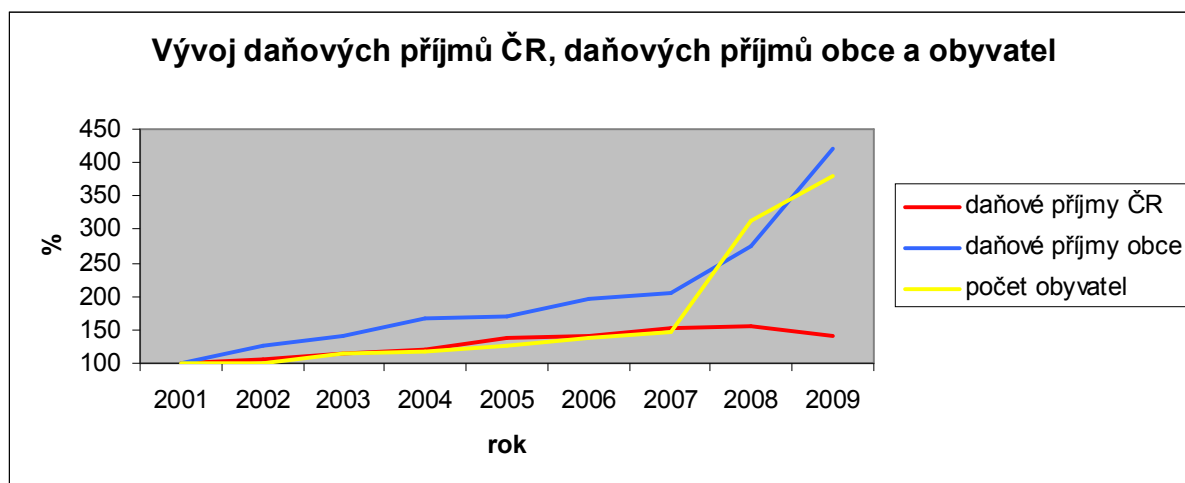
Kapitálové příjmy a dotace	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Přijaté příspěvky na investice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3361,4	0,0	0,0	
Příjmy z prodeje pozemků	452,4	372,2	601,5	740,2	3079,5	6555,0	2408,8	4440,9	4,7	
Přijaté investiční dotace	0,0	0,0	0,0	48,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	452,4	372,2	601,5	788,2	3079,5	6555,0	5770,2	4440,9	4,7	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 28: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Němčice za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Projektová dokumentace	6,8	37,8	87,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budovy haly a stavby	1086,0	1824,0	0,0	1700,8	1121,0	4322,2	241,1	567,3	1119,1	
Pozemky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	1092,9	1861,8	87,3	1700,8	1121,0	4322,2	241,1	567,3	1119,1	

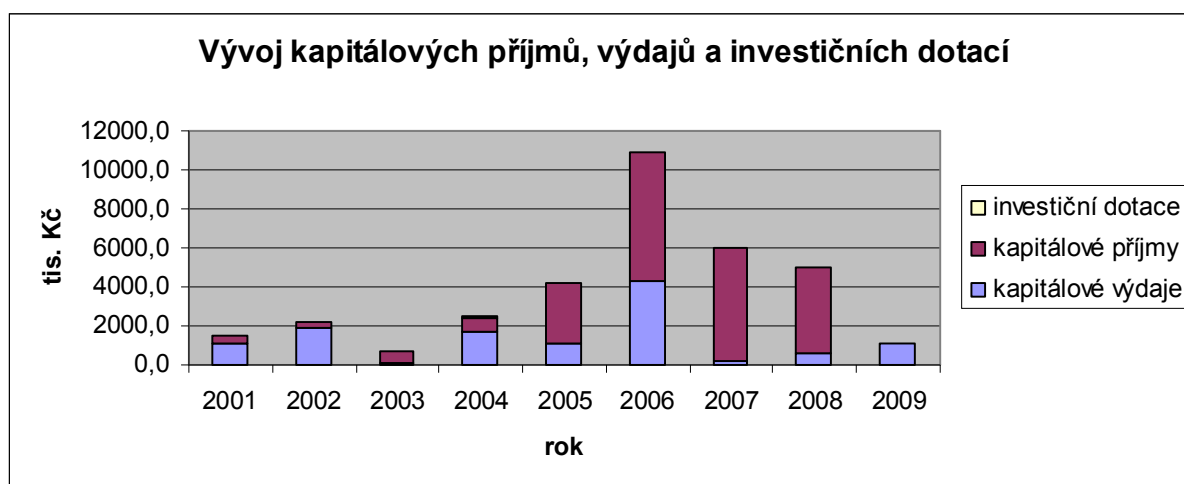
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Obr. 14: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Tato obec zaznamenala během 10 let enormní nárůst daňových příjmů (až o 320%) a také největší nárůst počtu obyvatel obce. V roce 2009 představovaly daňové příjmy 70% celkových příjmů vzhledem k roku 2001, kdy tyto příjmy tvořily jen 40% celkových příjmů rozpočtu. Celkové daňové příjmy obce se rostly během 10 let kontinuálně. Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti rostla v letech 2003 a 2004, poté došlo k propadu a od roku 2008 k opětovnému růstu. V roce 2009 výrazně vzrostla daň z přidané hodnoty. Od roku 2007 se daňové příjmy neustále zvyšují.

Obr. 15: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací obce v roce 2001 – 2009
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Němčice v roce 2005 až 2008 získaly finanční prostředky prodejem pozemků. Po celé sledované období investovala obec do výstavby. Během těchto let nepřijala obec žádnou výraznější investiční dotaci, tudíž veškeré investiční akce financovala obec z vlastních zdrojů. Pouze v roce 2004 přijala obec investiční dotaci pro svůj rozvoj (dotace pro rozvoj územních samosprávných celků) a v roce 2007 získala obec příspěvek na investice.

Obec Opatovice nad Labem

Opatovice nad Labem je obec s rozlohou území 1201,11 ha. V roce 2001 zde žilo 2170 obyvatel a do roku 2009 se do této obce přistěhovalo kolem 500 nových obyvatel. Dostupnost a dojížděka do jiných obcí je zde výborná a díky této poloze je obec výrazně zatížena dopravou. Veřejná infrastruktura a dostupnost veřejnou dopravou jsou dobré a zastavitelné plochy pro bydlení odpovídají současnému stavu obce. Atraktivita tohoto území je vysoká, a proto byl v Opatovicích nad Labem zaznamenán mírný stabilní nárůst počtu obyvatel. Jsou zde dobré pracovní příležitosti a dojížděka do zaměstnání je výborná. Pro zvýšení kvality podmínek pro bydlení bylo nutno řešit prostupnost území přes bariéry dopravní a technické infrastruktury. Konceptně je třeba řešit plochy pro výrobu vázané na opatovickou elektrárnu společně s obcí Čeperkou a Hrobicemi.⁴⁷ Následující tabulky (tab. 29 a tab. 30) porovnávají celkové příjmy rozpočtu obce za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Opatovice nad Labem za rok 2001 a 2009.

⁴⁷ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 29: Porovnání příjmů obce Opatovice n.L. za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	11784,5	52	20252,6	61
Nedaňové příjmy	3514,5	15	10025,4	30
Kapitálové příjmy	363,5	2	1632,3	5
Přijaté dotace	6911,5	31	1457,6	4
Příjmy celkem	22573,9	100	33367,8	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 30: Porovnání výdajů obce Opatovice n.L. za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	19460,6	68	25617,4	77
Kapitálové výdaje	9180,1	32	7758,2	23
Výdaje celkem	28640,6	100	33375,5	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Ve výše uvedených tabulkách jsou uvedeny celkové příjmy a výdaje obce za rok 2001 a 2009. V obou letech se staly daňové příjmy nejvyšším zdrojem obecního rozpočtu. V roce 2001 činily 52% z celkových příjmů rozpočtu a v roce 2009 to již bylo 61% z celkových příjmů rozpočtu obce. Za rok 2001 přijala obec dotace, které tvořily 31% z celkových příjmů a v roce 2009 to byly pouhé 4% z celkových příjmů. Dotace přijaté v roce 2001 sloužily k pokrytí kapitálových výdajů ve stejném roce, kdy tyto kapitálové výdaje tvořily 32% z celkových výdajů rozpočtu obce.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Opatovice nad Labem. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

Tab. 31: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Opatovice nad Labem za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	2222,1	2800,7	2929,5	3231,7	3445,4	3443,4	3939,8	3877,3	3811,2
Daň z příjmů FO ze SVČ	1294,7	1401,6	1693,5	2103,5	1601,4	707,5	533,4	1591,0	308,1
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	152,5	203,3	171,8	197,6	232,2	308,7	312,4
Daň z příjmů právnických osob	2207,5	2611,9	2894,8	3197,7	3546,7	3656,9	4213,9	5340,4	3875,8
Daň z přidané hodnoty	3805,5	3874,1	4362,2	4713,5	5578,7	5903,3	6235,8	7656,0	7507,1
Daň z nemovitostí	1519,8	1715,5	1631,5	1576,6	1543,0	1343,1	1612,1	1501,1	1593,8
Celkem	11049,7	12403,8	13663,9	15026,4	15887,0	15251,7	16767,2	20274,4	17408,3

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 32: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Opatovice nad Labem za období 2001 - 2009

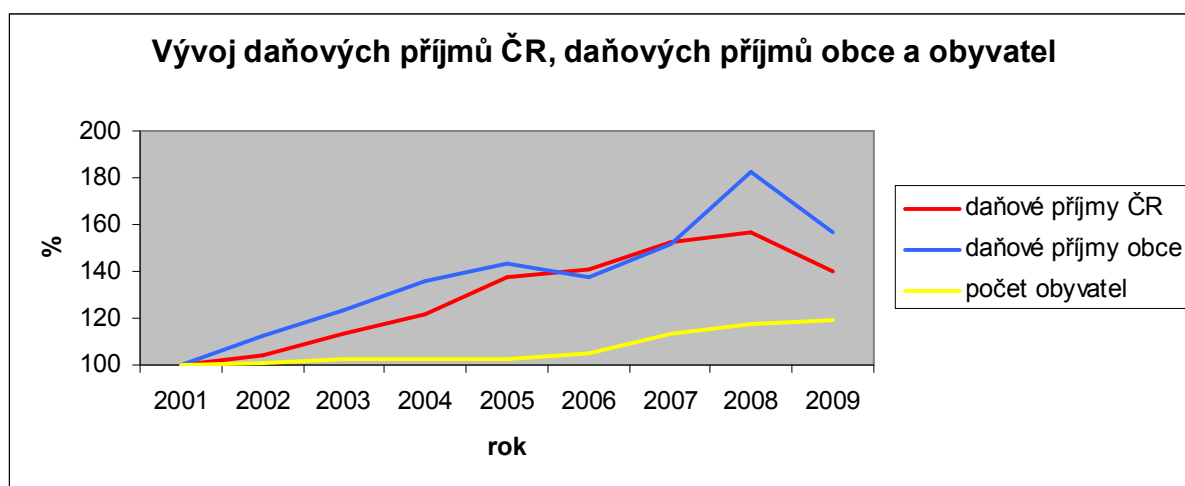
Kapitálové příjmy a dotace	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Přijaté příspěvky na investice	0,0	0,0	0,0	73,5	0,0	0,0	0,0	417,3	527,8	
Příjmy z prodeje pozemků	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Přijaté investiční dotace	50,0	0,0	0,0	6935,0	9840,0	23525,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	50,0	0,0	0,0	7008,5	9840,0	23525,0	0,0	417,3	527,8	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 33: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Opatovice nad Labem za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Projektová dokumentace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budovy haly a stavby	8438,2	5554,6	1074,4	11585,4	22102,4	30202,5	3632,8	1573,5	1324,0	
Pozemky	373,8	57,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	51,6	
Celkem	8812,0	5612,4	1074,4	11585,4	22102,4	30202,5	3632,8	1573,5	1375,6	

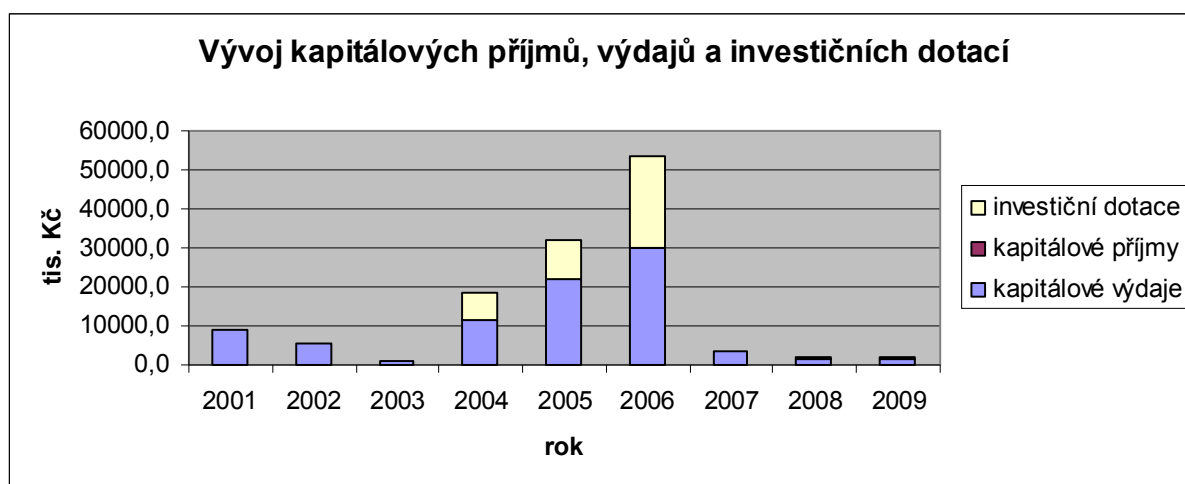
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Obr. 16: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Díky tomu, že se Opatovice nad Labem řadí mezi větší obce a díky zvyšujícímu počtu obyvatel, nedochází k žádnému skoku v daňových příjmech. Pokles daňových příjmů v letech 2006 a 2007 je zapříčiněn poklesem daně z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti v důsledku společného zdanění manželů. Daň z přidané hodnoty roste během 10 let lineárně a v roce 2008 významně vzrostly daňové příjmy právnických osob. V této obci byl v roce 2001 až 2009 větší nárůst daně z nemovitosti. U výše této daně záleží na tom, zda obec vydala vyhlášku o změně koeficientu daně z nemovitosti, což by pak vysvětlovalo takovýto nárůst. Celkové daňové příjmy se v roce 2009 zvýšily o 57% oproti roku 2001.

Obr. 17: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací obce v roce 2001 – 2009
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Obec Opatovice nad Labem během celého sledovaného období investovala do výstavby, kterou financovala buď z příspěvků, které přijala v roce 2008 a 2009 na investice, nebo z investičních dotací. V roce 2004 a 2005 přijala obec investiční dotace na výstavbu nájemních bytů a infrastruktury. V roce 2006 přijala dotaci ve výši až 23,5 milionů korun na podporu rozvoje a obnovy venkova a opět na výstavbu nájemních bytů a infrastruktury. V roce 2004 – 2006 výrazně vzrostly kapitálové výdaje díky tomu, že obec investovala nemalé peníze do výstavby.

Město Sezemice

Obec Sezemice má statut města. V roce 2001 žilo v obci 3028 obyvatel a v roce 2009 se tento počet zvýšil na 3561 obyvatel. V roce 2008 byla katastrální rozloha obce 2215,47 ha. Poloha obce k významným dopravním cestám a veřejná infrastruktura je dobrá, a proto je snadné se do Sezemic dostat veřejnou dopravou. Zastavitelné plochy pro bydlení jsou sice nadsazené a podmínky pro bydlení jsou dobré. Díky atraktivitě území a zájmu o bydlení dochází ke stálému nárůstu počtu obyvatel. Vzhledem k předpokládanému rozšiřování zástavby je vhodné uvažovat o decentralizaci občanské vybavenosti. V Sezemicích se nachází část pracovních příležitostí, zbytek obyvatel dojíždí za prací do Hradce Králové nebo do Pardubic. Vybudováním R35 a přivaděče I/36 se zlepší dostupnost do Hradce Králové a do Pardubic.⁴⁸ Následující tabulky (tab. 34 a tab. 35) porovnávají celkové příjmy rozpočtu města za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu města Sezemice za rok 2001 a 2009.

⁴⁸ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 34: Porovnání příjmů města Sezemice za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	16079,0	11	28149,5	19
Nedaňové příjmy	11167,2	7	10043,6	7
Kapitálové příjmy	904,1	1	4290,4	3
Přijaté dotace	121343,5	81	106153,4	71
Příjmy celkem	149493,8	100	148636,9	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 35: Porovnání výdajů města Sezemice za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	140278,7	87	139227,8	84
Kapitálové výdaje	20181,8	13	26387,2	16
Výdaje celkem	160460,5	100	165614,9	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Za rok 2001 a 2009 celkové výdaje převyšovaly celkové příjmy obce. U této obce během obou let byla velikost daňových příjmů nižší než 20% celkových příjmů rozpočtu. Hlavním zdrojem financování byly přijaté dotace, které v roce 2001 tvořily 81% z celkových příjmů rozpočtu a v roce 2009 tvořily 71% z celkových příjmů rozpočtu obce. Velikost kapitálových výdajů zde nebyla tak výrazná, větší procento celkových výdajů tvořily výdaje běžné.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje města Sezemice. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

Tab. 36: Vývoj vybraných daňových příjmů města Sezemice za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	2817,5	3141,2	3675,7	4084,5	4436,4	4640,2	5359,7	5163,4	4925,7
Daň z příjmů FO ze SVČ	1516,8	1557,2	2083,3	2389,9	4046,9	2887,0	2884,4	4869,6	1450,8
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	247,6	491,0	261,9	276,8	244,6	287,4	339,4	438,0	434,1
Daň z příjmů právnických osob	3032,1	3646,0	4049,5	4465,6	5038,3	5315,3	6157,6	7590,9	5400,2
Daň z přidané hodnoty	5268,2	5663,6	5846,1	6582,1	7913,4	8580,5	9327,1	10027,0	10596,3
Daň z nemovitosti	1305,6	1296,4	1286,1	1458,0	1522,8	1461,3	1562,9	1494,0	1643,2
Celkem	14187,7	15795,2	17202,6	19256,8	23202,4	23171,6	25631,1	29582,8	24450,3

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 37: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací města Sezemice za období 2001 - 2009

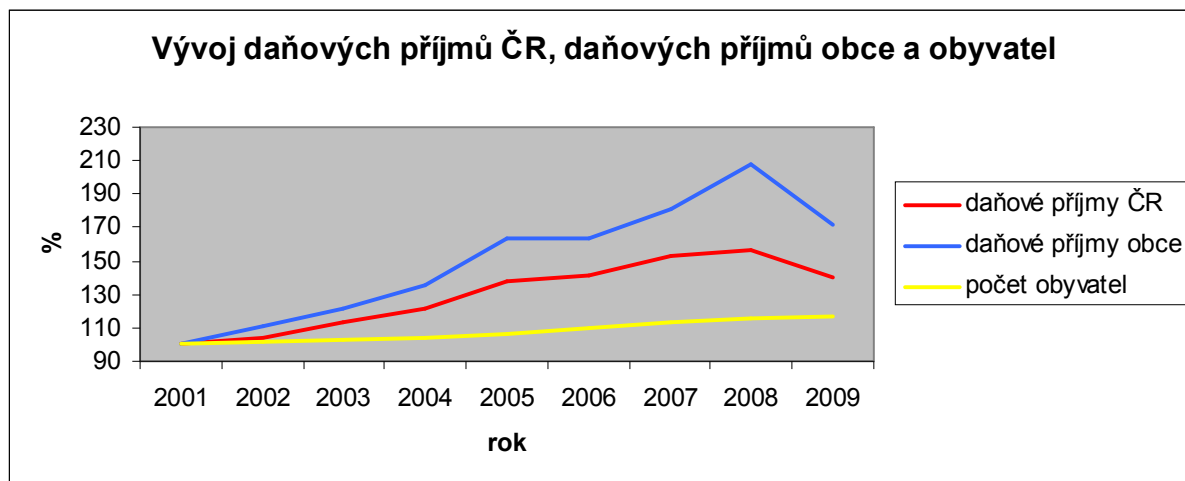
Kapitálové příjmy a dotace	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Přijaté příspěvky na investice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Příjmy z prodeje pozemků	904,1	5880,5	5878,3	1640,4	355,1	143,3	234,7	624,6	41,6
Přijaté investiční dotace	5121,4	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7071,8
Celkem	6025,5	5880,5	5878,3	1740,4	355,1	143,3	234,7	624,6	7113,4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 38: Vývoj vybraných kapitálových výdajů města Sezemice za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Projektová dokumentace	158,3	141,8	13,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budovy haly a stavby	12128,2	4483,2	6170,1	1610,9	3522,4	16777,8	10639,0	13796,4	22651,8	
Pozemky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	12286,5	4624,9	6183,1	1610,9	3522,4	16777,8	10639,0	13796,4	22651,8	

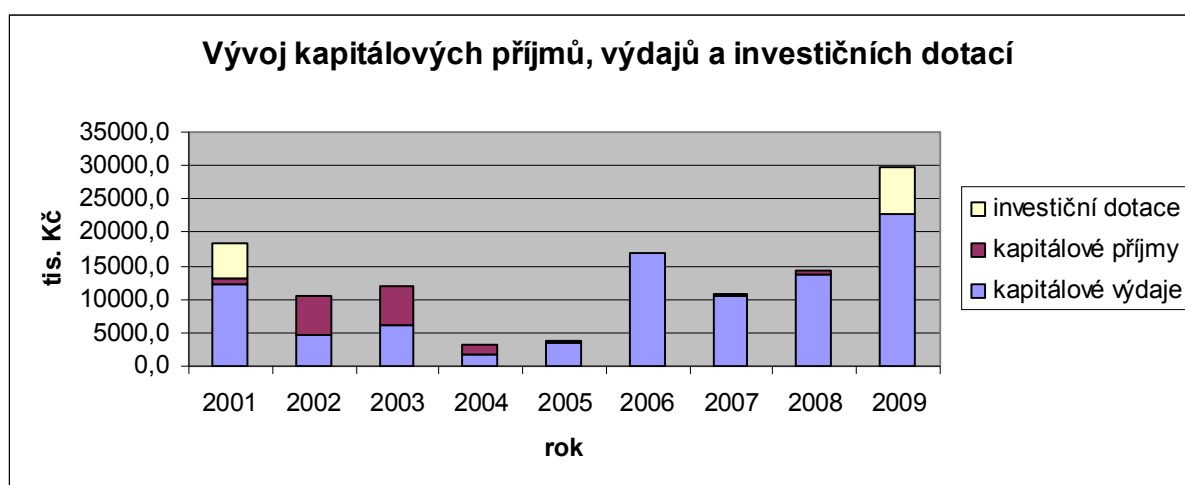
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Obr. 18: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

V průběhu 10 let vzrostly daňové příjmy obce o 72%. V letech 2006 a 2007 dochází k poklesu výnosu daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti, v roce 2008 se vrací výnos této daně na úroveň výnosu této daně v roce 2006, aby následující rok opět propadla. Výkyvy výnosu této daně lze přisuzovat společnému zdanění manželů a dopadu hospodářské krize do veřejných rozpočtů. V roce 2008 došlo k nárůstu daně z příjmů právnických osob. Většina daňových příjmů rostla lineárně vyjma roku 2007.

Obr. 19: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací obce v roce 2001 – 2009

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

V letech 2001 až 2005 získala obec velké finanční prostředky prodejem svých pozemků. Přestože obec v průběhu sledovaných let investovala do výstavby, pozemky pro tuto investiční výstavbu měla obec buď vlastní, anebo je nakoupila před rokem 2001. V roce 2001 získala obec dotace na výstavbu nájemních bytů a infrastruktury, dále na obnovu venkova a příspěvek k hypotečním úvěrům na bytovou výstavbu. V roce 2009 přijala obec dotaci na výstavbu dopravní infrastruktury a na podporu zkvalitnění nakládání s odpady a odstranění starých ekologických zátěží. Nejvyšší kapitálové výdaje byly v roce 2009, kdy obec investovala přes 22 milionů korun do obnovy kulturních památek a necelých 18 milionů korun připadlo na dopravu.

Obec Spojil

Tato obec leží uvnitř statutárního města Pardubice. V roce 2009 v ní žilo 449 obyvatel, což je o polovinu více než v roce 2001. Rozloha katastrálního území v roce 2008 činila 175,41 ha. V obci je špatná veřejná infrastruktura a tak lidé za občanskou vybaveností dochází do Dubiny. Je zde dobrá dostupnost veřejnou dopravou. Vzhledem k tomu, že jde o obec uvnitř Pardubic, nelze rozsáhlé zastavitelné plochy považovat za nadsazené. Území je pro občany atraktivní díky přímé návaznosti na veškerou občanskou vybavenost Pardubic, a proto zde dochází k velmi silnému migračnímu růstu. V obci nejsou žádné pracovní příležitosti, proto obyvatelé dojíždí za prací do Pardubic. Neexistuje zde žádná občanská vybavenost, což je způsobeno úplnou závislostí obce na občanské vybavenosti Pardubic, která je způsobena polohou sídla „uvnitř“ území Pardubic a nelogickým administrativním oddělením obce.⁴⁹ Následující tabulky (tab. 39 a tab. 40) porovnávají celkové příjmy rozpočtu obce za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Spojil za rok 2001 a 2009.

Tab. 39: Porovnání příjmů obce Spojil za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	1277,2	41	3421,8	74
Nedaňové příjmy	251,8	8	233,8	5
Kapitálové příjmy	995,8	32	126,4	3
Přijaté dotace	596,6	19	809,3	18
Příjmy celkem	3121,3	100	4591,2	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

⁴⁹ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 40: Porovnání výdajů obce Spojil za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	1441,7	53	3164,0	76
Kapitálové výdaje	1283,8	47	987,7	24
Výdaje celkem	2725,5	100	4151,6	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Daňové příjmy obce činily v roce 2001 méně než 50% z celkových příjmů rozpočtu, ale v roce 2009 vzrostly až na 74% z celkových příjmů rozpočtu obce. Nermalou část celkových příjmů v roce 2001 tvořily příjmy kapitálové, ze kterých byly ve stejném roce hrazeny kapitálové výdaje. V obou letech přijala obec dotace ve výši 20% celkových příjmů rozpočtu.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Spojil. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

Tab. 41: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Spojil za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	242,1	289,0	340,7	347,9	400,3	443,0	542,2	563,8	577,1	
Daň z příjmů FO ze SVČ	233,1	257,4	548,4	337,0	188,1	450,1	514,6	741,9	572,0	
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	19,6	24,1	21,5	27,7	35,6	48,4	49,6	
Daň z příjmů právnických osob	240,7	305,2	331,3	367,0	328,9	510,8	644,4	836,1	628,3	
Daň z přidané hodnoty	417,1	474,5	486,0	560,2	584,9	824,7	976,0	1199,3	1223,5	
Daň z nemovitosti	111,5	113,3	119,2	117,0	118,9	124,1	131,2	130,3	142,9	
Celkem	1244,6	1439,3	1845,1	1753,2	1642,7	2380,3	2843,9	3519,6	3193,4	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 42: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Spojil za období 2001 - 2009

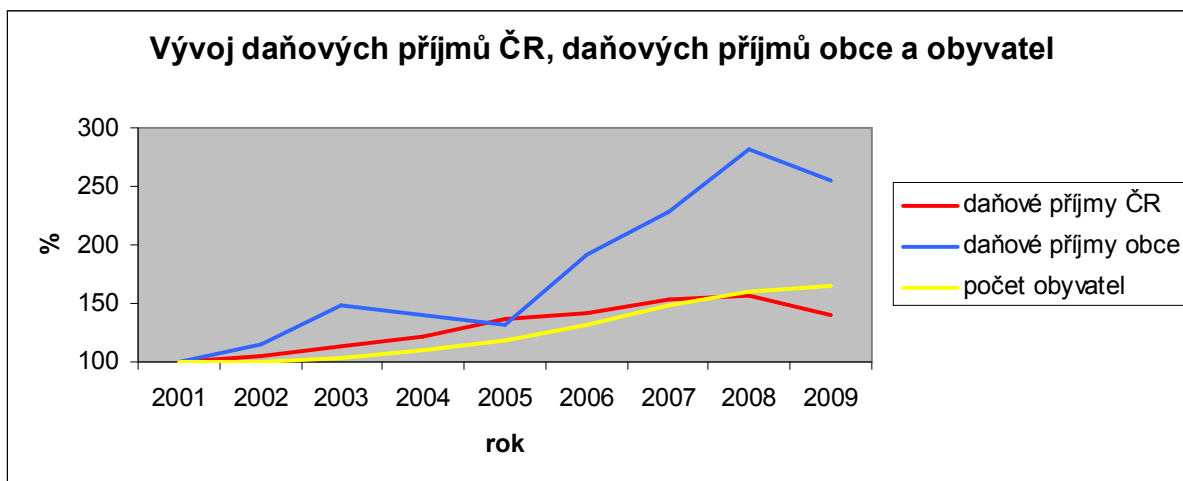
Kapitálové příjmy a dotace	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Přijaté příspěvky na investice	879,7	522,5	61,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Příjmy z prodeje pozemků	45,6	3,2	8606,0	21233,2	1507,2	2197,0	1602,0	223,3	126,4	
Přijaté investiční dotace	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	925,3	525,7	8667,1	21333,2	1507,2	2197,0	1602,0	223,3	126,4	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 43: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Spojil za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Projektová dokumentace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budovy haly a stavby	1158,0	825,4	0,0	16211,0	89,7	0,0	0,0	0,0	0,0	
Pozemky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	1158,0	3781,3	530,5	1261,7	406,2	882,7	652,7	333,3	0,0	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Obr. 20: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Daňové příjmy obce v průběhu sledovaného období vzrostly až o 150% oproti roku 2001. Od roku 2006 až do roku 2008 výrazně roste daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti. Veškeré vybrané daňové příjmy rostou kontinuálně s výjimkou roku 2004 a 2005, kdy klesla daň z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti.

Obr. 21: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací obce v roce 2001 – 2009
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Přesto, že je tato obec poměrně malá, měla v roce 2003 až 2007 obrovské příjmy z prodeje pozemků. Během sledovaného období nedostala obec žádnou dotaci na investiční činnost, čili výdaje na investice uskutečňované v roce 2001, 2002 a 2004 obec hradila částečně z příspěvků na investice nebo z příjmů, které získala prodejem pozemků. Nejvyšší kapitálové výdaje vynaložila obec v roce 2004 na vybudování inženýrských sítí.

Obec Srch

V obci došlo během roku 2001 až 2009 k velkému nárůstu obyvatel. V roce 2001 zde žilo 925 obyvatel a během 9 let se tento počet zvýšil na 1320 obyvatel obce. V roce 2008 činila celková rozloha katastrálního území 843,33 ha. Tato obec leží v místě, kde se výborná dostupnost a dojíždka do jiných obcí. Dále se zde nachází dobrá veřejná infrastruktura a dobrá dopravní dostupnost veřejnou dopravou. Zastavitelné plochy pro bydlení jsou sice výrazně nadsazené, přesto je zde velký zájem o bydlení a stále roste počet obyvatel obce. Při takovém nárůstu počtu obyvatel je občanská vybavenost obce nedostačující a je třeba ji posílit při dalším rozvoji obce. V obci se nachází několik pracovních příležitostí, jinak lidé dojíždí za prací do Rybitví, Semtínu či Pardubic.⁵⁰ Následující tabulky (tab. 44 a tab. 45) porovnávají celkové příjmy rozpočtu obce za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Srch za rok 2001 a 2009.

Tab. 44: Porovnání příjmů obce Srch za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	4568,4	31	12698,4	55
Nedaňové příjmy	688,9	5	1054,7	4
Kapitálové příjmy	7941,8	54	2009,8	9
Přijaté dotace	1406,3	10	7170,4	32
Příjmy celkem	14605,3	100	22933,3	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 45: Porovnání výdajů obce Srch za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	8600,1	51	15805,6	42
Kapitálové výdaje	8268,5	49	21421,2	58
Výdaje celkem	16868,6	100	37226,8	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

U této obce, jako jediné ze sledovaných deseti, převyšovaly v roce 2001 kapitálové příjmy o 22% příjmy daňové. Důvodem takového nárůstu mohl být prodej pozemků zainventovaných v předešlých letech. Z těchto příjmů pak byly hrazeny nemalé kapitálové výdaje, které v roce 2001 tvořily 49% z celkových příjmů rozpočtu a v roce 2009 tyto výdaje tvořily 58% z celkových výdajů rozpočtu obce.

⁵⁰ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Srch. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

Tab. 46: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Srch za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	905,8	1052,6	1062,6	1256,1	1387,0	1453,0	1750,1	1711,1	1727,0	
Daň z příjmů FO ze SVČ	785,3	1060,1	824,2	923,6	1502,1	776,7	1592,8	1303,6	316,9	
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	68,7	87,9	77,2	93,5	112,7	148,0	156,1	
Daň z příjmů právnických osob	900,6	1094,5	1185,4	1205,1	1596,4	1726,3	1931,4	2562,1	1926,1	
Daň z přidané hodnoty	1564,3	1701,5	1785,7	2053,2	2505,4	2786,9	3057,5	3671,5	3868,6	
Daň z nemovitostí	318,2	299,7	326,3	329,7	341,2	341,9	353,6	372,0	396,6	
Celkem	4474,2	5208,4	5252,9	5855,6	7409,4	7178,3	8798,0	9768,2	8391,3	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 47: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Srch za období 2001 - 2009

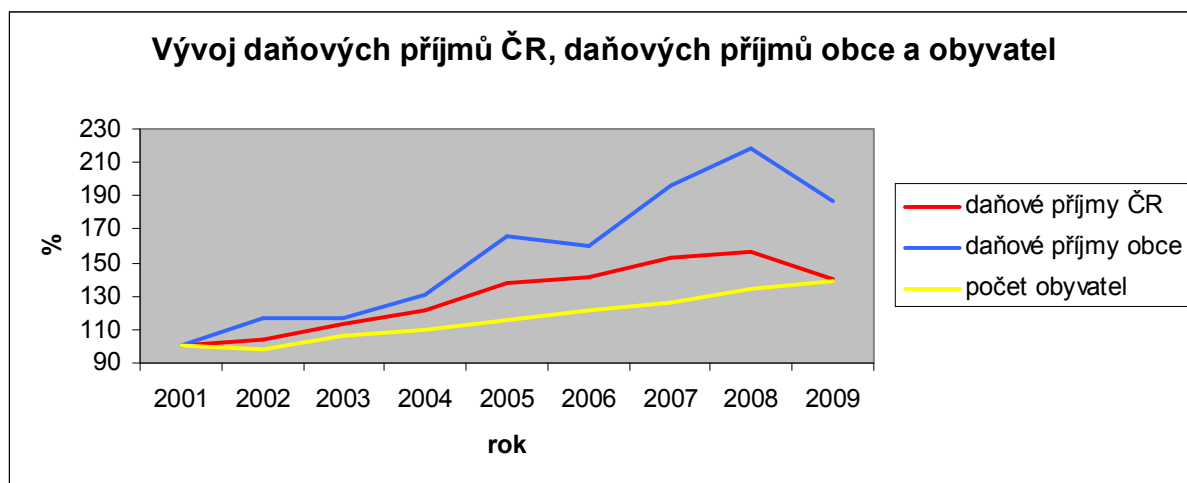
Kapitálové příjmy a dotace	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Přijaté příspěvky na investice	27,3	385,8	0,0	195,5	32,1	0,0	36,0	0,0	0,0	
Příjmy z prodeje pozemků	7914,4	4077,7	4,0	12734,1	15425,5	26321,5	4969,2	30113,2	1852,8	
Přijaté investiční dotace	1202,0	0,0	0,0	250,0	0,0	0,0	0,0	4500,0	6585,0	
Celkem	9143,7	4463,5	4,0	13179,5	15457,6	26321,5	5005,2	34613,2	8437,8	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 48: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Srch za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Projektová dokumentace	253,3	0,0	81,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budovy haly a stavby	7614,3	65,8	32,1	11466,7	14033,7	20833,2	3907,3	30457,9	20391,0	
Pozemky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	7867,6	65,8	113,8	11466,7	14033,7	20833,2	3907,3	30457,9	20391,0	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

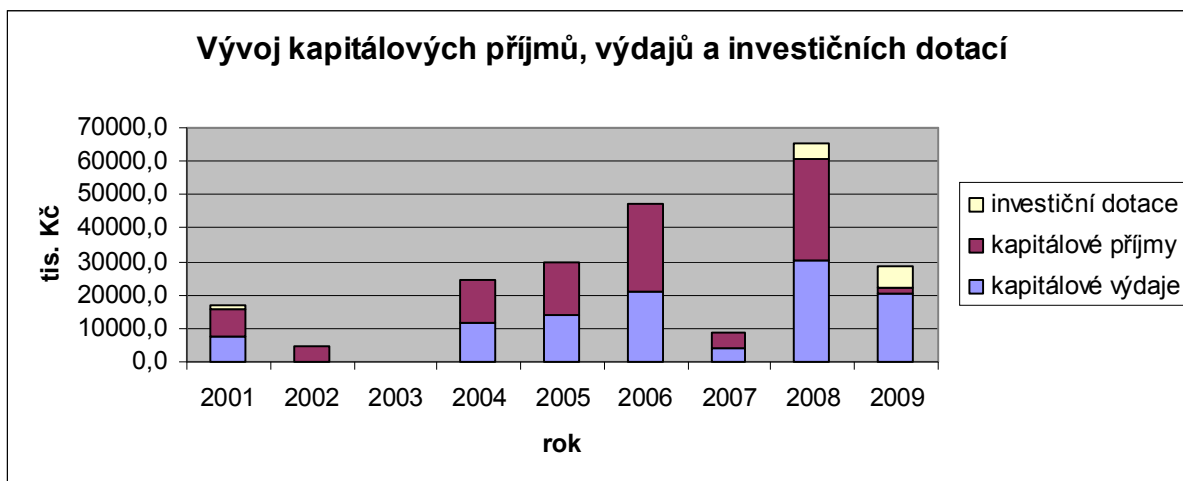

Obr. 22: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Obec Srch patří k jedné z větších obcí, proto zde růst obyvatel neměl velký vliv na vývoj daňových příjmů obce.

Tyto příjmy vzrostly během sledovaného období o 87% oproti roku 2001. Byl zaznamenán výrazný pokles daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti. V závislosti na růstu počtu obyvatel obce roste daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a daň z příjmu právnických osob. Celkové daňové příjmy po celé období rostly s výjimkou roku 2006, kdy byl zaznamenán propad, ale v roce 2007 opět došlo k nárůstu těchto příjmů.

Obr. 23: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací obce v roce 2001 – 2009
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

V letech 2001 až 2009 získala obec velké příjmy z prodeje pozemků. Výjimkou je rok 2003, kdy obec neprodala žádný pozemek, ale ani neinvestovala do žádné výstavby. Nejvyšší příjmy z prodeje pozemků měla obec v roce 2008, kterými ve stejném roce kryla výdaje spojené s investiční výstavbou. Nejvíce se stavělo v roce 2006, 2008 a 2009. Do kapitálových příjmů obce byly zahrnuty i příspěvky na investice, které obec získala v roce 2002 a 2004. V průběhu těchto 9 let přijala obec v roce 2008 a 2009 dotaci ve výši 11 milionů korun na výstavbu a obnovu infrastruktury vodovodů a kanalizací. Necelých 800 tisíc korun činila dotace v roce 2001 na výstavbu nájemních bytů a infrastruktury.

Obec Srnojedy

K 31.12.2001 se v obci nacházelo 415 obyvatel a tento počet vzrostl do roku 2009 na 643 obyvatel obce. Celková rozloha katastrálního území činila 247,58 ha. Obec Srnojedy patří do spádového území Pardubic, proto je zde špatné napojení na vyšší síť dopravních cest. V 90 letech došlo v obci k prudkému rozvoji, což zapříčinilo nedostatek veřejné infrastruktury a došlo i k nadsazení zastavitelných ploch pro bydlení. V této obci existuje napojení na městskou hromadnou dopravu. Přestože atraktivita území neodpovídá umístění obce, obec nadměrně roste. Dochází tak k masivní migraci, se kterou je spojen vysoký nárůst počtu obyvatel, který je příčinou nevhodného demografického vývoje.

Vzhledem k enormnímu nárůstu obyvatel v posledních letech jsou plochy pro občanskou vybavenost nedostatečné a chybí plochy pro veřejná prostranství. V obci nejsou žádné pracovní příležitosti a dojíždka za prací vzhledem k poloze obce není dobrá. Zájem o bydlení nekorresponduje s životním prostředím a požadavky na zastavitelné plochy jsou neadekvátní k životním podmínkám a k dopravnímu napojení.⁵¹ Následující tabulky (tab. 49 a tab. 50) porovnávají celkové příjmy rozpočtu za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Srnojedy za rok 2001 a 2009.

Tab. 49: Porovnání příjmů obce Srnojedy za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	1997,6	42	4793,1	64
Nedaňové příjmy	36,5	1	416,6	5
Kapitálové příjmy	400,0	8	0,0	0
Přijaté dotace	2307,8	49	2318,6	31
Příjmy celkem	4741,9	100	7528,3	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 50: Porovnání výdajů obce Srnojedy za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	1409,9	9	5680,1	83
Kapitálové výdaje	13529,1	91	1115,4	17
Výdaje celkem	14939,0	100	6795,6	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

V roce 2001 tvořily daňové příjmy obce 42% z celkových příjmů a přijaté dotace 49% z celkových příjmů rozpočtu obce. Částí těchto dotací byly hrazeny kapitálové výdaje, které v roce 2001 přesáhly 90% z celkových výdajů rozpočtu obce. V roce 2009 tvořily daňové příjmy obce 64% z celkových příjmů rozpočtu

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Srnojedy. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

⁵¹ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 51: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Srnojedy za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	964,6	1249,5	618,7	721,9	838,5	870,6	943,2	902,7	848,8	
Daň z příjmů FO ze SVČ	60,0	96,6	674,6	773,0	1234,6	1385,1	2410,2	1233,1	635,7	
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	39,9	55,1	0,0	0,0	61,9	78,4	76,8	
Daň z příjmů právnických osob	259,1	483,1	689,5	928,6	926,3	968,7	1123,1	1360,7	952,3	
Daň z přidané hodnoty	450,1	752,6	1042,0	1060,6	1453,0	1563,8	1701,1	1947,7	1729,7	
Daň z nemovitostí	119,9	89,3	96,8	87,9	122,6	142,9	154,6	166,5	167,9	
Celkem	1853,7	2671,1	3161,6	3627,0	4575,0	4931,2	6394,0	5689,1	4411,2	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 52: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Srnojedy za období 2001 - 2009

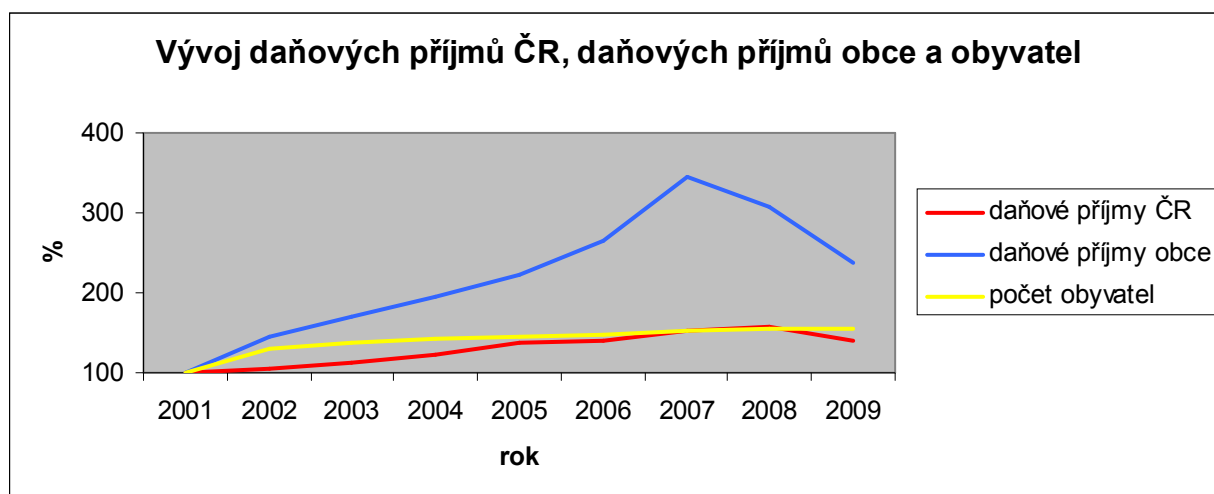
Kapitálové příjmy a dotace	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Přijaté příspěvky na investice	0,0	0,0	0,0	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Příjmy z prodeje pozemků	400,0	0,0	0,0	480,0	3,0	132,0	6,8	0,0	0,0	
Přijaté investiční dotace	2053,0	827,0	0,0	180,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Celkem	2453,0	827,0	0,0	720,0	3,0	132,0	6,8	0,0	0,0	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 53: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Srnojedy za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Projektová dokumentace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Budovy haly a stavby	0,0	886,5	0,0	1080,0	5387,0	1076,3	238,2	347,6	444,8	
Pozemky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1042,1	0,0	
Celkem	0,0	886,5	0,0	1080,0	5387,0	1076,3	238,2	1389,7	444,8	

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

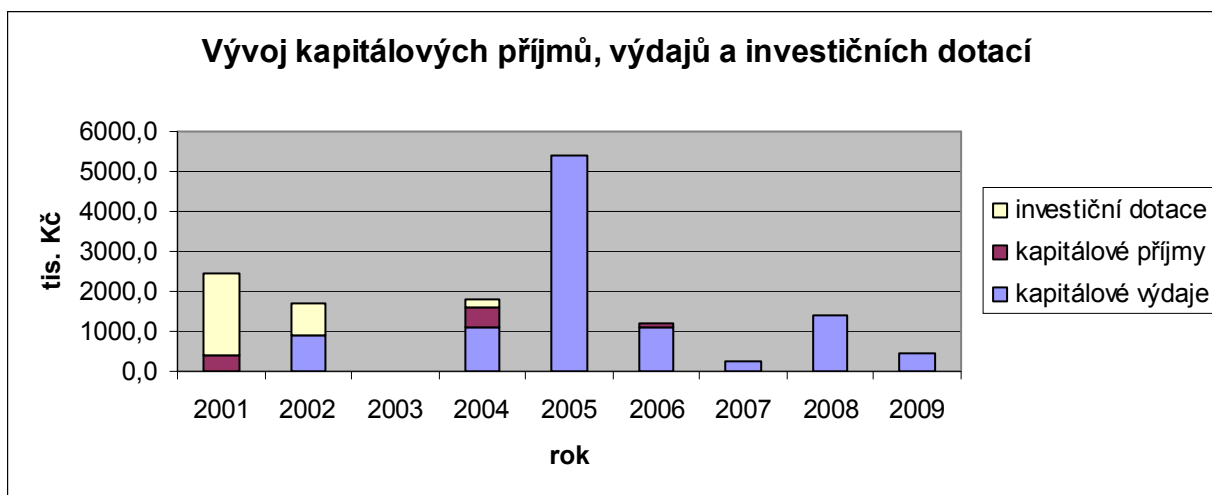

Obr. 24: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

V obci Srnojedy vzrostly daňové příjmy obce o 137% oproti roku 2001. V průběhu celého sledovaného období tyto příjmy výrazně rostly až do roku 2007 a od roku 2008 začaly klesat z důvodu nerovnoměrnosti výnosu daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti a dopadu hospodářské krize do veřejných rozpočtů v roce 2009.

V roce 2002 vzrostla daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků a v následujícím roce došlo k jejímu propadu až na polovinu v porovnání s předchozím rokem. Daň z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti dosáhla v roce 2007 skoro dvojnásobku oproti roku 2006 a opět v roce 2008 klesl výnos tohoto příjmu až pod hranici roku 2006. Ostatní sledované daňové příjmy rostly kontinuálně

Obr. 25: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací v roce 2001 – 2009
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

V roce 2001 přijala obec investiční dotaci ve výši 2 milionů korun na výstavbu nájemních bytů a infrastruktury. Další dotace poskytnutá v roce 2002 také souvisela s výstavbou nájemních bytů a s infrastrukturou a v roce 2004 přijala obec dotaci na výdaje, které jsou spojené se společnými volbami do senátu a zastupitelstev krajů. Dále se příjmová stránka obce zvedla díky prodeji pozemků uskutečněného v roce 2001, 2002 a 2004. Od roku 2002 až do roku 2009 vyjma roku 2003 investovala obec do výstavby a nejvíce pak v roce 2005 do veřejné infrastruktury.

Obec Staré Hradiště

Obec Staré Hradiště má rozlohu území 879,16 ha a v roce 2009 v ní žilo 1446 obyvatel. Oproti roku 2001 se počet obyvatel zvýšil o 250. Poloha obce k významným dopravním cestám je výborná, což je příčinou nadměrného zatížení obce dopravou. Veřejná infrastruktura je dobrá, dopravní dostupnost veřejnou dopravou také, ale chybí zde centrální veřejné prostranství. Díky atraktivitě území je zde značný zájem o bydlení, roste tím počet obyvatel obce a roste i dopravní zatížení obce. Lze předpokládat částečné snížení dopravní zátěže po vybudování obchvatu Pardubic I/36 včetně napojení obce na něj.

Nachází se zde pár pracovních příležitostí, ale většinou lidé dojíždějí do zaměstnání do Pardubic.⁵² Následující tabulky (tab. 54 a tab. 55) porovnávají celkové příjmy rozpočtu obce za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu obce Staré Hradiště za rok 2001 a 2009.

Tab. 54: Porovnání příjmů obce Staré Hradiště za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	5886,9	55	9836,0	49
Nedaňové příjmy	1143,4	11	1529,1	7
Kapitálové příjmy	1675,8	16	0,8	0
Přijaté dotace	1973,3	18	9066,4	44
Příjmy celkem	10679,4	100	20432,3	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 55: Porovnání výdajů obce Staré Hradiště za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	6668,1	48	17591,3	82
Kapitálové výdaje	7159,6	52	3951,3	18
Výdaje celkem	13827,6	100	21542,6	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

V roce 2001 činily daňové příjmy obce 55% z celkových příjmů a v roce 2009 tvořily 49% z celkových příjmů rozpočtu obce. Druhou nejvyšší příjmovou položkou v roce 2009 byly dotace, které tvořily 44% z celkových příjmů rozpočtu. V roce 2001 převyšovaly kapitálové výdaje 50% z celkových výdajů rozpočtu obce.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje obce Staré Hradiště. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během lete 2001 – 2009.

Tab. 56: Vývoj vybraných daňových příjmů obce Staré Hradiště za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požití	1192,3	1701,0	1678,3	1843,1	1984,3	2076,2	2333,0	2260,0	2198,6
Daň z příjmů FO ze SVČ	424,7	575,7	608,9	1199,7	992,7	670,5	799,4	1268,2	455,5
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	0,0	0,0	69,5	110,1	94,3	111,6	130,6	169,6	170,0
Daň z příjmů právnických osob	1165,0	1365,8	1575,9	1729,9	1949,1	2063,1	2370,2	2938,2	2112,3
Daň z přidané hodnoty	2023,8	2120,0	2375,0	2549,6	3062,0	3330,4	3590,2	4209,1	3676,0
Daň z nemovitosti	785,9	712,3	747,8	751,2	752,2	841,7	881,4	861,8	933,7
Celkem	5591,6	6474,7	7055,4	8183,6	8834,7	9093,5	10104,8	11706,9	9546,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

⁵² Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 57: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací obce Staré Hradiště za období 2001 - 2009

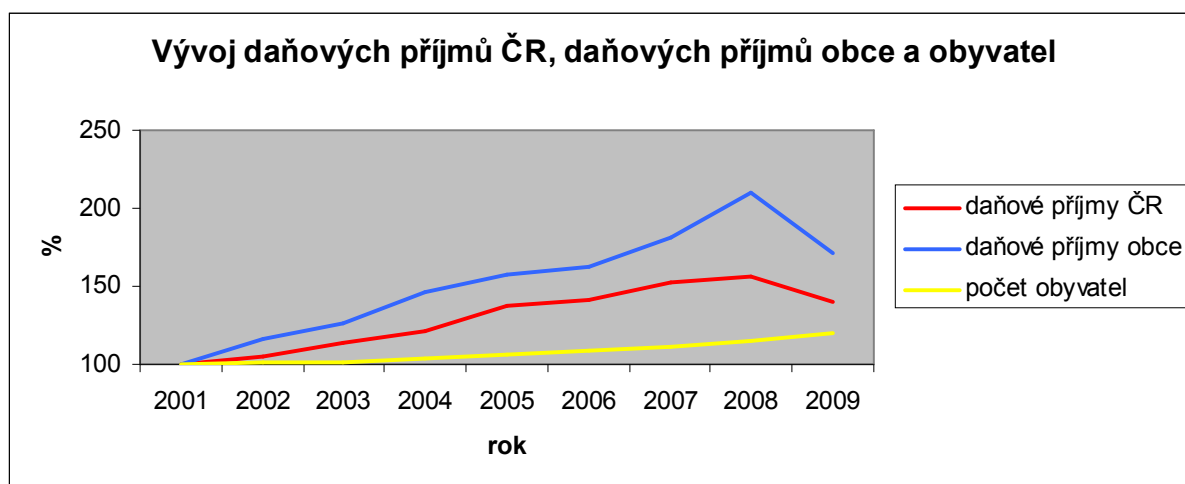
Kapitálové příjmy a dotace	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Přijaté příspěvky na investice	1470,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Příjmy z prodeje pozemků	10,9	24,5	75,9	15,4	23,2	104,2	55,2	8,2	0,8
Přijaté investiční dotace	0,0	1375,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1375,0
Celkem	1480,9	1399,5	75,9	115,4	23,2	104,2	55,2	8,2	1375,8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 58: Vývoj vybraných kapitálových výdajů obce Staré Hradiště za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Projektová dokumentace	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budovy haly a stavby	6566,6	3781,3	530,5	1261,7	406,2	882,7	652,7	333,3	3037,5
Pozemky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Celkem	6566,6	3781,3	530,5	1261,7	406,2	882,7	652,7	333,3	3037,5

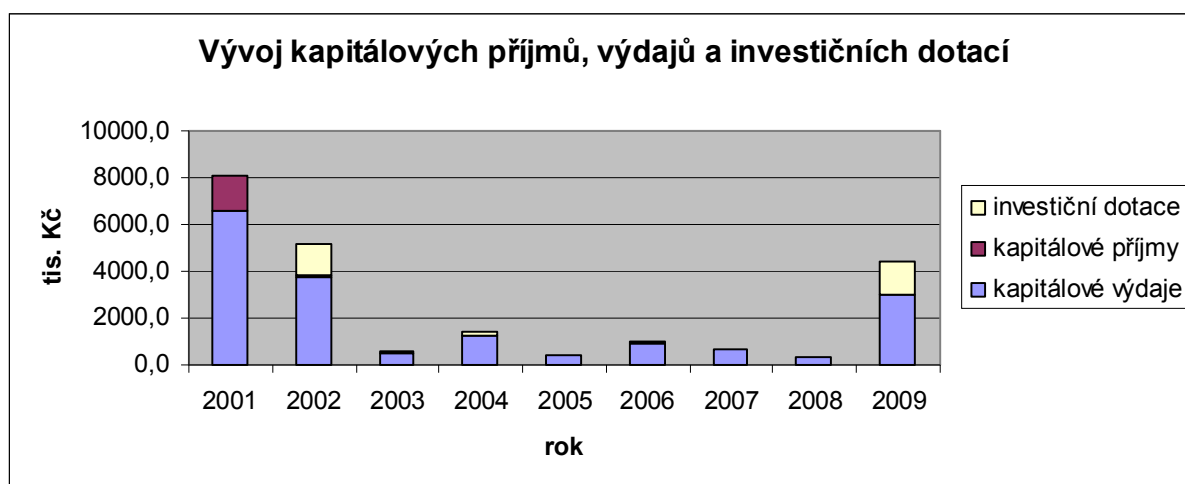
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Obr. 26: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů obce a počtu obyvatel

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Počet obyvatel obce Staré Hradiště roste v daném intervalu lineárně v průběhu celého sledovaného období. Díky tomuto populačnímu vývoji rostou kontinuálně i daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků a daň z příjmu právnických osob. Daň z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti výrazně vzrostla v roce 2004, poté došlo k výraznému poklesu a od roku 2008 opět vzrostla. Výrazné skoky daně z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti jsou spojovány se společným zdaněním manželů. Celkové daňové příjmy obce vrostly o 71 % ve srovnání s daňovými příjmy v roce 2001.

Obr. 27: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací obce v roce 2001 – 2009

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Obec výrazně investovala v roce 2001 do výstavby a pak došlo k postupnému poklesu těchto výdajů. Ke zvýšení kapitálových výdajů došlo až v roce 2009, kdy je s nimi spojena i získaná dotace na výstavbu a obnovu infrastruktury kanalizací. V průběhu sledovaného období získávala obec finanční prostředky z prodeje vlastních pozemků a v roce 2001 se tyto příjmy zvýšily o příspěvek, který obec obdržela na investice.

Statutární město Pardubice

V roce 2001 žilo ve statutárním městě Pardubice 90 171 obyvatel. V průběhu 9 let došlo k poklesu obyvatel města vlivem probíhajícího procesu suburbanizace. Počet obyvatel klesal do roku 2006 a poté začal opětovně růst, V roce 2009 žilo ve městě 90 077 obyvatel a rozloha katastrálního území činila 8265,21 ha. Poloha Pardubic k významným dopravním cestám je dobrá a je třeba prověřit alternativní napojení na dálnici. Ve městě se nachází dobrá veřejná infrastruktura, ale je třeba ji posílit občanskou vybaveností nadmístního významu. Hustá síť městské hromadné dopravy vede k neefektivnosti, a proto je třeba vytvořit koncepci nové moderní veřejné dopravy, která sníží využívání osobní automobilové dopravy ve městě. Zastavitelné plochy pro bydlení jsou dostačující, ale díky nevhodné lokalizaci dochází k tzv. urban sprawlu a je tedy nutná regenerace kompaktního města. Přesto, že je ve městě stálý zájem o bydlení, během deseti let se část obyvatel přestěhovala do okolních obcí, ale v roce 2009 dochází k opětovnému nárůstu počtu obyvatel díky zlepšení podmínek pro bydlení.

S rozvojem města je nutno posilovat vybavenost lokálních center občanskou vybaveností a důraz je kladen na rozšiřování spektra služeb. Ve městě jsou dostačující pracovní příležitosti a lidé do zaměstnání dojíždí městskou hromadnou dopravou nebo osobním automobilem. Při dalším rozvoji města je třeba zefektivnit informační dopravní systém vytvořením lokálních dopravních terminálů.⁵³ Následující tabulky (tab. 59 a tab. 60) porovnávají celkové příjmy rozpočtu města za rok 2001 a 2009 a celkové výdaje rozpočtu města Pardubice za rok 2001 a 2009.

Tab. 59: Porovnání příjmů města Pardubice za rok 2001 a 2009

Druh příjmů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Daňové příjmy	660948,0	15	1066510,4	19
Nedaňové příjmy	102726,1	2	85422,2	1
Kapitálové příjmy	128038,7	3	146496,5	3
Přijaté dotace	3530604,9	80	4191276,8	77
Příjmy celkem	4422317,7	100	5489705,9	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 60: Porovnání výdajů města Pardubice za rok 2001 a 2009

Druh výdajů	Rok			
	2001		2009	
	tis. Kč	%	tis. Kč	%
Běžné výdaje	3977478,6	88	5084568,5	90
Kapitálové výdaje	546713,3	12	560872,3	10
Výdaje celkem	4524191,8	100	5645440,8	100

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Daňové příjmy města Pardubice za rok 2001 i 2009 se nachází svým procentuálním podílem na celkových příjmech pod průměrem České republiky (v roce 2009 činily daňové příjmy 53% z celkových příjmů rozpočtu). Nejvyšší podíl na příjmové stránce rozpočtu města mají dotace, které v roce 2001 tvořily 80% z celkových příjmů rozpočtu a v roce 2009 tvořily 77% z celkových příjmů rozpočtu města. Za oba roky se výše kapitálových výdajů výrazně nezměnila.

V následujících třech tabulkách jsou uvedeny vybrané daňové příjmy, kapitálové příjmy a investiční dotace a vybrané kapitálové výdaje. U těchto příjmů, výdajů a dotací je sledován jejich vývoj během let 2001 – 2009.

⁵³ Zpracováno na základě údajů z územně analytických podkladů správního obvodu ORP Pardubice za rok 2010.

Tab. 61: Vývoj vybraných daňových příjmů města Pardubice za období 2001 - 2009

Daňové příjmy	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z příjmů FO ze ZČ a funkčních požitků	121200,0	148907,3	162084,8	176658,5	187516,3	190170,5	213401,0	205612,4	195761,5
Daň z příjmů FO ze SVČ	70949,7	73606,6	72747,1	77060,2	83489,5	50971,4	51145,8	59816,7	20651,3
Daň z příjmů FO z kapitálových výnosů	10666,3	10449,5	9769,4	11596,2	9699,6	11181,3	12840,9	16447,7	15145,4
Daň z příjmů právnických osob	129926,0	154188,0	168548,7	181961,0	200233,3	206976,7	233139,0	285166,4	201121,8
Daň z přidané hodnoty	226960,2	239664,7	253949,8	260344,9	315110,3	334119,2	353145,9	408342,9	395012,3
Daň z nemovitostí	40308,1	35803,6	40078,0	40782,8	42866,3	42462,9	43376,4	42451,9	80680,7
Celkem	600010,3	662619,8	707177,7	748403,6	838915,2	835882,1	907048,9	1017838,1	908372,8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 62: Vývoj vybraných kapitálových příjmů a dotací města Pardubice za období 2001 - 2009

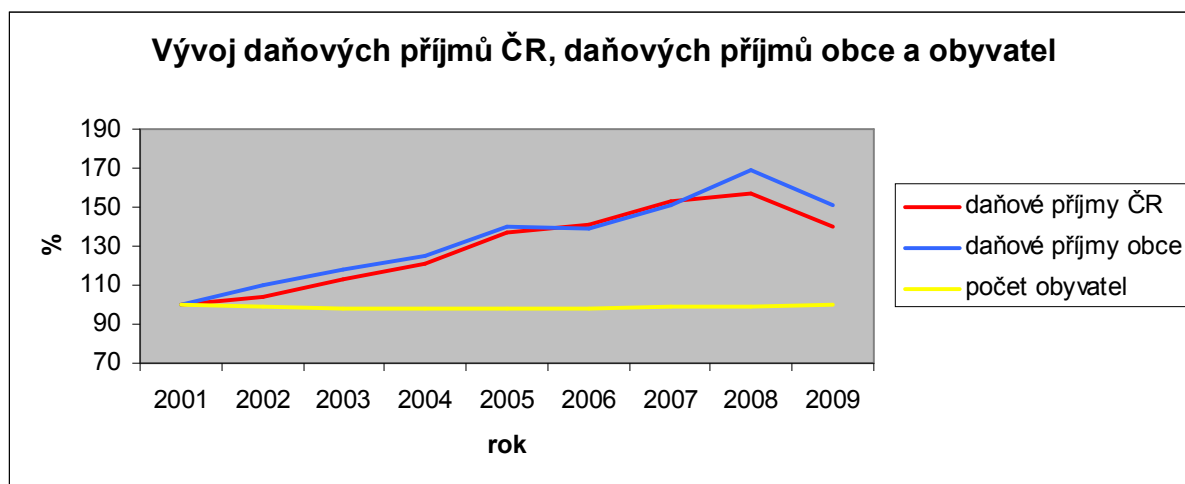
Kapitálové příjmy a dotace	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Přijaté příspěvky na investice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	60,0
Příjmy z prodeje pozemků	14168,0	53753,4	55018,3	19318,7	114185,3	39166,0	25174,8	30359,8	31646,3
Přijaté investiční dotace	154378,5	39605,0	0,0	22203,2	20527,4	49941,6	49815,6	56850,3	87475,5
Celkem	168546,5	93358,4	55018,3	41521,9	134712,7	89107,6	74990,4	87210,2	119181,8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

Tab. 63: Vývoj vybraných kapitálových výdajů města Pardubice za období 2001 - 2009

Kapitálové výdaje	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Projektová dokumentace	3701,7	6045,9	4264,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Budovy haly a stavby	299439,1	159179,0	71223,0	155050,4	129445,7	192969,0	134978,3	128989,5	198288,6
Pozemky	1393,3	1963,9	4504,2	1376,2	4776,5	1158,5	50,4	4823,8	2820,4
Celkem	304534,0	167188,8	79991,1	156426,6	134222,2	194127,5	135028,7	133813,3	201109,0

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ARISwebu

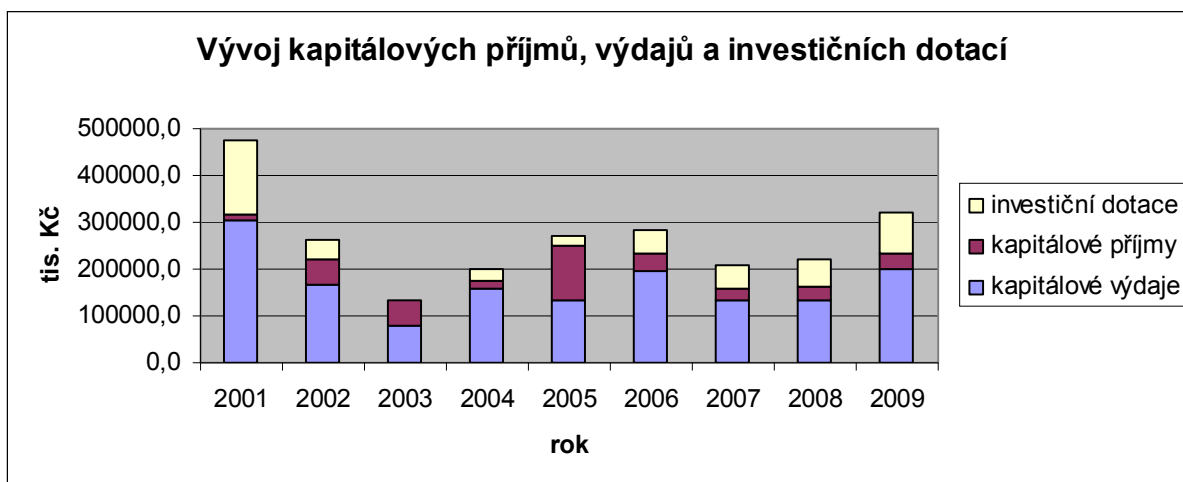

Obr. 28: Vývoj daňových příjmů ČR, daňových příjmů města a počtu obyvatel za rok 2001 - 2009

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Ve městě Pardubice rostou za sledované období daňové příjmy města i daňové příjmy České republiky proporcionalně (stejným růstem). Do roku 2005 výrazně roste daň z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti a od roku 2006 dochází k výraznému poklesu.

V průběhu 9 let vzrostly daňové příjmy města pouze o 51%, jedná se tedy o nejmenší nárůst daňových příjmů ze všech vybraných obcí. Díky stagnujícímu růstu počtu obyvatel se výrazně nemění ani rozpočtové příjmy města.

Obr. 29: Vývoj kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a investičních dotací města v roce 2001 – 2009
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Nejvyšší kapitálové výdaje města byly v roce 2001 a v tom samém roce přijalo město dotaci na výstavbu a technickou obnovu inženýrských sítí průmyslových zón, na regeneraci panelových sídlišť a další část peněz směřovala do oblasti kultury. Největší část kapitálových příjmů města tvořily příjmy z prodeje pozemků, ale na druhou stranu Pardubice po celé sledované období investovalo do nákupu dalších pozemků a do investiční výstavby. Do budov se nejvíce investovalo v roce 2001 a 2002.

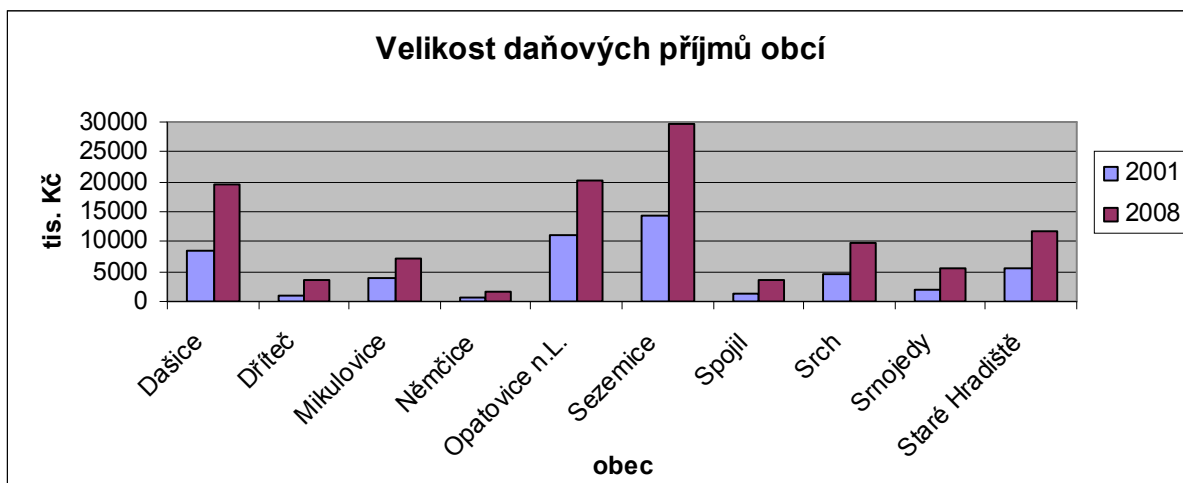
V letech 2006 a 2007 se ve všech obcích projevilo společné zdanění manželů, což mělo za následek pokles příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti. Ve všech uvedených obcích se také projevila důsledek hospodářské krize, která výrazně zasáhla do rozpočtů obcí v roce 2009. Čím menší obec v suburbánní zóně, tím dochází k větším rozdílům v daňových příjmech v letech 2001 – 2009. U větších obcí nejsou zaznamenány tak velké rozdíly v daňových příjmech díky tomu, že daňové příjmy obce rostou stejně jako daňové příjmy České republiky. Všechny obce dosáhly nejvyšších daňových příjmů v roce 2008.

Závěr

Cílem práce byla analýza procesu suburbanizace v zázemí města Pardubice a zjištění dopadů, které suburbanizace s sebou přináší do obecních rozpočtů. Ke stanovenému cíli bylo nutné nejprve pro potřeby této práce definovat základní pojmy jako je suburbanizace, typy suburbanizace, faktory a příčiny suburbanizace a také vymezit suburbánní zázemí města Pardubice. U obcí, spadajících do toho zázemí a ve kterých byl dle vybraných charakteristik zjištěn probíhající proces suburbanizace, se dále zjišťovaly dopady, které měla suburbanizace na jejich rozpočet.

U jedenácti vybraných obcí, včetně města Pardubice, byla provedena analýza vybraných daňových příjmů, kapitálových příjmů a kapitálových výdajů od roku 2001 až do roku 2009. Tímto bylo zjištěno, jak se vyvíjely (klesaly, stoupaly) vybrané rozpočtové příjmy a výdaje obce a jaké byly hlavní příčiny, které vývoj ovlivnily.

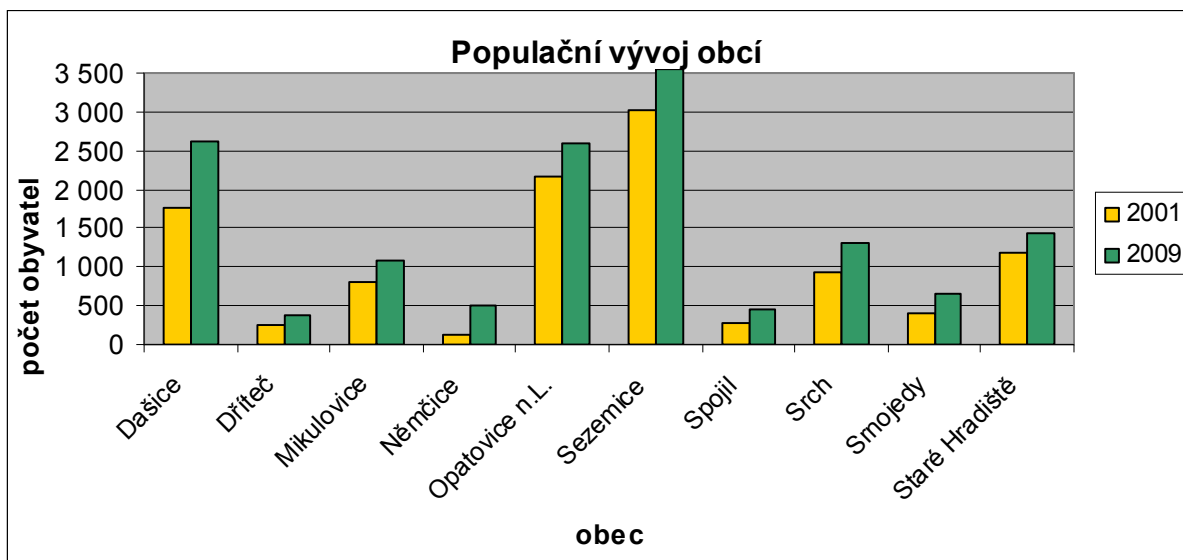
Na základě vybraných 5-ti - dílčích charakteristik a stanovení jejich minimálních hranic (hodnot), byla stanovena suburbánní zóna města Pardubice. Nejdůležitějšími charakteristikami byl index vývoje počtu obyvatel, hustota zalidnění a velikost migračního salda. Zbývající charakteristiky jako vyjíždka za prací a do škol a index zastavení, byly charakteristikami spíše sekundárními. Obec, která byla na hranici nebo překročila minimální hodnotu alespoň 3 vybraných charakteristik, spadá do suburbánního zázemí Pardubic. Toto zázemí je na základě zjištěných dat rozděleno na dvě zóny. Do 1. suburbánní zóny spadají obce Dašice, Dříteč, Mikulovice, Němčice, Opatovice nad Labem, Sezemice, Spojil, Srch, Srnojedy a Staré Hradiště. Tyto obce přesáhly hranice všech 5 vybraných charakteristik. Do 2. suburbánní zóny pak patří obce Černá u Bohdanče, Lázně Bohdaneč, Moravany, Ostřešany, Ráby, Rybitví, Staré Jesenčany a Starý Mateřov, které přesáhly stanovenou hranici alespoň u 3 vybraných charakteristik.

Obr. 30: Porovnání velikosti vybraných daňových příjmů obcí za rok 2001 a 2008

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

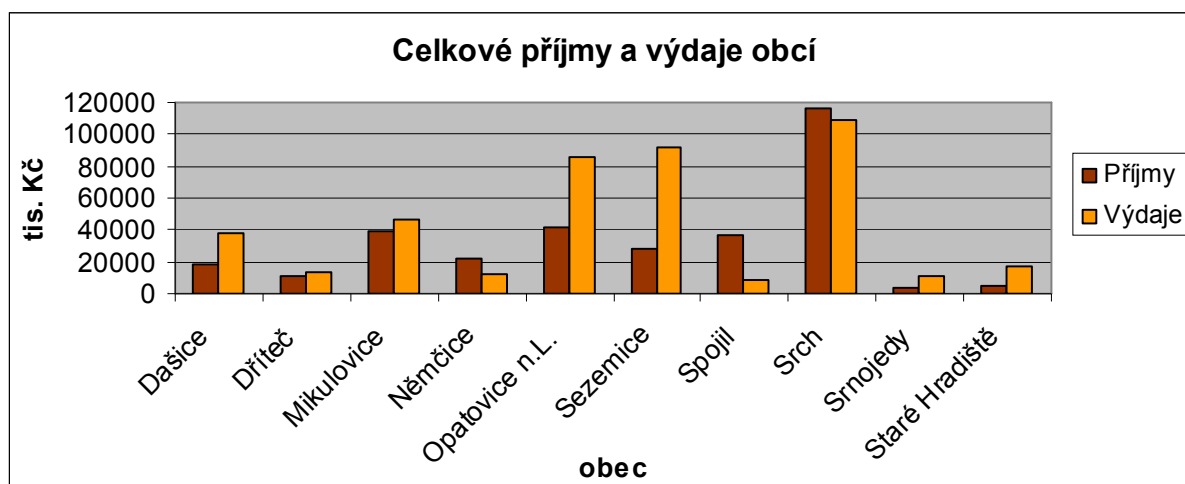
U obcí 1. suburbánní zóny došlo k porovnání vybraných daňových příjmů, vybraných kapitálových příjmů a investičních dotací a vybraných kapitálových výdajů. Do daňových příjmů obcí ve sledovaném období výrazně zasáhlo společné zdanění manželů zavedené v roce 2005. Tato daňová úprava se nejvíce promítla do rozpočtu obce u sdílené daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti v letech 2006 a 2007. Od 1.1.2008 bylo zavedeno nové rozpočtové určení daní, které mělo za následek výrazný vzrůst příjmů menších sídel. V roce 2009 došlo v celé České republice k hospodářské krizi, která měla výrazný dopad do veřejných rozpočtů. Z tohoto důvodu nebyl rok 2009 sledován ve výše uvedeném grafu, neboť se jednalo o změnu vnějších podmínek, která se promítla do rozpočtů obcí bez souvislosti s procesem suburbanizace.

Obr. 31: Porovnání růstu počtu obyvatel obcí v roce 2001 a 2009

Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Výše uvedený graf porovnává populační vývoj obcí v 1. suburbánní zóně mezi lety 2001 a 2009. Počet obyvatel v 1. suburbánní zóně vzrostl o 3 647 obyvatel, což představuje nárůst obyvatel o více jak 33%. Růst počtu obyvatel měl příznivý vliv na daňové příjmy obcí. V obci Němčice došlo k 4 násobnému nárůstu počtu obyvatel, což může mít za následek postupnou segregaci obyvatel. V obcích Dašice, Opatovice nad Labem a Sezemice došlo k nejvyššímu nárůstu počtu obyvatel v porovnání let 2001 a 2009. U těchto obcí lze předpokládat rozvoj občanské a veřejné vybavenosti v důsledku dobrého dopravního spojení (u Dašic po vybudování přivaděče na plánovanou R35). Všechny tyto tři obce mají dostatečnou rozlohu katastrálního území a dostatek ploch pro bydlení. Ostatní sídla (Dříteč, Němčice, Mikulovice, Spojil, Srnojedy, Srch a Staré Hradiště) se sice v počtu obyvatel budou zřejmě dále rozvíjet, ale jejich malá rozloha katastrálního území a nedostatečná občanská vybavenost je bude odkazovat na závislost na větších sídlech, resp. závislost na jádrovém sídle tj. Pardubicích.

Obr. 32: Stav celkových vybraných kapitálových příjmů, investičních dotací a kapitálových výdajů za rok 2001 a 2009

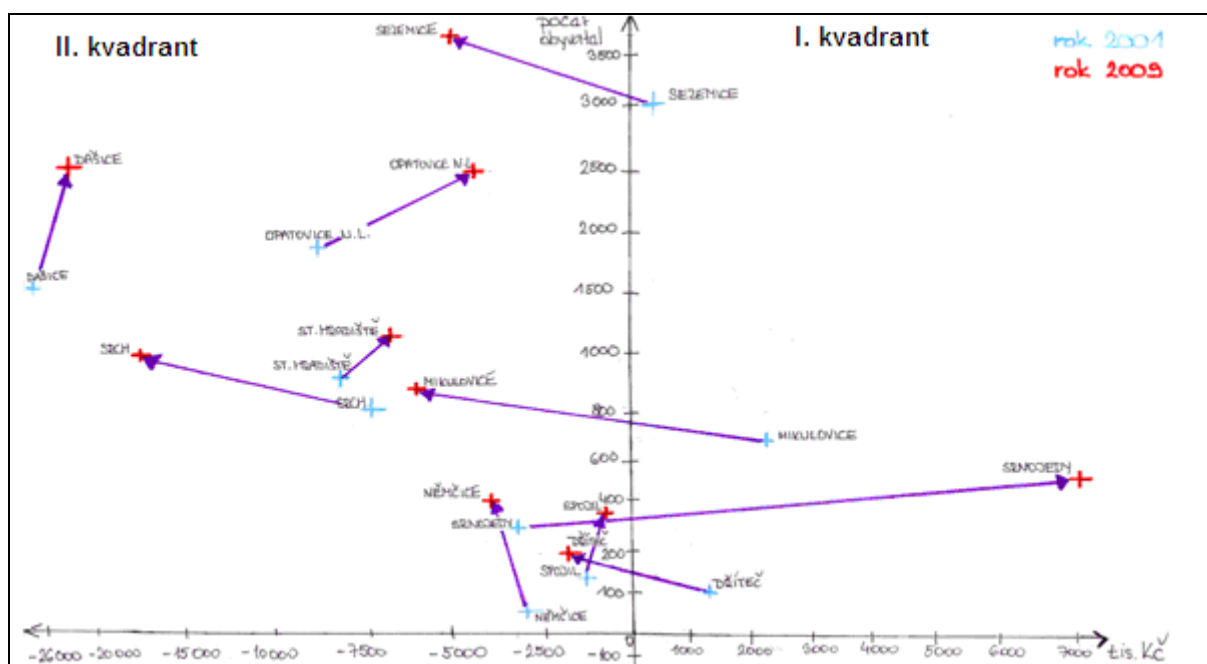
Zdroj: zpracováno na základě dat z předchozích tabulek

Na obr. 32 je uveden stav celkových vybraných kapitálových příjmů a investičních dotací a celkové kapitálové výdaje, které byly sledovány u obcí 1. suburbánní zóny v roce 2001 a 2009. U všech obcí kapitálové příjmy a dotace převyšovaly kapitálové výdaje s výjimkou obce Srch. Všechny sledované obce výrazně investovaly do pozemků pro výstavbu rodinných domů. Zdroji pro investice byly zejména investiční dotace a kapitálové příjmy.

Suburbanizace má dopad nejen na vybrané kapitálové výdaje, ale i na vybrané běžné výdaje municipálního rozpočtu. Proces suburbanizace se dotýká hlavně běžných výdajů na opravu a údržbu místních komunikací, čištění odpadních vod, sběr a svoz komunálního odpadu, bytového hospodářství a veřejného osvětlení. Z důvodu zanedbatelné výše finančních prostředků vynaložených na tyto běžné výdaje, nebyly do analýzy procesu suburbanizace zahrnuty.

V letech 2002 – 2005 došlo ve statutárním městě Pardubice k poklesu počtu obyvatel a od roku 2006 se počet obyvatel začal opět zvyšovat. Přestože na konci roku 2009 mělo město méně obyvatel než v roce 2001, za celé sledované období neklesly vybrané daňové příjmy města společně s počtem obyvatel, ale rostly lineárně. Negativní dopad suburbanizace do rozpočtu města Pardubice se tedy prokázal.

Situace v jednotlivých sledovaných obcích je pak vyjádřena v následujícím grafu.

Obr. 33: Změny bilance rozpočtu celkových příjmů a výdajů vybraných obcí za rok 2001 a 2009 ve vztahu k vývoji počtu obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování na základě provedené analýzy suburbanizačního procesu zázemí města Pardubice

Do grafu byl zanesen počet obyvatel a bilance rozpočtu jednotlivých obcí za rok 2001 a 2009. Počet obyvatel a bilance municipálního rozpočtu sledované za rok 2001 je znázorněno modrou barvou a za rok 2009 červenou barvou. Podle směru šipky spojující stav obce v roce 2001 a 2009 lze dovést vzájemnou vazbu mezi vývojem počtu obyvatel a stavem hospodaření obce.

Protože do výběru byly vybrány pouze obce, kde došlo k růstu počtu obyvatel, může tato „vývojová šipka“ směřovat buď vpravo vzhůru (ekonomicky pozitivní vývoj) nebo vlevo vzhůru (ekonomicky negativní vývoj).

Šipky směřující vpravo nahoru vykazují pozitivní trend –s rostoucím počtem obyvatel roste i obecní rozpočet. Pokud se taková obec nachází v I. kvadrantu grafu, lze ji pak hodnotit jako velmi úspěšnou, protože hospodaří s přebytkem rozpočtu. Bohužel ze sledovaného vzorku obcí žádná obec tuto podmínku nesplnila. Skutečně pozitivní vývoj lze sledovat pouze u obce Srnojedy, která sice v roce 2001 hospodařila se schodkem, ale v roce 2009 již měla pozitivní bilanci obecního rozpočtu, a to při narůstajícím počtu obyvatel. Pozitivní vývoj lze dále sledovat u obcí Dašice, Opatovice nad Labem, Staré Hradiště a Spojil. Bilance obecního rozpočtu těchto obcí se sice zlepšuje, ale obce stále hospodaří ve ztrátě. Nejhorší situace je pak ve městě Dašice, nejlepší v obci Spojil.

Druhou možností vývoje je směřování „vývojové šipky“ vlevo vzhůru. Zde můžeme obce rozdělit na ty, které hospodařily se ziskem (tj. v roce 2001 se nacházely v I. kvadrantu), ale jejich ekonomická bilance se v roce 2009 dostala do „červených čísel“. Tato situace nastala u města Sezemice a obcí Mikulovice a Dříteč.

Z celého grafu vyplývá, že u obce Srnojedy, jako jediné, došlo během roku 2001 a 2009 k nárůstu počtu obyvatel a k přebytku municipálního rozpočtu, přestože se obec během těchto let aktivně podílela na investiční výstavbě. Obce Mikulovice, Dříteč a město Sezemice přešly z I. kvadrantu do II. kvadrantu. Došlo tak sice k nárůstu počtu jejich obyvatel, ale investiční dotace a vybrané kapitálové příjmy nepokryly výdaje spojené s investiční výstavbou.

Cílem práce byla analýza procesu suburbanizace v zázemí města Pardubice a zjištění dopadů, které suburbanizace s sebou přináší do obecních rozpočtů. Na základě výsledků práce lze říci, že dopady do obecních rozpočtů suburbánních obcí mohou být jak pozitivní i negativní. Z hlediska vývoje bilance rozpočtu se u poloviny sledovaných obcí ekonomická situace s rostoucím počtem obyvatel zlepšila a u druhé poloviny zhoršila. Z celkové ekonomické situace obcí, kdy v roce 2001 hospodařily s přebytkem rozpočtu 3 obce a v roce 2009 pouze jedna obec, je ale vidět, že i přes zlepšující se trend, je ekonomická situace sledovaných suburbánních obcí všeobecně špatná a tudíž zjištěné dopady suburbanizace lze hodnotit jako negativní.

Použitá literatura

- [1] *Aplikace v regionální a sociální geografii* [online]. 2008 [cit. 2011-04-23]. Dostupné z WWW: <[Http://aplikacergsg.sci.muni.cz](http://aplikacergsg.sci.muni.cz)>
- [2] BAŠE, M. *Sídla a stavby na venkově*. Praha : Nakladatelství ČVUT, 2006. 145 s. ISBN 80-01-03380-2.
- [3] *Czechinvest : Podnikání a inovace* [online]. 2006 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <czechinvest.org>
- [4] *Český statistický úřad : Veřejná databáze* [online]. 2000 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <czso.cz>.
- [5] DOLEŽALOVÁ, Tereza. *Stavba, dům a zahrada : Satelit: vesnice jednadvacátého století?* [online]. 2008 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <agora-ce.cz>.
- [6] DOSTÁL, Ondřej. *Suburbanizace : Suburbanizace na příkladu města Ostrava* [online]. 2008 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <suburbanizace.cz>.
- [7] GREMLICA, T. *Neuspořádaný, neregulovaný a z dlouhodobého hlediska neudržitelný růst městských aglomerací*. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 67 s. ISBN 80-90-381-33-2.
- [8] HAMPL, Martin. *Geografická organizace společnosti v České republice : Transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha : DemoArt pro Univerzitu Karlovu, 2005. 147 s. ISBN 80-867-46-02-X.
- [9] HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše : Otázky k suburbánní výstavbě rodinných domů*. první. Brno : ERA, 2005. 131 s. ISBN 80-73-660-28-8
- [10] CHLÁDKOVÁ, Alena. *Rozvoj malých obcí v zázemí velkých měst*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2008. 91 s. Diplomová práce. Univerzita Pardubice
- [11] *Katedra hospodářských a sociálních věcí : Populační divize* [online]. 2006 [cit. 2011-04-23]. Dostupné z WWW: <cs-i.demopaedia.org>.
- [12] KOSTELECKÝ, T., ČERMÁK, D. 2004. *Metropolitan Areas in the Czech Republic*. Praha: SoÚ AVČR
- [13] KOUŘILOVÁ, J. 2004. *Suburbanizace a suburbanizační procesy*. In: Kolektiv autorů, Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Plzeň. Aleš Čeněk
- [14] KUČEROVÁ, Zita. *Oficiální stránky statutárního města Hradec Králové : Statistika a analýza pro účely koncepce bytové politiky města Hradec Králové* [online]. 2003 [cit. 2011-04-23]. Dostupné z WWW: <web2.mmhk.cz>.

- [15] MACEŠKOVÁ, Marie; OUŘEDNÍČEK, Martin. *Deník Veřejné správy : Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí* [online]. 2008 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <denik.obce.cz>.
- [16] MAJER, K. *Právní nástroje a reálné možnosti ovlivnit suburbanizaci*. In Sýkora, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. 39 s.
- [17] MERTL, J. 1996. *Suburbanizace Prahy po roce 1989: Diplomová práce*. Praha: Univerzita Karlova, FSV, ISS katedra sociologie. 57 s., 6 s.
- [18] *Město Pardubice : Územně analytické podklady* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <pardubice.eu>.
- [19] *Ministerstvo financí : ARISweb* [online]. 2002 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <info.mfcr.cz>.
- [20] *Ministerstvo vnitra České republiky : Současná česká suburbanizace a její důsledky* [online]. 2005 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <web.natur.cuni.cz>.
- [21] OLBRICHOVÁ, A. *Sprawl aneb stavební mor : Paneláky naležato aneb návrší zelených vdov* [online]. 2000 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <ekonom.cz>.
- [22] OUŘEDNÍČEK, Martin. *Nástroj pro usměrňování územního rozvoje obce* [online]. 2008 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <suburbanizace.cz>.
- [23] *Prováděcí dokument k regionálnímu operačnímu programu : Metodická příručka k vymezení spádového regionu pro podporu mateřských škol* [online]. 2007 [cit. 2011-04-23]. Dostupné z WWW: <Www.ropstrednicechy.cz>
- [24] PTÁČEK, P. *Suburbanizace v USA a v Německu: zdroj inspirace i poučení*. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 79 s. ISBN 80-90-19149-5.
- [25] *Spolek pro obnovu venkova : Ministr Kalousek ke změnám RUD* [online]. 2007 [cit. 2011-04-23]. Dostupné z WWW: <spov.org>.
- [26] SQUIERS, G. D. *Urban sprawl: Cause, Consequences, and Policy Responses*. Washington, D.C.: The Urban Institute Press, 2002. ISBN 0-87766-709-8
- [27] *Suburbanizace* [online]. 2008 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <suburbanizace.cz>.
- [28] *Suburbanizace : Případová studie Přezletice* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <suburbanizace.cz>.
- [29] SÝKORA, Luděk. *Sociologický časopis: Czech social review : Suburbanizace a její společenské důsledky* [online]. 2003 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <sreview.soc.cas.cz>.

- [30] SÝKORA, L. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. první. Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 191 s. ISBN 80-90-191-495
- [31] SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její společenské důsledky*. Praha : Univerzita Karlova, 2003. 17 s.
- [32] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Suburbanizace: hrozba fungování (malých) měst*. první. Hradec Králové : Civitas per Populi, 2007. 234 s. ISBN 80-90-381-33-2.
- [33] TEMELOVÁ, Jana; OUŘEDNÍČEK, Martin. *Současná česká suburbanizace a její důsledky : Suburbánní rozvoj* [online]. 2007 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <web.natur.cuni.cz>.
- [34] TOMÁŠ, Martin. *Vývoj a současné problémy vnitřní prostorové struktury města Pardubice*. Olomouc, 2008. 106 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého
- [35] *Univerzita Karlova : Přírodovědecká fakulta* [online]. 2006 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <Http://web.natur.cuni.cz>.
- [36] *Urbánní a regionální laboratoř : Suburbanizace* [online]. 2007 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <urrlab.cz>.
- [37] *Ústav územního rozvoje : Udržitelný rozvoj regionu, měst, venkova* [online]. 2004 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <uur.cz/images/pap/KapitolaA/A23>.
- Web.natur.cuni.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-03-09].